לִי: כט כֵּן־תַּעֲשֶׂה לְשֹׁרְךָ לְצֹאנֶךָ שִׁבְעַת
יָמִים יִהְיֶה עִם־אִמּוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי
תִּתְּנוּ־לִי: ל וְאַנְשֵׁי־קֹדֶשׁ תִּהְיוּן לִי
וּבָשָׂר בַּשָּׂדֶה טְרֵפָה לֹא תֹאכֵלוּ
לַכֶּלֶב תַּשְׁלִכוּן אֹתוֹ: ס כג א לֹא תִשָּׂא

תִּפְרֹשׁ קֻדְמָי: כט כֵּן תַּעֲבֵד לְתוֹרָךְ לְעָנָךְ שִׁבְעָא יוֹמִין יְהֵי עִם אִמֵּהּ בְּיוֹמָא תְּמִינָאָה תִּפְרְשֻׁנֵּהּ קֻדְמָי: ל וְאֱנָשִׁין קַדִּישִׁין תְּהוֹן קֻדְמָי וּבְשַׂר תְּלִישׁ מִן חֵיוָא חֵיוָא לָא תֵיכְלוּן לְכַלְבָּא תִּרְמוּן יָתֵהּ: א לָא תְקַבֵּל שְׁמַע

לקט בהיר

פא) שבזה שאמה פוההו אתה מגלה דעתך שנמת אותו לי קודש הפדיה: פב) הכי יש לגרוס כמו שמסיק רש"י אף בכור בהמה „דקה", וכן הוא בגמ' בהמה גסה ג' יום בהמה דקה ל' יום (מ"ל): פג) פי' מה שאמרנו בדיבור הקודש שהבעלים מעפלים בבכור ל' יום וג' יום, זה דוקא אם הכהן לא רצה לקבלו קודם, אבל הרשות בידו לקבלו מיד אמר הגילה, ואמר הכתוב כאן שאם הוא ביד כהן ורצה להקריב קרבנו אינו רשאי ולא יכול להביאו ולשחטו בעזרה קודם שנמצאה לו ז' ימים שלימים, ואין פי' אזהרה שהיא לאו ומלקות, כי לאו הבא מכלל עשה עשה ואין לוקין עליו, אלא ר"ל אזהרה לכהן שאסור לו (רא"ם): פד) בגשמע מתיבתא תמנו: פה) מיתור מיבת „לי" הוציאו טועם דבריהם, ועיקר הדרש על הדיוק, שפירושו מזהרו להיות קדושים ולא להתגעל במאכלות אסורות כדי שתשארו לי (רא"ם): פו) אין לי אלא בשדה בבית מנין מ"ל טרפה ונבלה, הקיש נבלה לטרפה מה נבלה לא תלק בה וכו' (מכילי): פז) פי' אפילו אם הבהמה או החיה נשארת בחיים והיא כשרה אחר השמיטה שלא נתנבלה ולא נטרפה, אבל בשר זה המתלש אסור משום בשר מן החי (רא"ם), עוד יש כוונה בדברי רבינו בזה שאמר חיה ובהמה כשרה, שדוקא בכשרה שייך איסור טרפה ובשר מן החי, ולא בטמאה (ב"ב), ומניח התרגום לישב מיבת „ובשר" שלפי דרך הא' הי"ל ובהמה טריפה (בא"ר), ומה שאמר אדי אז אמר, משום שנאמר בשדה ושם רגיל להיות כן, אבל הוא הדין סכין או כל דבר: פח) פי' אין זה אומר שאסור בהנאה ואיך רשאי למכרה לגוי, אלא גם הגוי כלב ומותר לו מכח כ"ש (נח"ר): פט) פי' זה קבע התורה נבלה שהיא גרוע שמטמא במגע לגוי, וטריפה שהיא נכבד מן הנבלה לכלב, להראות שהכלב רחוי לכבד יותר, שיש לך הנאה ממנו ששומר את הבית, ואל תהי כפוי טובה אפילו לכלב, אבל להלכה אין נפ"מ (נח"ר): צ) פי' זה טעם שני נמה יתר הטרפה לכלב שכיבוד זה שכר הוא לו. והגם שאין הכלב בר דעת ופשוט שאין שייך אצלו שכר ועונש, אלא ללמדך וכו' סלעים[פא] מן הכהן, והלא כבר נזה עליו במקום אחר אלא כדי לסמוך לו כן תעשה לשורך (לצאנך)[פב] מה בכור אדם לאחר ל' יום פודהו, שנאמר (במד' י"ח ט"ו) ופדוייו מבן חדש תפדה, אף בכור בהמה דקה מעפל בו ל' יום, ואחר כך נותנו לכהן (מכילי - בכורות כ"ו:): (כט) **שבעת ימים יהיה עם אמו.** זו אזהרה לכהן[פג], שאם בא למהר את קרבנו* לא ימהר קודש שמנה, לפי שהוא מחוסר זמן (מכילי): **ביום השמיני תתנו לי.** יכול יהא חובה לבו ביום[פד], נאמר כאן שמיני ונאמר להלן (ויק' כ"ב כ"ז) ומיום השמיני והלאה ירצה מה שמיני האמור להלן להכשיר משמיני ולהלן אף שמיני האמור כאן להכשיר משמיני ולהלן (מכילי), וכן משמעו וביום השמיני אתה רשאי ליתנו לי: (ל) **ואנשי קדש תהיון לי.** אם אתם קדושים ופרושים משקולי נבלות וטרפות הרי אתם שלי[פה], ואם לאו אינכם שלי (שם): **ובשר בשדה טרפה.** אף בבית כן[פו] אלא שדבר הכתוב בהווה, מקום שדרך בהמות ליטרף, וכן (דברי כ"ב כ"ז) כי בשדה מצאה, וכן (שם כ"ג י"א) אשר לא יהיה עטור מקרה לילה, הוא הדין למקרה יום אלא שדבר הכתוב בהווה (שם), (ואונקלוס תרגם) ובשר תליש מן חיוא חיא*, בשר שנתלש על ידי טרפה זאב או אדי מן חיה כשרה או מבהמה כשרה בחייה[פז]: **לכלב תשליכון אתו.** אף הגוי* ככלב[פח], או אינו אלא כלב כמשמעו תלמוד לומר בנבלה או מכור לנכרי, קל וחומר לטרפה שמותרת בכל הנאות, אם כן מה תלמוד לומר לכלב ללמדך שהכלב נכבד[פט]* ממנו (שם), ולמדך הכתוב שאין הקב"ה מקפח שכר כל בריה[צ], שנאמר (י"א ז') ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו אמר הקב"ה תנו לו שכרו (שם): (א) **לא תשא שמע**

שינוי נוסחאות * שהבטיחהו. * המחייבין.

שינוי נוסחאות * הקרבתו. * חיותא - חיות ברא - חיות חיה. * הוא. * מבובר מן הגוי שהבבלה לגוי והטרפה לכלב.

שִׁמְעָ שָׁוְא אַל־תָּשֶׁת יָדְךָ עִם־רָשָׁע
לִהְיֹת עֵד חָמָס: ב לֹא־תִהְיֶה אַחֲרֵי־

דִּשְׁקַר לָא תְשַׁוִּי יָדָךְ עִם חַיָּבָא לְמֶהֱוֵי לֵהּ סָהִיד שִׁקְרָ: ב לָא תְהֵי בָּתַר סַגִּיאִין לְאַבָּאָשָׁא וְלָא

רש"י

שוא. כתרגומו לא תקבל שמע דשקר, אזהרה למקבל[א] לשון הרע (פסחים קי"ח.), ולדיין שלא ישמע דברי בעל דין[ב] עד שיבא בעל דין חבירו (מכילי - סנהד' ז':): **אל תשת ידך עם רשע.** כעוטן את חבירו תביעת שקר[ג] שהבטיחהו* להיות לו עד חמס (מכילי): (ב) **לא תהיה אחרי רבים לרעת.** יש במקרא זה מדרשי חכמי ישראל אבל אין לשון המקרא מיושב בכן על אופניו[ד], מכאן דרשו שאין מטין לחובה בהכרעת דיין אחד[ה], וסוף המקרא דרשו, אחרי רבים להטות, שאם יש שנים מחייבין* יותר על המזכין הטה הדין על פיהם[ו] לחובה (מכילי - סנהד' ג'.), ובדיני נפשות הכתוב מדבר, ואמלא המקרא דרשו, ולא תענה על רב, על רב, שאין הולכין על מופלא שבבית דין[ז], לפיכך מתחילין בדיני נפשות מן הצד, לקטנים שבהן שואלין תחלה שיאמרו את דעתם (סנהד' ל"ו.), ולפי דברי רבותינו כך פתרון המקרא: **לא תהיה אחרי רבים לרעת.** לחייב מיתה בשביל דיין אחד שיבאו מחייבין על המזכין:

שינוי נוסחאות * שהבטיחהו. * המחייבין.

בדיין אחד ורבים דקיפא בב' דיינים (במ"ח), ועם כל זאת מביא רש"י דרוש זה, שגם על פי מה שפירשו הוא לפי פשוטו יש לתקנות, חדא שב' מאמרי הכתוב דומות זו לו וכמעט שאין חילוק ביניהם עיין שם בפירושיהו, והשניה הלא דבר זה הוא מה שאמר הכתוב לא תטה משפט, מה נפ"מ אם רבים מטים או אפילו כל העולם כולו (מ"ל): ה) כגון י"א מזכין וי"ב מחייבין פטור הוא: ו) שאין לומר שפי' אחרי רבים להטות לזכות, שהלא זה נשמע מאומרו לא תהיה אחרי רבים לרעות שומע אני שאהיה עמהם לטובה (משנה), וכגמ' דף י"ז. פריך היכי משכחת לה שיהיו המחייבין שנים יותר, הלא אם המזכים עשרה א"כ המחייבין י"ג ומשני במוסיפין פי' אם י"א מחייבין וי"א מזכין וא' אומר איני יודע מוסיפין ב' דיינים כדי שלא יהיה ב"ד שקול ואז משכחת לה: ז) פי' רא"ש ב"ד, לזה אמר דעתו לבסוף. ורלו ומחוייבים לעשות כן, כדי שלא יתנגנו הדיינים לחוות דעתם נגד המופלא, אבל אין הפי' שאסור לעשות ומלוק עליו, אדרבה, אסור לשתוק

לקט בהיר

להדמות לקונך: א) פי' מאמינו ובזה נושא על עצמו, ומביא התרגום שלא אפרש שוא למגנה למנס ולהבל, אלא פירושו שקר ולשון הרע (נח"י): ב) פי' רש"י בגמ' ולא תשמעו דברי זה בלא זה שמקבל דברי שקר כדברי אמת לפי שאין מכחישן, ומכיון שב' הדיין נוטה לו לזכות שוב אין לבו מהפך בזכות השני כל כך עכ"ל: ג) כגון ראובן אומר לשמעון, לוי חייב לי מאתים זוז, ואין לי אלא עד אחד, בא ומצטרף עם אותו עד ואמן לך מאה זוז, או אמר לו רבו יודע אתה כי שלא אשקר בשביל כל הון דעלמא ופלוני חייב לי מאה זוז ואין לי אלא עד אחד בא ומצטרף עם אותו עד כדי שאטול את שלי (מכילי), ואמר רש"י „שהבטיחהו" שאפילו לא הלך עדיין בפועל להעיד אלא הבטיחהו נקרא עד ממש, שבכר השית ידו ונתן יד לפושעים, פי' מפייעו להיות מתחזק בדשעו, אבל אם כבר העיד הלא עבר על לאו דלא תענה ברעך עד שקר (ד"ד): ד) כי דרשת חז"ל היא דוקא בדיני נפשות, ואין רמז מזה במקרא, אדרבה בין לפניו ובין לאחריו מיירי בדיני ממונות, ועוד למה הפסיק באמצע עם מאמר ולא תענה על רב, ועוד על פי פשוטו בלא קבלת חז"ל היכן רמז במקרא שאיתה רבים דרישא רבים

אור החיים

כנגד הנשמה אמר אם חבול, וכנגד הרוח אמר תחבול, וכנגד הנפש אמר שלמת רעוך, וכנגדם אמר ג' חלוקות, אחד כי היא כסותה לבדה הוא הנשמה, ב' הוא שמלחו לעורו והיא הרוח, ג' במה יישכב והיא הנפש אשר עמו בקבר ולאומרו (איוב י"ד) ונפשו עליו תאבל. ולאומרו והיה כי יצעק פירוש חוזר לענין ראשון תשיבנו לו שהיא כהשובה כי לא יצטרך לצער להשיבו אלא כי יצעק ישמע ה' וגו' ויעבור מטאחיו:

כג) **ב. לא** תהיה אחרי רבים וגו'. רבותינו ז"ל הרבו לדרוש בפסוק זה אבל אין המקרא מתיישב לפי פשוטו. ונראה לפרש הכתוב לפי מה שאמרה התורה ושפטו העדה והצילו וגו', ואמרו ז"ל (סנהדרין ב'.) עדה שופטת עדה מצלת

רַבִּים לְרָעֹת וְלֹא־תַעֲנֶה עַל־רָב לִנְטֹת תִּתְמְנַע מִלְּאַלָּפָא מָא דְּבַעֵינָךְ

לקט בהיר

(המפרשים): ח) פי׳ לא תענה שום תירוץ ומתלוקה, כגון טרוד אני לו עיף אני וכדומה לנטות מן המתלוקה ולומר למה לי ולצרה הזאת, כי אם אומר זכאי יהיה לי מתלוקת עם המתייצין וכן להפך, ואע״ג שאמרו חז״ל כל המונע עצמו מן הדין פורק ממנו אינה וגזל וכו׳, ה״מ במקום שאין צריכים לו שיצטרכו דיינים אחרים, אבל כשטוענים את דעתו להכריע את המתלוקה על זה נאמר במקום שאין אים השפטל להיות אים (במ״ח). והרמב״ם (סנה׳ י׳ ח׳) וז״ל: אחד מן הדיינים בדיני נפשות שהיה מן המזכין או מן המחייבים לא מפני שאמר דבר הנראה לו בדעתו אלא נטה אחר דברי חבירו הרי זה עובר בלא תעשה ועל זה נאמר ולא תענה על ריב לנטות, מפי השמועה למדו שלא תאמר בשעת מתן די שאהיה כאים פלוני אלא אמור מה שלפניך עכ״ל ומקורו במכילתא, ואמרו קצת מפרשים שזו דעת אונק׳ וגם דעת רבינו בחיי אונק׳: ט) ואף אם אומר את האמת לא יצא המשפט כדברי, זה אינה אחריהם למעט במתלוקת: י) קיפא דקרא היינו ממש מה שאמר בריבא, אלא ריבא איירי בב״ד אשר שם המתלוקה בין הדיינים, וקיפא תון לב״ד, שאחר שנגמר הדין יבא אליך בעל דין שיצא חייב לעשות לו משפט תדש, ומאמר מה יועיל משפטי הפך אותם הרבים, אל תאמר כן, ויהיה פי׳ הכתוב לפי זה עז״ה: ולא תענה על ריב (הפך דעתך) לנטות אחרי רבים (שמטו את הדין) להטות (את המשפט מאמיתו), כלומר „אחרי רבים״ יהיה נקשר למעלה, ותיבת „להטות״ הוא מאמר בפני עצמו, משא״כ לדברי חז״ל יהיה תיבת לנטות מקושר למעלה, ואחרי רבים מקושר למטה כנ״ל (בא״י):

אור החיים

אבל אם פתחו כולם לחובה פטור (שם י״ז.)[קיב] ובא הכתוב כאן להסיר שני מכשולין אשר יכשל בהם חכם מאמצעות דין זה, הא׳ בהגיע משפט כזה וירצה חכם אחד מהשופטים[קיג] שכל חבריו פתחו לחובה והוא חושב בדעתו כי הוא זכאי ויתחכם לומר אם נאמר זכאי הנה הוא יצא חייב כי יש שם עדה שופטת עדה מצלת ומצלתו דברי עושים הפך דעתי לזה אתחכם ואומר חייב שבזה תהיה סברתי מתקיימת שיצא זכאי מטעם פתחו כולם וכו׳, וגם אהיה מקיים המוסר[קיד] לבטל דעתי לפני דעת המרובין שאומרים חייב ונאמר חייב עמהם, לזה בא הכתוב ואור על זה בדיוק לבל עשותו ואמר לא תהיה אחרי רבים לרעות פירוש כשתהיה סובר סברא אחת שבאומרך דעתך יצא זה הדין חייב בדינו וכגון שכולם אמרו חייב ואתה חושב זכאי לא תתחכם להיות אחרי רבים שאומרים חייב והוא אומרו לרעות ותאמר אתה כדעתם חייב הפך מה שנראה לך כדי שיצא זכאי כדעתך אלא אמור דעתך כפי מה שידעת בשפטי התורה ואין לך להתחכם על המשפט כי הוא האלהים[קטו] והוא שאמר

אור בהיר

קצב) פירוש צריך להיות לכל הפחות דיין א׳ לזכות, אז אנו הולכים אחר רבים, וחייב. **קצג)** פירוש האחרון. **קצד)** פירוש דרך אחר. **קצה)** מלשון יש אלהים שופטים. פירוש הוא יתנהג הדיין, והוא הקב״ה שאמר פתחו וכו׳.

עַל דִּינָא בְּתַר סַגִּיאֵי שְׁלַם דִּינָא:
ג וְעַל מִסְכֵּינָא לָא תְרַחֵם בְּדִינֵהּ:
ד אֲרֵי תִפְגַּע תּוֹרָא דְסָנְאָךְ אוֹ חֲמָרֵהּ דְטָעֵי אָתְבָא תְּתִיבֵנֵהּ לֵהּ:
ה אֲרֵי תֶחֱזֵי חֲמָרָא דְסָנְאָךְ רְבִיעַ תְּחוֹת טוֹעֲנֵהּ וְתִתְמְנַע מִלְּמִשְׁבַּק

אַחֲרֵי רַבִּים לְהַטֹּת: ג וְדָל לֹא תֶהְדָּר בְּרִיבוֹ: ס ד כִּי תִפְגַּע שׁוֹר אֹיִבְךָ אוֹ חֲמֹרוֹ תֹעֶה הָשֵׁב תְּשִׁיבֶנּוּ לוֹ: ס ה כִּי־תִרְאֶה חֲמוֹר שֹׂנַאֲךָ רֹבֵץ תַּחַת מַשָּׂאוֹ

רש״י

הוא וקולר יהא תלוי בצואר הרבים[יא]: (ג) **לא תהדר.** לא תחלוק לו כבוד[יב] לזכותו בדין, ולומר, דל הוא לזכות ולכבדנו: (ה) **כי תראה חמור שנאך וגו׳.** הרי כי משמש בלשון* דלמא, שהוא מד׳ לשונות של שמושי כי (ר״ה ג׳.), וכה פתרונו, שמא תראה

שיני נוסחאות * לשון.

להטות המשפט אליו לומר לזכות ולכבדנו פי׳ לזכות בדרך כבוד כי גריך הוא לממון זה (רא״ם):

אור החיים

פתחו כולם לחובה זכאי לא אמר כ׳ שיזכה זה אלא אם לך יראה חייב[קיז] ולא שיראה לך זכאי שאז חייב הוא כמשפט האלהים. עוד יש מכשול ב׳ במשפט זה באופן אחר והוא אם יראה בעיני חכם שהוא חייב ככל הדיינים שאמרו חייב ורואה שאם יאמר חייב הנה הוא יצא זכאי הפך דבריו שאומר חייב לזה יתחכם לומר זכאי כדי שיוטה המשפט אחרי רבים שאומרים חייב ויצא חייב כפי סברתו, ויש בזה גם כן כפיית רצון בגמר המשפט לנטות אחרי רבים[קיח], לזה אמר ולא תענה על ריב וגו׳ פירוש לא תענה מענה על ריב לנטות[קיט] אחרי רבים פירוש שתהיה כוונתך במענך כדי שיהיה כמשפט יחיד ורבים וזה יגיד שאם יגלה דעתו כמות שהוא אין כאן הטייה אחרי רבים אלא כולם בדעת אחת. ואיאר הכתוב נעם הקפדתו על הדבר ואמר להטות פירוש כשתהיה כוונתך להטות ממה שבדעתך בעיון משפט התורה שהוא חייב ואתה מטה לומר זכאי כדי שיצא חייב לנטות אחרי רבים ויצא חייב אלא אמור דעתך הגם שיצא זכאי הפך דעתך ה׳ זכהו[קיט]. ונעם משפט זה לדת כי ה׳ יושב במסיבת הדיינים והוא יפפוט בפיהם וכשיראה משפט מרומה׳ ואין בו מניאות לזכות הזכאי יתחכם לפתוח כולם לחובה ואור שיצא זכאי בזה: **ג. ודל** לא תהדר בריבו. ירמוז בתיבת בריבו[קכ]

על דרך אומרם ז״ל (ויק״ר ל״ד) כי הענו עושה מריבה עם קונו למה זן לכל והוא ברעב ובצירום וכל הנותן פרוטה לענו ומפרנסו הרי זה משביח ריב עני מעל השמים ובזמן שאין חונן דלים טענת עני היא טענה הנשמעת ומהודרת, ולזה יאו ה׳ שלא יסובבו הידור לריב הענו עם קונו אלא

אור בהיר

קצו) פירוש מה שאמר ה׳ נמורתו שאם אמרו כולם לחובה פטור אין הפירוש שדברו כולם לחייב ולכם בל עמם, אלא הפירוש אם עלה בדעת כולם לחייב ותייבוהו כמו שעלה בדעתם אז הוא זכאי, אבל בגידון דידן שעלה על דעת דיין אחד לפוטרו, אם כן בחמת כפי הדין הוא חייב, ואם יאמר גם הוא חייב הפך דעתו, ועל ידי זה יפערזהו, אם כן זה האחד מעות הדין האמיתית שעלה עליו מן השמים. **קצז)** פירוש הגם שבדבריו אינו נוטה אחרי רבים שהם אמרו חייב והוא אומר פטור, אבל בגמר המשפט הלא כפה ראשו להם שיגרום בדיבורו שיצא חייב כדעת הרבים. **קצח)** לנטות מדעתך, כדי שעל ידי זה יחיל הדין של אחרי רבים. **קצט)** מאחר שנתן בדעת בל הדיינים כאחד לומר חייב, ואם אתה מטה ממה שנתן ה׳ בדעתך הרי הוא להטות. **ר)** פירוש המשפט הוא למעלה מהשגת הדיינים אז פירושו מלשון מרמה, שהעדים יכולים לרמות באופן שאינו ניכר לאדם הירלה לעיניים. **רא)** ולא אמר

אין בשלה אלא שלימה. פירש בקונטרס דלא נתפרש כאלה לשון זרוקה לפרש דמשמע כשלה כמו בשל לו לפי"ל דנוסח ומעיקר ר"ש שם לא קאמר אלא דכולי עלמא בהדי איל מבשל לה. ולפי מקרא דלא מבשל לה: **דכולי** עלמא דבהדי איל מבשל לה מי סבר מחרך לה והדר מבשל לה ומי סבר מבשל לה והדר מחרך לה ואי בעיה אימא דר"ש מחרך לה והדר מבשל לה מדוע בשלה לגיסא דדכרי אל מבשל לה ומי סבר בקדרה אחרת מבשל לה לגישנא קמא אליבא דדברי הכל לגישנא בתרא אליבא דרבי שמעון בן יוחאי מאן דאמר *בששים סבר בשר ועצמות משערין והוה ליה בשישים מאן דאמר כמאה סבר בשר בדרי בשר משערינן והוה ליה במאה ומי ליפנין מינה ותרגיא זה היתר הבא מכלל איסור וזו לכעוטי מאי לאו לכעוטי כל איסורין שבתורה אמר אביי לא נצרכא אלא לרבי יהודה דאמר *מן במנו לא בטיל קמ"ל דהבא בטל ולימר מינה גלי רחמנא *לוקה מדם הפר ומדם הדרים ניגרנו ולא בטלי ומאי חזית דגמרי מהאי לימר מהאי *חרוש הוא ומחרוש לא נגרינן אי הכי למאה וס' נמי לא לימר אמר אנן לקלא נגרינן לחומרא נגרינן דמדאוריתא ברובא בטיל דבא אמר לא נצרכא אלא לפעם בעיקר *דבקדשים אסור קא משמע לן דהבא שרי ולימר

אין בשלה אלא שלימה. לא מתפרש כאלה לשון זרוקה לפרש דמשמע כשלה כמו בשל לו לפי"ל דנוסח ומעיקר ר"ש שם לא קאמר אלא דכולי עלמא בהדי איל מבשל לה. ולפי מקרא דלא מבשל לה: **דכולי** עלמא דבהדי איל מבשל לה מי סבר מחרך לה והדר מבשל לה ומי סבר מבשל לה והדר מחרך לה ואי בעיה אימא דר"ש מחרך לה והדר מבשל לה מדוע בשלה לגיסא דדכרי אל מבשל לה ומי סבר בקדרה אחרת מבשל לה לגישנא קמא אליבא דדברי הכל לגישנא בתרא אליבא דרבי שמעון בן יוחאי מאן דאמר *בששים סבר בשר ועצמות משערין והוה ליה בשישים מאן דאמר כמאה סבר בשר בדרי בשר משערינן והוה ליה במאה ומי ליפנין מינה ותרגיא זה היתר הבא מכלל איסור וזו לכעוטי מאי לאו לכעוטי כל איסורין שבתורה אמר אביי לא נצרכא אלא לרבי יהודה דאמר *מן במנו לא בטיל קמ"ל דהבא בטל ולימר מינה גלי רחמנא *לוקה מדם הפר ומדם הדרים ניגרנו ולא בטלי ומאי חזית דגמרי מהאי לימר מהאי *חרוש הוא ומחרוש לא נגרינן אי הכי למאה וס' נמי לא לימר אמר אנן לקלא נגרינן לחומרא נגרינן דמדאוריתא ברובא בטיל דבא אמר לא נצרכא אלא לפעם בעיקר *דבקדשים אסור קא משמע לן דהבא שרי ולימר

מהאי. ולעגמא בה: אלא הדרש הוא. ל"נ אלא: הדרש הוא. כלומר מעגלעגן ליה ומיתיתי לה ליתי כך מיתי: לא נצרכא. זהו: אלא למקום חתך. דבעלמא כגל איסור ואיסור המתנוכים כגון חלבי העוגר אם יד ו וכגון פגר המתנוגל כגון אמוריין דמתמרין בגבהה המקשה (נמי דף פח:): לרא שמעתא. דיכ שמעתא כי כי יאתך: למה אמרו. המחמר נאחו איסור אמרו מחזותה שבתה אמרו: לומר אמרו להקל ולהחמיר. שפמעים להקל ופעמים להחמיר: מין דאשאינו מינו. על זה אתרו פעמים להקל ופעמים להחמיר: גרידין. דגלגולמרומה: שנתבשלו עם עדשים. של חולין וטומעמים ריש בהם דעבוהן מתחלה ומחמיר: מחמרה דיינה בעבור דגלגולמרומה: לבטל כבר דמעקה לן בספרי: מקבלי מכל אלנו את מקבלו ממנו: שאם נפל בתוכו הרי הוא מקבלו ובמרומה מעבר מעמני קנת שיש אחד ממאה וקלמר שאם מזיה לתון המבשים ומבשה מקבלתן מכל אמנו מרומה בתאה עם המבוה אחרה בתאה ובמרומה בתאה הרי הוא מקבלו ומבשה לן מעמני

בגמ' דקיימי דרא דגברי. אלמה שומר נמפמן ומוחה ומגיד לה הה לוה בר המכון דלא בלוי: מגא הא מילתא. לחידי לחידי בתמא הה מלתא דמקה נקנו נגיעה מה: מגלן. בתמה: תשע תגיעות. כגון בכר נגלה ומגלה בכר נגלה דרה אחר

מנא הא מילתא דאמר רבנן זיל בתר רובא דאיתא קמן בגון מ' תגיעות ובגהדרין לא קא מיבעיא לן בי קא מיבעיא לן רובא דליתה קמן בגון קמן וקמנה מגלן א"ר אלעזר (סימן ומן שבה מבנש) אתיא מרישא של עולה דאמר קרא *יותה אותה לנחתה אותה לנחתה *"ולא נחתה לנחתה ונירוש שבא ניקב קרום של מוח אלא לאו משום דאמרינן זיל בתר רובא מאי דילמא דפלי ליה וברוך ליה ואי משום אותה לנחתה ולא נחתה לנחתה ה"מ היכא דחתיך ליה לגמרי אבל היכא דלייף ליה לן בה מ' בריה דרבינא אמר אתיא משבירת עצם בפסח דאמר רחמנא *יעצם לא תשברו בו ונירוש שבא ניקב קרום של מוח אלא לאו משום דאמרינן זיל בתר רובא מאי דילמא דמנה נמרתא עליה וקלי ליה ובריך ליה דחניא ג) *הסחוך בגידים והשורף בעצמות יאין בו משום שבירת עצם ר"נ בר יצחק אמר אתיא מאליה דאמר רחמנא *חלבו האליה תמימה ולירוש שבא נפסקה רוש השדרה אלא לאו משום דאמרינן זיל בתר רובא מאי דילמא דמתאבר *פסק לה *לעומת העצה אמר רחמנא *מקום שהבליעה יוצאות ממאי דלמא דפתח לה ובריך לה ואי משום תמימה הני מילי היכא דחתכה לגמרי אבל היכא דלייף ליה לן בה רב ששת בריה דרב אידי אמר אתיא מעגלה ערופה דאמר רחמנא *הערופה שהיא שלמה תיהוי ולירוש דלמא טרפה היא אלא לאו משום דאמרינן זיל בתר רובא וכי תימא מאי נפקא מינה הא *אמרי רבי רבי יוחנן *כפרה כתיב בה בקרשים רבה בר רב שילא אמר אתיא מפרה אדומה דאמר רחמנא *ישחט ושרף מה שרוטפה כשהיא שלמה אף שריפתה בשהיא שלמה ולירוש דלמא טרפה היא אלא לאו משום דאמרינן זיל בתר רובא וכי תימא מאי נפקא מינה אתיא קרייה דרחמנא רב אחא בר יעקב אמר *ולקח את שני השעירים *שיהו שניהם שוים ולירוש דלמא

בגון דקיימי דרא דגברי אמרי ה) בדקאי קאי *מנא הא מילתא דאמר רבנן זיל בתר רובא *מגלן דכתיב *אחרי רבים להטות *"רובא דאיתא קמן בגון מ' תגיעות ובגהדרין לא קא מיבעיא לן בי קא מיבעיא לן רובא דליתה קמן בגון קמן וקמנה מגלן א"ר אלעזר (סימן ומן שבה מבנש) אתיא מרישא של עולה דאמר קרא *יותה אותה לנחתה אותה לנחתה *"ולא נחתה לנחתה ונירוש שבא ניקב קרום של מוח אלא לאו משום דאמרינן זיל בתר רובא מאי דילמא דפלי ליה וברוך ליה ואי משום אותה לנחתה ולא נחתה לנחתה ה"מ היכא דחתיך ליה לן בה מ' בריה דרבינא אמר אתיא משבירת עצם בפסח דאמר רחמנא *יעצם לא תשברו בו ונירוש שבא ניקב קרום של מוח אלא לאו משום דאמרינן זיל בתר רובא מאי דילמא דמנה נמרתא עליה וקלי ליה ובריך ליה דחניא ג) *הסחוך בגידים והשורף בעצמות יאין בו משום שבירת עצם ר"נ בר יצחק אמר אתיא מאליה דאמר רחמנא *חלבו האליה תמימה ולירוש שבא נפסקה רוש השדרה אלא לאו משום דאמרינן זיל בתר רובא מאי דילמא דמתאבר *פסק לה *לעומת העצה אמר רחמנא *מקום שהבליעה יוצאות ממאי דלמא דפתח לה ובריך לה ואי משום תמימה הני מילי היכא דחתכה לגמרי אבל היכא דלייף ליה לן בה רב ששת בריה דרב אידי אמר אתיא מעגלה ערופה דאמר רחמנא *הערופה שהיא שלמה תיהוי ולירוש דלמא טרפה היא אלא לאו משום דאמרינן זיל בתר רובא וכי תימא מאי נפקא מינה הא *אמרי רבי רבי יוחנן *כפרה כתיב בה בקרשים רבה בר רב שילא אמר אתיא מפרה אדומה דאמר רחמנא *ישחט ושרף מה שרוטפה כשהיא שלמה אף שריפתה בשהיא שלמה ולירוש דלמא טרפה היא אלא לאו משום דאמרינן זיל בתר רובא וכי תימא מאי נפקא מינה אתיא קרייה דרחמנא רב אחא בר יעקב אמר *ולקח את שני השעירים *שיהו שניהם שוים ולירוש

שהבליעה היא כמוכה דלם היו כמוכה דלם היו כמוכה דלם היו

מעדני יום טב

דברי חמודות

*מטותא דהוו מצנו עלה בי תרי דאי אמר דידי הוא ודאי אמר דידי הוא קם חד מינייהו אקדשה פרש מינה רב חנניה ורב אושעיא וכולהו רבנן ואל"ל רב אושעיא לרבה כי אולת קמיה דרב חמא לכפרי בעי מיניה כי אתא לסורא אל"ל רב דמבונא מרני הוא *ספק בכורות אחד *בכור אדם ואחד *בכור בהמה בין טהורים בין טמאים *הבעיא מיבירו עליו דראה אותו עלה *אסורים בגיאוה ובעבודה והא דאמר חקפו כהן *אין מציאין אותו מידו דקרוני המע"ה וכו' לא חקפו אסורין בגיאוה ובעבודה אמר ליה רבה הקדושה בכור אמרת לעולם אימא לך חקפו כהן מציאין אותו מידו ואפילו הכי אסורים בגיאוה ובעבודה דקדושה הבאה מאליה שאני אמר ליהרב חנניה לרבה חניא דמסיע לך *הספיקות נכנסין לדיר לתרעשר ואי סד"ר חקפו כהן אין מציאין אותו מידו אמאי נכנסין לדיר נמצא זה פוטר כמונו בממנו של כהן אמר ליה אביי א' משום דא לא חסיקיה למר הבא במאי עסקינן בנון דלית ליה אלא חשעה והוא דמה נפשך א' בר חזובא הוא שפיר קא מעשר אי לאו בר חזובא הוא השעה לאו בר עשורי נינהו הדר אמר אביי לאו מלתא היא דאמרי דספיקא לאו בר עשורי היא *דתנן "קפץ אחד מן הכסיון לתוכן כולן פטורין" ואי ס"ד ספיקא בעי עשורי לעשר ממה נפשך דאי בר חזובא הוא שפיר מעשר ואי לאו בר חזובא הוא נמצר במנין הראוי *דאמר (ל) רבא "מנין הראוי פוטר אלא

מסורת השים

(ל) ר"ה ד"ה מנין הראוי. ריש רב (אכ"ר) פירש דקרקעי. אם הוא מקום שדות אלה כולן בן מ"ר אינו מעכב. אבל אם הוא מקום אחר אינו מעכב. ולפי זה אם הוא מקום אחר אינו מעכב. ולפי זה אם הוא מקום אחר אינו מעכב. ולפי זה

דאמרי, דכל ספק לאו בר עשורי הוא, דתנן קפץ אחד מן המנויין לתוכן, כולן פטורין. פירוש, מכניס צאנו לדיר ומוציאן אחד אחד במנין, כדתנן[45], כיצד מעשרין, כונסן לדיר ועושה להן פתח קטן כדי שלא יהיו שנים יכולים לצאת ומונם בשבט, אחד, שתים, שלשה, ארבע, חמשה, ששה, שבעה, שמונה, תשעה, והעשירי סוקרו בסיקרא ואומר הרי זה מעשר. אם קפץ אחד מן המנויין לדיר, ונתערב בצאן שעדיין לא נתעשרו, כולן פטורין, ונעשו כולן ספק, או פטורין או חייבין, ואם נאמר כי דין הספק להתעשר, כמו שאמרנו למעלה, גם אלו נעשרם, ואם יצא העשירי זולתי זה שקפץ מן המנויין, הרי נפטרו, ואם יצא עשירי זה שקפץ שהוא פטור, ואין הפטור פוטר החיוב, נפטרו במנין הראוי. פירוש מנין הראוי, כגון שיש בדיר עשרה צאן ויותר, והוציאן כענין שאמרנו, א׳ ב׳ ג׳ ד׳ ה׳ ו׳ ז׳ ח׳ ט׳, העשירי קודם שיסקרהו בסיקרא קפץ ויצא לחוץ ונתערב עם המנויין, אוחן התשעה נפטרו במנין הראוי למעשר, אף על פי שלא יצא אחריהם עשירי, הואיל ועת יציאתם במנין היה בדיר מי שיעבור תחת השבט, עשירי היוצא ראשון נפטר, וזה פירוש מנין הראוי, ושמעינן ליה לרבא דאית ליה האי סברא. עד כאן.

ראי״ש (טז) קפץ אחד מן המנויין וכו׳. הקשו[46] בתוספות[47] יבטל ברוב ויהיו כולן חייבין במעשר וכו׳. ויש לומר, דבעלי חיים חשובי ולא בטילי. ותימה, נכבשינהו[48] עד דניידי, ונימא כל דפריש מרובא פריש, ויהיו כולם חייבין במעשר, והכי נמי מקשינן בזבחים[49], ומשני, גזרה שמא יקח מן הקבוע, והתם ניחא האי שינוייא, דמחמרינן לומר ימותו ולא מקילינן להתיר כולם על ידי פרישה משום הך גזרה, אבל הכא הך גזרה קולא היא לפטרם מן המעשר. ויש לומר, דהך גזרה נמי צריכין אנו לאמרה במעשר בסיפא דהך מתניתין בפרקא בתרא דבכורות[50], קפץ אחד מן המעושרין לתוכן, ירעו עד שיסתאבו ויאכלו במומן לבעלים, ואיכא לאקשויי, ונכבשינהו דניידי, וצריך לתרץ, גזרה שמא יקח מן הקבוע, וחכמים השוו מדותיהם, כי היכי דאמרו הך גזרה לחומרא הכי נמי אמרו לקולא, ודוחק.

ונראה לי, דהך גזרה נמי לחומרא היא, דאם יקח מן הקבוע, יקריבנו בתורת מעשר ויביא חולין לעזרה. ועוד יש לומר, כיון דחזינן דאפילו היכא דיכול לעשורי ממה נפשך, פטור משום דעשירי ודאי אמר רחמנא ולא עשירי מן הספק, ואפילו כי אמרינן כל דפריש מרובא פריש, עשירי ספק מיקרי[51], אלא שהתורה התירה ספק זה באיסורין כדכתיב[52] אחרי רבים להטות, ונהפך האיסור להיתר על ידי בטול ברוב, אבל הכא לעולם לא נפיק מכלל ספק עשירי. הרא״ש.

ריטב״א (יז) וזה לשון הריטב״א להלן, הכי נמי עשירי ודאי אמר רחמנא ולא ספק עשירי, הלכך כולם פטורים. ואם תאמר, ואמאי פטורים, כיון שהמנוי הזה אינו ניכר יהא בטל ברוב, כתרומה שנפלה לתוך טבל[53] שהיא בטלה. ותירצו בתוספות[54], דהא קיימא לן דבעלי חיים לא בטילי, ואף על גב דמדאורייתא מבטל בטילי, יש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה בשב ואל תעשה[55]. ואין זה מחוור, דכי עקרי רבנן דבר מן התורה בשב ואל תעשה, היינו לעשות שום גדר או שום סייג לתורה, דאלו בכדי לא עקרי ליה, והכא אמרינן פטירי מן המעשר בכדי, ועבדי גזל השבט[56], אלא ודאי דאפילו תימא דבעלי חיים בעלמא בטילי מדאורייתא, הכא לא בטיל האי, משום דאמר רחמנא העשירי, עשירי ודאי ולא עשירי ספק[57]. עד כאן.

ראי״ש (יח) ואי לא, נפטרו במנין הראוי. הקשו בתוספות[58], היאך יפטרו במנין הראוי, והלא יש בדיר להשלים המנין, והכי הוה ליה למימר, נפטרינהו ממה נפשך, אם לא יצא הקופץ, יהיה העשירי קדוש, ואם יצא, יהיה האחד עשר קדוש, ועשירי ואחד עשר יאכלו במומן לבעלים. ור״מ תירץ דכל אשר יעבור אמר רחמנא ולא שכבר עבר, וכל מנין שעבר בו אחד פעמיים, כל מה שמנה משם ואילך עד עשרה אינו מנין[59], ואם היה יודע בודאי שיצא הקופץ בשביעי או בשמיני, אין לסיים עוד החשבון עד עשרה, דכיון שאותו שכבר עבר יצא, הפסיק המנין, ויתחיל משם

45 בכורות פ״ט מ״ז. 46 בד״ה קפץ וכ״ה בתוס׳ הר״פ וברי״ט״א. 47 תחילת לשון השיטה כאן אינה כלשון תוה״ר הנדפס ושם לא הביא כלל תירוץ דבע״ת לא בטלי ולא על תירוץ זה מקשה ונכבשינהו וכו׳, אלא מקשה מעצמו אמאי לא בטיל ברובא וכדמקשינן בזבחים ועיי״ש בלשונו. 48 ע״ל הערה 47.
49 עג, ב. 50 נח, ב. 51 ויסוד זה משמע גם מלשון הריטב״א להלן, והאריכו האחרונים ביסוד זה דאף כשנתבטל ברוב מ״מ נשאר דין ספק (ועיקר החידוש הוא דאף רובא דביטול ברוב דיש מקום לומר כפי המשך לשון הרא״ש שהאיסור נהפך להיתר ומ״מ הרא״ש ס״ל דל״כ. ועיין בזה בפרי מגדים שפ״ד ס׳ ק״י סקל״ז ובשער״י שער הספיקות פ״ה ובעוד אחרונים, וע״ע בשו״ת רעק״א מה״ת סימן ק״ח, ובשמעתתא ש״א פ״א, ובדבר אברהם ח״א סי׳ ל״ד סק״ד.
52 שמות כג, ב. 53 עיין קונטרס השיעורים שיעור ז׳ מה שדייק מדוע לא כתב הריטב״א בפשיטות חולין שנפל לתוך טבל, (ועיין בר״ן נדרים נב, א דהיתר לא בטיל ובשו״ת הרשב״א ח״א סימן תתל״א). 54 כ״ה בתוס׳ הר״פ. 55 יבמות צ, א.
56 במהרי״ט אלגזי בכורות פ״א אות ה׳ הקשה דמה גזל השבט יש כאן, הרי גם מעשר בהמה נאכלת לבעלים כולה (ועין בהערות לריטב״א מהדורת לונדון שהקשה כן מעצמו והוסיף דאדרבא מבהמת חולין מקבל הכהן מתנות ומשא״כ מבהמת מעשר וכובחים נו, ב), ועיין בלשון הרא״ש לעיל בשיטה שכתב שעיקר הטעם שלא יגורו כאן חו״ל הוא משום שלא יעשו גזירה לבטל ממעשר וזה מתאים גם כאן, ומ״מ לשון הריטב״א קשה. 57 היינו דאף ע״י רוב לא יצא מגדר ספק וכ״כ הרא״ש לעיל ועיי״ש בהערה 51.
58 כ״ה בתוס׳ הר״פ ובריטב״א ועיין בתוס׳ ד״ה לפטרו.
59 וכ״כ הריטב״א בשם ״הרב המסיד״.

והנה בב"ק מוכיח מזה דמגלגלין עליו את הכל,דזה נהנה וזה ל"ח חייב.ובתוס' שם הק' לשיטת רש"י דמיירי בגדר שבין שדהו לשדה הניקף דאיך ס"ד דמקרי לא חסר כיון שכל אותו הגדר לא נעשה אלא להפסיק בין שדותיו לשדה ניקף, ונראה דלכאורה צ"ב עיקר ראית הגמ' דבכל מקום זונזל"ח הרי מ"מ ההנאה היתה מדעתו אבל הכא שהוא מהנה אותו איך נחייבו על ההנאה אמנם כיון דכתב הרמב"ן דהוי כשדה העשויה ליטע דאמדינן דעתיה שוב הוי כמדעתו,אכן נראה דזה דאמדינן דעתיה דניחא ליה ל"מ אלא דהוי כנהנה מדעתיה אבל הא פשיטא דאם באנו לדון ולחייבו על מה שחסרו הרי לא שייך לדון בזה דין חסר ומזיק, כיון דהוא לא חסרו מאומה ורק דעל ההנאה דהעיקר מה שזה קבל הנאה בזה אמרינן כיון דאמדינן דעתיה דניחא ליה הוי כמדעתו.ורק דאם זה נהנה וזה לא חסר חייב מטעם נהנה.

וזהו הוכחת הגמ, ומיושב שיטת רש"י דל"ש לומר שהוא חסר בשבילו כיון שהוא לא חסרו כלום אלא דצ"ע מאי משני הגמ' את גרמת לי היקיפא יתירא,הלא למה שנתבאר אין כאן לחייבו על חסר כלל כיון שהוא לא חסרו כלל דהבעלים עשה מדעת עצמו ואין לדון בזה דין חסר כלל אמנם נראה דהגמ' משני דאה"נ דמכאן ראיה דזנוזל"ח יש עליו דין ממון,אבל מ"מ הא אכתי אפשר לפוטרו מפני שאין הבעלים מקפידין דלא חסר וראיה לזה מהא דקאמר בגמ' דבהקדש זנוזל"ח חייב.דכהדיוט מדעת דמי.הרי דכל עיקר פטורא דזנוזל"ח משום שאין הבעלים מקפידין וא"כ הכא נהי דלא חיסרו, אבל מ"מ כיון שגרם לו הקיפא יתירה והוא חסר שוב הבעלים מקפידים ואפשר לחייב גם על ההנאה כיון דאמדינן דעתיה דניחא ליה והוי כנעשה מדעת גם י"ל דתירוץ הגמ' דאת גרמת וכו' לא מטעם מזיק ורק מפני שאכל חסרונו של חבירו,וכמבואר דין זה בראי"ש שם יעי"ש וא"כ כיון דיכול לכופו הוי בכ"מ כמו שעשה עפ"י צוויו ולכך הקשו על רש"י דאם על המחיצה שבינו לבין חבירו מאי ס"ד דגמ', והנה קשה על ד' הגמ' דהרי מבואר לקמן דהיכא דהוא לא עשה המעשה לא מחייבינן אף דזה חסר אולם לפי מה דאמרינן דיכול לכופו ע"כ הוי כמו שעשה עפ"י ציוויו ולכן ניחא מה דאמרינן דהוי כשדה העשוי ליטע דאמרינן דניחא ליה והוו כמדעתו.

רכז בענין שניהם שלא ברשות

שאלו את הגרי"ז, בהא דקי"ל דשניהם שלא ברשות ג"כ פטורים מהו שם הפטור, והשיב, דבגמ' מוכח דשלא בכוונה החיוב הוא אף באדם מדין שמירה, דגם באדם הוא חיובו מדין שמירה, דהי' לו לשמור את עצמו, וכלשון הגמ' אדם שמירת גופו עליו הוא, וא"כ שפיר יש לחלק ולומר דבשניהם שלא ברשות אין עליו חיובי שמירה כ"כ שיהא עליו דין דאדם מועד לעולם.

הרמב"ם פוסק דבשניהם ברשות אף אם הזיקו זא"ז פטורים, משום דברשות חסר בהמזיק, דמזיק הוא דוקא שלא ברשות היינו אם השלא ברשות הזיק את הברשות,ורה"ר חידשה (חסר) אבל ברשות המזיק חסר בהמזיק ובאדם גם ברשות רה"ר חסר בהמזיק משום דברשות.

רכח בדין אשו משום ממונו

גמ' מאן דאית ליה משום חציו אית ליה נמי משום ממונו,וכגון שהיה לו לגדור ולא גדרה וכו' ונראה מזה שאעפ"י שמתחילה לא פשע,אפי"ה מחייבינן ליה משום פשיעה שבסוף. ויש להקשות ע"ז ממאי דאמרינן לקמן דף כ"ט ומודה ר"מ לרבנן במעלה קנקנים וכו' שהוא פטור, והתם מיירי בהוזק בתר דנייחא והיה לו פנאי לסלק ופשע בסוף ואפי"ה פטור, הרי היכא דמתחילה לא פשע אף שבסוף פשע, לא מחייבינן ליה משום פשיעה שבסוף.

ונראה דהנה יש לחקור מה דאמרינן אונס רחמנא פטריה, אי הוי כאילו לא עבד כלל זה המעשה, אלא כמו שאחר עבד המעשה, או דלמא דלעולם הוא עבד המעשה רק דמ"מ פטריה רחמנא משום אונס. ויש לדייק מכאן דאמרינן שהוא עבד המעשה רק דרחמנא פטריה, דבשלמא אי אמרינן שהוא עבד אלא דרחמנא פטריה י"ל היכא פטריה רחמנא היכא דליכא סיבת החיוב.אבל אי איכא סיבת החיוב חייב ומשו"ה חייב כאן ,משום דכאן איכא סיבת החיוב,והיינו שהיה לו לגדור ולא גדרה, אבל אי אמרינן שהוא כמו לא עביד כלל היה צריך להיות פטור אף היכא דהיה ליה לגדור ולא גדר,מפני שהוא לא עשה כלל ההיזק, אלא ודאי צ"ל שהוא עשה ההיזק אלא רחמנא פטריה. וקושיא הנ"ל יש לתרץ בזה דאמרינן לקמן דף ל"ב שניהם ברשות אם הזיקו זא"ז חייבים.הוזקו זב"ז פטורים, ואש הוי בגדר הזיקו מפני שהולך ומזיק למרחוק ובור הוי בגדר הוזקו שהניזק הולך אצלו, ומשו"ה ניחא דהאונס הוא בגדר שניהם ברשות אלא דרחמנא פטר אונס גמור אפילו הזיקו, אבל לענין דליחשב ברשות סגי באונס שמתחילה, ולכן אמרינן במעלה קנקנים שהוא פטור משום ששם הוא בגדר בור ובור הוא בגדר הוזקו ובאונס הוי כמו שניהם ברשות דהוזקו זב"ז פטורים, אבל אש הוא בגדר הזיקו ומשו"ה חייב ברשות ולכן אמרינן היכא דלא פשעו מתחילה ופשעו בסוף חייב.

רכט בדין אין הולכין בממון אחר הרוב

ריש המניח קמ"ל דאין הולכין בממון אחר הרוב, והנה באו"ח קונטרס ת"כ הביא בשם מהר"י אבן לב דהיכא דאיכא מחלוקת הפוסקים יכול המוחזק לומר קים לי כהמיעוט פוסקים אף דאיכא רוב נגדו משום דאין הולכים בממון אחר הרוב, והקשה בתומים מ"ש מדיינים דמתני רובא גם בממון.

7 ונראה דהנה בתוס' הקשו איך מהני רוב דיינים בממון הא אין הולכים בממון אחר הרוב ותירצו שאני התם דהמיעוט דידהו חשיב כמו שאינו, וביאור דבריהם נראה דהנה ברובא איכא תרי גווני.

א) שהוא מברר ומכריע את הספק. ב) במידי דלא שייך כלל ספק כגון בשחיטת סמנים דקיי"ל רובו ככולו וכן בתערובות לח בלח דבטיל ברובא אע"ג דאינו ספק כלל דפשיטא לן דלא נחתכו מיעוט סימנים וכן פשיטא לן דאיכא הכא מיעוט איסור. ולכאורה תמוה היכן מצינו מקור לרוב כזה. ונראה דהנה מקור הדין דאזלינן בתר רוב הוא מאחרי רבים להטות, ושם מצינו שני דינים נפרדים ועל שניהם דין אחר מאחרי רבים להטות אף דעניניהם נפרדים המה דהנה בדיני ממונות בעינן ג' דיינים ובדיני נפשות כ"ג, והנה קשה איך אזלינן בתר רוב הא חסר מנין הסנהדרין וחסר מספר דיינים, ואפילו לו יהא דהדין באמיתתו כהרוב מ"מ הרי המיעוט דקאמרי להיפך אינם יודעים הדין ואינם מורים כן. והרי חסר מנין של הב"ד, אלא ודאי פשיטא דכיון דאיכא גזה"כ דבעינן כך וכך סנהדרין וגם דין דאחרי רבים להטות יש לן א"כ ע"כ דיש להם צירוף וכולם ביחד גומרים את הדין, וע"כ אמרינן בהך רובא ככולא. וא"כ הרי איכא כבר כל מנין הסנהדרין, ונמצינו למידין מהך דמהני רובא בסנהדרין דחשיב רובא ככולא ומיעוט נתהפך כמו הרוב ונעשה כהרוב.

והנה זה פשוט דלא בדעת ב"ד תליא מילתא ובעינן ג"כ שיכוונו את הדין לאמיתתו, ומאחר דיש כאן חולקין נשאר הדין בספק, ואיך גומרים את הדין; ומזה מוכרח דאזלינן בתר רוב להכריע את הספק דלא סגי כאן בדין רובו ככולו דאף דיש להב"ד כח כ"כ מ"מ אי"ז אלא כח לחיתוך הדין אבל לענין הכרעת אמיתתו של הדין אינו תלוי בכח כ"ג, ומצד זה אם אין לנו גזה"כ דאחרי רבים להטות אין אנו יודעים את הבירור עדיין וחסר לנו בירור אמיתת הדין, אלא ודאי דאזלינן בתר רוב גם לענין זה שהרוב מכריע את הספק, ועוד דבירור הדין ל"ש בגוף הסנהדרין, ולא שייך רובו ככולו אלא במילתא דשייך להם גופא, אם לא דנימא דאזלינן בתר רוב, גם להכריע את הספק. ונתבאר דבסנהדרין איכא תרי רובי, חדא לענין עצם הדין ובירור אמיתת הדין אזלינן בתר רוב, ועוד לענין הדין של המספר כ"ג נמי אזלינן בתר רוב משום רובו ככולו.

(הגהה מהגאון ר' נפתלי טראפ ע"ז - ובזה תתיישב קושית המרדכי שהק' בפ"ק דחולין דהדיינים הרי הם קבוע וכמחצה על מחצה דמי. ולדברינו ניחא דלענין עצם הדין ובירורו הרי לא הויין הדיינים אלא גילוי מילתא בעלמא לברר עצם הדין, וקבוע לא אשכחן אלא היכא דגוף האיסור הוי קבוע וכדילפינן מוארב לו וקם עליו פרט לזורק אבן לגו, דקיימא התם ישראלים ועכו"ם דהוי עצם המחייבים והפטורים, אבל הכא דגוף הדיינים אינם שייכים לזה ורק אינם אלא גילוי מילתא להדין, ל"ש ע"ז קבוע. וכן עוד הרי לא מצינו קבוע אלא דומיא דהתם דשניהם אמת המחייבים והפוטרים, אבל הכי גבי סנהדרין לענין עצם הדין הרי הוא או כמר או כמר ולכן לא שייך אז קבוע, אלא דלענין מספר הסנהדרין לכאורה שייך האי דינא דקבוע, דהתם הויין הסנהדרין עצם הדבר, וגם תרווייהו איתנייהו דאיכא סנהדרין לצד זה כמו לצד זה, אולם לפי דברינו ל"ש כלל קבוע לענין עצם הסנהדרין דאינו דין דאזלינן בתר רובא רק מדין רובו ככולו ובזה ל"ש קבוע, וכמו דמהני שחיטת רוב סימנים ולא אמרינן דהמיעוט סימנים הוי קבוע, והטעם לזה פשוט דדין קבוע ילפינן מוארב לו וקם עליו והתם הוי לענין אזלינן בתר רוב ולא לענין רובו ככולו, וא"כ לענין מספר הסנהדרין דהוי מטעם רובו ככולו לא שייך קבוע).

והנה קושית התוס' דלא ליזל בתר רובא בדיינים, אינה אלא לענין הך דינא דאזלינן בתר רובא, אבל לענין דינא דרובא ככולא, לא שייך לומר אין הולכין בממון אחר הרוב כיון דליכא כאן ספיקא כלל ואפילו אם נימא דאין הולכין בממון אחר הרוב מ"מ לענין עצם הדין סנהדרין פשיטא דרובו ככולו והוי כל הסנהדרין בדעת אחת, אלא דלענין עצם הדין מספקא לן דלמא האמת כהמיעוט, ונמצא דהך מיעוט דסנהדרין, אינם כמו סנהדרין לענין דעתם, ואין להם להמיעוט כח סנהדרין דהרי לענין סנהדרין במספרם הוו רובו ככולו, אלא הם כמו דעות איזה פוסקים שמחולקים עם הסנהדרין אבל לענין סנהדרין כולם כהרוב קיימא אלא דהיא דעה מועטת על עצם הדין, שלא בבחינת סנהדרין, וע"ז הקשו התוס' דלמא הדין כהמיעוט.

<u>והנה הרמב"ם בפ"א מה' ממרים</u> כתב ב"ד שפסקו דין ועמדו אחריהם ב"ד אחר ופסקו שלא כמותם יכולים לפסוק כן, אע"פ שהן קטנים מהם בחכמה ובמנין, משום דכתיב ע"פ השופט אשר יהיה בימים ההם וכיון שהיום הם דיינים יכולים לפסוק ע"פ. ע"כ, ולפי"ז ל"ש לענין עצם הדין לומר אין הולכין בממון אחר הרוב, כיון דלענין הדיינים בסנהדרין אמרינן רובו ככולו, וא"כ נשאר המיעוט סנהדרין כמו דעת פוסקים בלא הכח של סנהדרין, והרוב יש להם כח של סנהדרין, וממילא הוי הדין כוותייהו, אף בלא טעמא דרוב. וזוהי כוונת התוס' דהמיעוט כמו שאינו ר"ל, דלענין הדין וכח הסנהדרין הוי כמו שאינו, כיון דלענין זה אמרינן רובו ככולו, ולא שייך לומר אוקי ממונא בחזקת מרא, רצונם בזה וע"כ לא ניזל בתר רוב לענין עצם הדין, דהא ב"ד מפקי מיניה כוונתם, כיון שאינם בתורת סנהדרין לענין הך פלוגתא בהך דינא ממילא יש כח לבי"ד, כנגדם, אף בלא טעמא דרוב דהרי ב"ד יש להם כח לפסוק כנגד הכל ואף בלא טעמא דרובא וכדהבאנו דברי הרמב"ם דאף אם קטנים הם במנין ג"כ יכולים לפסוק אחרת.

ואין להקשות א"כ מנלן דאזלינן בתר רובא, דלמא הא דסמכינן לענין עצם הדין ובירורו עליהם הוא משום דב"ד יכולים לפסוק, ולעשות כנגד הכל, והרי איכא להרוב כח ב"ד משום רובו ככולו, דזה אינו דאם אך לא אזלינן בתר רובא א"כ הרי לא נתברר הדין כלל, וממילא לא שייך כלל גם לענין דין סנהדרין רובו ככולו, כיון דאינם יודעים הדין על בוריו דהרי גם להם צריך שיסתפק דלמא כהמיעוט ואין כאן סנהדרין כלל, וע"כ דאזלינן בתר רוב לענין בירור עצם הדין, אבל לפי האמת דאזלינן בתר אף דבממון לא אזלינן בתר רובא, היינו לענין הך מעשה משום דהמוחזק יכול לומר קים לי כהמיעוט, אבל עצם הדין לעצמו נתברר שפיר דהוי כהרוב, וא"כ שפיר חשיבא סנהדרין גמורים כיון דיודעים עצם הדין ונתברר אצלם, וממילא שייך לומר רובו ככולו, וכיון דלענין עצם הדין הסנהדרין אמרינן רובו

תשאון רבי שמעון יעוזב הכהן שקאפ כצ"ל

לימו חשוב כמוחזק כמש"כ התוס' בספ"ק דכתובות דאם ישראל הוא לא זכה בה המוצאה מעולם, וכן בגיפול המצא בין שני שובכות אמרינן בגמ' ג"ב ד' כ"ג דאם חד מנייהו נפיש מחברי' מחזירין לבעל השובך המרובה מה"ט דליכא שם מוחזק, ואם נאמר דיסוד הדין ליזל בתר רוב ברובא דאיתא קמן הוא ענין ביטול ברוב דמתהפך הדין, קשה טובא דהלא מסקינן בתס' ביצה ד' ל"ה ע"ב דממונא לא בטיל דקנין ממון לימו נפקע מן הבעלים ע"י תערובות מיעוט ברוב כמו שפי' רש"י שם ולמה לזלזלן בתר רובא בממון בכה"ג כיון דקנין הבעלים לא נתבטל, ומוכח מזה דלדיעא ליזל בתר רוב א"ל הפקעת הדין בחליות, וכשבעיין היטב בדבר נראה כי רחוק לומר שיתהפך האיסור להיתר דהרי מצינו בספיקות שהתירה תורה כגון בספק טומאה ברה"ר דהוי היתר לענין הנהגת האדם דרשאי להתנהג כאילו הי' טהור, אבל אם נתודע אח"כ שהי' טמא וכנגס למקדש או אכל קודש חייב קרבן וכן בארבו לעיל שיטת הרמב"ם — בש"א פ"ג — בכל ספיקות דמותר מה"ת דאם נודע לו אח"כ חייב כפרה וכל כה"ג, אם לא היכא שתלתה תורה חלות האיסור בידיעת האדם כגון בספק ערלה דחו"ל שנתבאר בש"א ופפק טומאת התהום בארבו לעיל בש"ב, והנה בתערובות של איסור בהיתר שהתירה תורה מוכרח הענין של הפקעת האיסור בחליות עד שיוכר כעין ההיתר של טומאת התהום, דהיתר הנהגה לא הי' מועיל בזה כיון דאוכל ודאי איסור, אבל בהיתר שהתירה תורה ליכא בתר הרוב א"ל להפקעת איסור בחליות דהרי די בכה"ב שיהי' היתר הנהגה כמו בספק טומאה ברה"ר וכדומה:

ד ולכן נראה לי ברור שהאמת הוא לפי פשטות הדברים דהדין דלזלזלן בתר רובא ודין ביטול ברוב הם שני דינים נפרדים, והבדל ביניהם הוא הענין שכתבנו דביטול מתהפך האיסור להיתר ובדין כל דפריש מרובא פריש הוא היתר הנהגה ולא היתר בחליות ואם יתודע אח"כ שאכל איסור חייב כפרה כמו בספק טומאה ברה"ר, וגם דברי הרא"ש שהבאנו למעלה מס' שיטה מקובצת יש לפרש כן דכוונתו לבאר שני הענינים דבכל דפריש אף דהוי ספק שקול בלא בירור על הבדר בחליות דהתירה התורה משום לחרי רבים להטות, וכוונתו בזה לתרץ מה דקשה בזה משני אופנים חדא דליבטלו ברובא ויתחיבו כולם בחעבר, ועוד אף אם לא בטל מטעם בע"ח לא בטלי הלא אפשר לחייבם ע"י דבכבשיהו עד דבידי ויתא כל דפריש מרובא פריש, ועפ"י מסקנתו ל"ק כלל דאם בפריש ג"כ לא יהני דאף אם יתא כל דפריש מרובא פריש לא נפיק מכלל עשירי ספק כיון דרובא דאיתא קמן אינו מברר החליות, רק הוא כהוראת הדיינים שמורים עלי' שיהי' דינו כאילו לא עבר תחת השבט, אבל מה דבעינן שיהי' ידוע שלא עבר תחת השבט ע"ז ליכא הוראת רוב דהרי הרוב בעצמם אינם כידועים שלא עברו תחת השבט דכל אחד מהם הוא בספק, ולא עדיף הנפרש מהרוב עצמו, וכ"כ מה"ט ליכא כאן ביטול ברוב לומר שישתנה דין המיעוט להיות כהרוב ויתהפך המיעוט מפטור לחיוב בחליות ככל ביטול ברוב דכיון דבמעבר כולם ספק עשירי הם וכולם פטורים, בחליות כיון דבמעבר תלוי חלות הדין בידיעה וליכא בחליות רוב ומיעוט לענין חיוב דכולם פטורים כבלעב"ד. — ולעיל בש"א פ"ה בארבו ביתר ביאור — וכן בדברי המרדכי יש לפרש דהם שני ענינים ומתחילה אמר אני אומר דר"מ מודה בביטול ברוב בכל דוכתא אע"ג דחייב למיעוט מדאורייתא, ואח"כ הוסיף ובדובא דאיתא קמן נראה דלא פליג ר"מ דכתיב אחרי רבים להטות וכוונתו רק דבשני ענינים אלו כמו שמודה בביטול ברוב כ"כ לא פליג בכל רובא דאיתא קמן דלזלזלן בתר רובא, דרובא דאיתא קמן בלבד מקרא דאחרי רבים להטות, והוא כמש"כ דהיתר של ט' חנויות הוא מעשה אחד מן הוראת הדיינים וכל זה כללה תורה בכתוב זה דאחרי רבים להטות, והא דעדיף לר"מ רובא דאיתא קמן הוא כמש"כ דלא שייך בזה לחוש למיעוט כיון דלאו משום בירור הוא אלא שהתורה עשתה ספק כודאי כה"ב, ורק ברובא דאיתא קמן שהוא משום בירור חייש ר"מ למיעוטא, ומכש"כ בביטול ברוב דמתהפך המיעוט מאיסור להיתר דלא שייך לחוש למיעוטא, רק לדינו ברוב מלמדנו שלא נאמר דלר"מ מיעוט חשוב כהרוב כבלעב"ד L

ה ועתה עלינו לבאר ענין זה שנמצא בכתוב זה דאחרי רבים להטות האמור אצל דיינים שני דינים אלו ליזל בתר הרוב ברובא דאיתא קמן וביטול ברוב שיתהפך המיעוט וישתנה דינו בחליות שמזה קבלו חז"ל שני הדינים בכל דוכתא, ונראה לענ"ד דבהוראת הדיינים שאמרה תורה לנו לעשות ככל אשר יורוך, איכא בזה שני ענינים, ענין אחד הוא בגדר גלוי מילתא להודיע לנו את הדין וההלכה מה שמצאו בתורה ובענין זה אין הדיינים פועלים לחדש דין מחודש ע"י אמירתם שבגמר הדין, וענין שני איכא בדיינים שע"י אמירתם בגמר הדין מכאן ולהבא לחול דין חדש כמו בדיני נפשות ודיני קנסות דבלא בי"ד ליכא שום דין על הבידון ליהרג או לשלם קנס, וכן בדיני ממונות ואיסור והיתר אם טעו בשקול הדעת אז אל דין מחודש ע"י הדיינים, ועל שני ענינים אלו אמרה תורה לאחרי רבים להטות, שאם הדיינים מחולקים בדין עלינו לעשות כדעת המרובים, והנה לענין הראשון אין צריך בזה לדין ביטול ואיזה התהפכות בחליות כיון שאין אמירת הדיינים פועלת כלום, אלא צריך בזה היתר או איסור חדש לענין הנהגה לעשות ספק כודאי שגזרה תורה לעשות כדעת המרובים נגד דעת המועטים, אף שלא הובדר שהמרובים כונו האמת לאמיתה של תורה, ובכה"ב אם אם נודע אח"ז שטעו בהוראה הי' ראוי שהיחיד שעשה על פיהם צריך כפרה אם התירו את האסור, אם לא משום דין אונס, ובזה הכלל כלול גם דין ליזל בתר הרוב ברובא דאיתא קמן, שאמרה תורה לעשות כפי

הרב מאיר שפירא

הרב מאיר שפירא

הרב מאיר שפירא

הרב מאיר שפירא

###

חמשים ותשעה שנאסר הכל מסתברא שהכחל עצמו נעשה נבילה שהרי עשאוהו כבשר בחלב ובשר בחלב לד"ה נעשה הכל כנבילה ולפיכך צריך ששים ואין כחל מן המנין • ויש איסור שבטל ברוב והן שני מינין האחד יבש ביבש שבכל איסורין בנותן טעם • והשני האיסורין של דבריהם שאין להם עיקר בדאורייתא • וכדעת מקצת מרבותי נוחי נפש אפילו בבלול• *יבש ביבש כיצד• שנינו בפרק גיד הנשה ג"ה שנתבשל עם הגידין בזמן שמכירו בנ"ט אם אין מכירו כולן אסורות והרוטב בנ"ט • וכן התיכת נבלה והתיכת דג טמא שנתבשלו עם החתיכות בזמן שמכירה בנ"ט ואם אינו מכירה כולן אסורות והרוטב בנ"ט • ואקשינן בגמ' ג"ה שנתבשל עם הגידין אם אינו מכירה כולן אסורין אמאי ליבטיל ברובא • ופרקינן בריה שאני • ואקשינן נמי וכן התיכת נבלה והתיכת דג טמא אם אינו מכירה כולן אסורות • ואמאי ליבטל ברובא • ופרקינן בחתיכה הראויה להתכבד בה בפני האורחין • אלמא אי לאו טעמא דבריה והתיכה הראויה להתכבד בפני האורחין היו בטלין ברוב דיבש ביבש הוא לוכל יבש ביבש באסורין דעלמא בטלין ברוב • *ומסתברא דטעמא דמילתא משום דבדברים הנבללין שא"א להפריד כל החתיכו' ולאכול כל חתיכה וחתיכה בפני עצמה צריך ששים לפי שבפחות משיעור זה האיסור נטעם ונרגש בכל ואפילו מין במינו שאין טעם האיסור נרגש בו מ"מ כיון שבכנגדו במין ושאינו מינו נרגש החמירו מדבריהם ואסרוהו אבל יבש ביבש שהוא יכול לאכול כל החתיכה בפ"ע אוכל כל חתיכה בפ"ע וכשאוכל זו אני אומר לא זו היא האסורה וכן בכל אחת ואחת וכשאוכל האחרונה שבכולן אני אומר במה שכבר נאכל היה האיסור וזו של היתר היא ולפיכך אוכל כל אחת בפני עצמה ואינו חושש דכיון שיש שם כדי שיעור ביטול דאורייתא דמדאורייתא חד בתרי בטיל • ואפשר לומר בכל אחת שמא עכשיו אינו אוכל את האיסור היקלו בו אף מדבריהם שלא להצריכו ששים כשאר האיסורין ודוקא לאכול כל אחת בפני עצמה אבל לבשלן יחד אסור שהרי חזר האיסור להתערב עם ההיתר והרי הוא כשאר האיסורים הנבללין • ומיהו אפשר שאם בישל מקצתן לצד אחד ומקצתן לצד אחד שהכל מותר • ומן הטעם שכתבתי שבשע' שאוכל אלו שנתבשלו יחד אני אומר עכשיו אינו טועם את האיסור שהאיסור שמא בתוך האחרים הוא שנשאר וכן בשעה שחוזר ואוכל את השאר אני אומר שמא האיסור כבר נאכל ואלו כולן היתר אבל לערב את הכל ולאכול אסור • ולפי הטעם הזה שכתבתי מסתברא לי דלא אמרו אלא באיסורין שהלכו בהן אחר ששים לפי שלא אסרו אלא כדי נתינת טעם וכשהוא יבש ביבש אפשר לומר שאין כאן טעם כמו שאמרתי • אבל בכל האיסורין שהחמירו בהן לאסור אותן למעלה מכדי נתינת טעם לא שנא בלול ולא שנא יבש לעולם בעינן חד שיעורא ליבש כבלול שהרי אף בלול כל שהוא למעלה מששים אין כאן טעם האיסור ואפילו הכי החמירו בו ואסרוהו א"כ אף ביבש נמי לא שנא ואדרבה ב"ש הוא דכשהוא בלול בודאי אינו טועם לעולם טעם האיסור כל שיש בו ששים כנגד האיסור ואפ"ה אתה מחמיר עליו ואוסרו ב"ש כשהוא יבש ביבש והוא אוכל כל אחד בפ"ע דודאי טועם את האיסור אלא שאינו יודע מתי• ותדע לך

שבל

פרי מגדים
פתיחה לכללות תערובות

הכי בעינן ששים, אבל דג טמא בענין שאי אפשר להכיר כלל, ודאי מודה להמנחת יעקב. ובסימן ק"ט [שפתי דעת אות ד] אבאר בזה באורך. ודע, דהא דיבש באינו מינו בעינן ששים מדרבנן, לא הוזכר גזירה זו בגמרא, וכבר עמד פרי תואר [סימן קט אות ד] בזה. ויש לומר, דרבא אמר [חולין צז, א] אמור "רבנן" [בטעמא] כו', והא טעם כעיקר מן התורה הוא. ועוד, מין במינו מדרבנן בעינן ששים, ואיך כייל בהדיה אינו מינו, וכבר עמדו הראשונים בזה. אשר על כן נראה דאינו מינו ביבש קאמר, דבעינן קפילא, היינו בנפרך או מראה שוין, דודאי אי איכא קפילא לברורי לא אזלינן בתר רובא. ובספר שושנת העמקים [סוף כלל טו] אבאר דכל היכא דאיכא לברורי בקל מבררינן הוא רק מדרבנן, לא מן התורה, דאי מן התורה אין לחלק בין טורח או לאו, ולמה אין בודקין אחר ח"י טריפות. וכאן אין להאריך יותר:

הפרק השלישי:

יבש ביבש באיסור דרבנן חד בחד. קיימא לן דאסור אפילו במינו לאכול אחד לישראל ואחד לגוי, כמו שכתב בתורת חטאת כלל ל"ט דין ב'. ועיין ב"י סימן ק"ט [עמוד שב ד"ה כתוב] וב"ח שם [עמוד שא ד"ה כתב] [מ]. ובש"ך סימן ק"י בסעיף כ"א מספיקות, דאפילו נאבד אחד מהן לים לא אמרינן ספק דרבנן להקל, דאיתחזק איסורא. אבל המנחת יעקב [תורת השלמים] בקונטרס הספיקות אות ל"ז היקל בנאבד אחד לים, יע"ש. אבל כששניהן לפנינו ודאי אין להקל, אפילו להשליך אחד אסור, כל שאין רוב. ואם נתערב יבש איסור דרבנן באינו מינו, מבואר לעיל [פ"ב ד"ה מין] דהש"ך מתיר בסימן ק"ט [ס"ק ט], והמנחת כהן והמנחת יעקב אוסרין, ולקמן בחלק ב' [פ"א] אכתוב עוד מזה. ודין דברים (הפגומים) [הפוגמים] יבש באינו מינו, תלוי במחלוקת הש"ך והמנחת כהן והמנחת יעקב, וכבר התבאר לעיל [שם]. והפרי חדש בסימן ק"ט אות ז' הסכים לש"ך בין באיסור דרבנן, או דברים הפוגמים התבשיל אף באיסור תורה אין צריך ששים, דליכא למיגזר בהו אי יבשלם יתן טעם, וכדכתיבנא. ועיין פרי תואר בסימן ק"ט אות ב' כתב, מחצה על מחצה אין ראיה לאסור מן התורה, ואסרו חז"ל מספיקא, יע"ש. ולי נראה ח"ו לומר כן, דודאי מן התורה אסור כל שאין רוב משהו על כל פנים, דקיימא לן מחצה אינו כרוב. ועיין פרק השוחט [חולין כט, א] גבי מחצה על מחצה. ובסנהדרין נמי בעינן רוב ודאי. ומיהו באיסור דרבנן חד בחד שנתערב, אי אפשר לצמצם, או חתיכה גדולה וקטנה ואינו יודע איזה מהן איסור ואיזו היתר, צריך עיון אם נאמר דזה לא מיקרי איתחזק איסורא דשמא הגדולה של היתר וליכא כלל איסור, דרובא כולו היתר, וכמו שכתבתי לעיל [פ"א ד"ה והנה מצאתי] לענין אשם תלוי, ואם כן לא מיבעיא כשנפל אחד לים דיש להתיר אף להש"ך, אלא אפילו להשליך אחד, או ליתן לגוי ולאכול השני, יש לומר דשרי מטעם ספק דרבנן דלא מיקרי איתחזק כהאי גוונא, או דילמא מכל מקום איתחזק מיקרי. ומסתימת הש"ך בסימן ק"י [שם] שכתב חד בחד באיסור דרבנן אסור, וכפי מה שכתב הר"מ בפרק ט' מהלכות רוצח ושמירת נפש [הלכה ח] דאי אפשר לצמצם בידי אדם, שמע מינה דאסור אפילו גדולה וקטנה. ואי"ה בקונטרס הספיקות [שפתי דעת, סימן קי כללי ספק ספיקא אות כא] אבאר עוד:

והנה, בסימן ק"ט [סעיף א] פסקינן דלאכול שלשתן יחד אסור, וזה סברת הרשב"א בתורת הבית הארוך [בית ד שער א יז, א] וכדבעינן למימר קמן בחלק ב' פרק א', ולא הביא המחבר כלל סברת הרא"ש [חולין פ"ז סימן לז] דמתיר כאחד, עיין טור [שם עמוד רצט]. ואם נתערב ב' בג', אסור לאכול (שלשה) [ארבעה] [יז] ביחד דודאי אחד דאיסורא, וכן כתב המנחת כהן [ספר התערובות ח"ב פרק א ד"ה והנה לדברי הכל], והוא פשוט. והוי יודע, שזה רק מדרבנן, הא מן התורה אף הרשב"א יודה דשרי כאחד, דאם לא כן מין במינו בלח מן התורה שרי [סימן צח סעיף ב], והא אוכל איסור ביחד בדברים הנבללים, דיש בילה, ולא שייך לומר שמא לא זז כו'. והרא"ש אף מדרבנן מתיר כאחד. והר"ב בסימן ק"ט סעיף ב' דהתיר בהפסד מרובה בנודע בבישלן יחד הרוטב והחתיכות, היינו דסומך אסברת הרא"ש בהפסד מרובה שנודע נעשה היתר, וממילא סובר הר"ב עיקר כרא"ש דיבש במינו מותר לאכול לכתחילה כאחד, אלא באין הפסד מרובה חושש לסברת הרשב"א. וזה שכתב הר"ב שם בסעיף א' וכן יש לנהוג "לכתחילה", ר"ל דודאי לא שייך בזה הפסד מרובה, גם יוכל למכור לאחר אחד מהן, ומשום הכי אין לאכול אדם אחד. וכבר כתבנו [פ"ב ד"ה ומה] דזה במינו, הא באינו מינו אף שנודע ונתבטל מן התורה ברובא, מכל מקום כשבישלן יחד הוה איסור תורה, דטעמא לא בטיל, דטעם כעיקר מן התורה. וכבר כתבנו מה שיש לעיין בזה:

ועיין בש"ך סימן ק"ט אות ד', חתיכה נבילה עם בשר שחוטה ויש במים ששים, הרוטב מותר והחתיכות אסורות כדין יבש ביבש, דאין המים מצטרפין למיהוי רובא, כיון דהחתיכות ניכרות בפני עצמן ומן התורה החתיכות אסורות, ואפילו הכי אין צריך ששים ברוטב נגד שתיהן, דביבש לא אמרינן חתיכה נעשית נבילה, כמבואר סימן צ"ב [סעיף ד בהגה]. ומיהו אי שתים של איסור ואחת של היתר, יש לומר אחרי רבים כו' [שמות כג, ב], ונעשה הכל איסור, ויצטרך ששים נגד השלשה. אלא שהמנחת כהן כתב דאין היתר נהפך לאיסור, וכבר התבאר בזה לעיל [סוף פ"א]. ולענין הלכה יש לצדד להקל בזה ולומר דאין היתר נהפך לאיסור ביבש, ועדיין צ"ע. ומה שכתב הרב בסימן צ"ב יבש ביבש אין חתיכה נעשית נבילה, כבר פירשנו לעיל [פ"א סוף ד"ה החקירה הראשונה], ואין להאריך:

גם כבר התבאר [פרק א ד"ה והנה יבש ביבש], יבש ביבש ברובא מן התורה במשהו יותר, דלא כהרלנ"ח בתשובה [שו"ת מהרלב"ח] סימן פ"ח. ומדרבנן יש מחלוקת. והמנחת כהן והפרי חדש [סימן קט ס"ק ד] הכריעו להקל, והמנחת יעקב מחמיר. ובאיסור דרבנן אף המנחת יעקב מודה, כמו שכתבתי לעיל [פ"א ד"ה ועיין מנחת יעקב]. ובעינן שיהיו כולן בספק, הא חתיכה עם חתיכה וחצי, כיון דחצי ניכרת שמשל היתר היא, אין נכנסת בגדר הספק ואין מצטרף לבטל ברובא. וגדולה וקטנה מספיקא אסורה, שמא הגדולה של איסור היא, והלכך לא משכחת אלא חד בתרי ביבש, ולאו דוקא ממש אלא גדולה בשתי קטנות ואינו יודע איזהו מהן, וכמו שכתב הש"ך בסימן ק"ט [ס"ק ו], ושם יבואר באות (ה') [ו] בזה להלכה אי רובו משהו סגי. ועיין בתשובת שער אפרים [סימן נא — נג] ובעבודת הגרשוני [סימן ל] לענין שיעור ששים, ע"ש:

החלק השני בביאור לח בלח:

הפרק הראשון:

בדין לח בלח מין במינו. הנה כבר ביארנו דמן התורה חד בתרי בטיל, מאחרי רבים [שמות כג, ב], אלא דחז"ל אסרו מין במינו בלח, כדאמר רבא [חולין צז, ב] אמור רבנן בששים, מין במינו דליכא למיקם אטעמיה. והיינו בלח לדידן, דביבש קיימא לן דבטל אף מדרבנן. והטעם דגזרו בלח הוא אטו אינו מינו, דטעם כעיקר דבר תורה. ואפילו למאן דאמר טעם כעיקר דרבנן, מכל מקום כזית כדי אכילת פרס דין תורה, איכא למיגזר, מה שאין כן יבש ביבש הוה גזירה לגזירה, אטו אינו מינו ואטו יבשלם. עיין מנחת כהן [ספר התערובות] חלק א' נ"ז ד' [פרק א ד"ה והנה] וחלק שני פ"ב א' [פרק א ד"ה אמנם למה]. ועיין ברא"ש סוף פרק גיד הנשה [חולין פ"ז סימן לז] כתב הטעם אטו אינו מינו דהוה

מ) ע"ש גב"מ דמשמע מדבריו לסיפר: יז) כן הגיהו המרגוים, וכן הוא בסימן קט שפתי דעת אות ז:

חזקת הבתים פרק שלישי בבא בתרא

עין משפט
נר מצוה

בס"ד א מי' סכ"ב מהל' עדות סלכה ל סמג עשין קי עוש"ע מ"מ סי' לא סעיף ח:
ל ב פי' סע"ר מהל' עדות ועשין הל' ס סמג עשין עה עוש"ע מ"מ סי' קמו סעיף כג:
לא ג מי' פי"ב מהל' גירושין הל' [ו ז] סג סמג עשין נ עוש"ע אה"ע סי' קנב סעיף ג וסי' יז סעיף מב וס"ס:
לב ד מי' פ"ב מהלכות איסורי ביאה הלכה ד עוש"ע אה"ע סי' ג סעיף ח ב ג:

[ג"ל רכ]

רבינו גרשום

באבתתי לא איתכחיש. להני אוקמה נכסי בחזקת אבתתא דהאי: [ב'כתיובי'] המכחישות זו את זו. בערות אחת: אמר רב הונא. אע"ג דבתאי עדות מוכחשות הן ו באה בפני עצמה בערות אחרת ומעידה וכשירה משום דלא ידעי איזו כת משקרא ולהכי אינך כת נמי באה בפני עצמה ומעידה ונשירה אבל תרוייהו כחדא לא מצי למיתי משום דאיכא למיסר דחדא מינייהו מוכחשת היא ורב חסדא אבר בחדי פתחי שקרי למה לי דאיכל דאתכחשא הוא מינייהו בחזקת מוכחשין ניגנו תרוייהו ולא מצי לאהדורי נמי בעדות אחרת דבמ"ג חדא מנייהו פסולה היא: נימא רב נחמן דאבר. נהי דאיתכחיש באכילת אבתתא מי מתכחש ומצי לאהדורי על אבתתא מ"ל כדרב הונא דהכי נמי אבר רב הונא אע"ג דאיתכחשא בהאי עדות ו באה בפני עצמה ומעידה משום דליכא למיקם עלה דמילתא מאן מוכחשין וה"ל אירף: ורבא. דאבר שוו עדות מוכחשת מ"מ כרב חסדא: אליבא דרב חסדא כ"ע לא פליגי. דאמ' רב נחמן מודי דבינת דרב חסדא מוסלו לכל עדיות אע"ג דבחד עדות מכוחשי אהדדי בשאר עדיות דעלמא לא מכחשי כ"ש דס"ל לרב חסדא דהיכא דמכחשי באחתו עדות בסקצת באכילתה בלבד דהם מוכחשין נמי לאבתתי ולא מיקם': נכסי בחזקת אבתתא: כי פליגי. רב נחמן ורבא: אליבא דרב הונא. דאמר זו באה בפני עצמה ומעידה וזו באה בפני עצמה ומעידה רב נחמן דאמר נהי דאיתכחיש באכילת אבתתא מי מכחשא מ"ל כרב הונא דאיכא דמיקם עלה דמילתא מאן מוכחשין: ורבא אמר לך כו' אבל באותה עדות לא מהימנא כלל: הדר איתי אירך סהדי נמי דשל אבתתי הוי דהשתא מיהכחשי כולה עדות אמר רב נחמן אגן אחתינה לתרוא דאיתי מעיקרא סהדי דהוי דאבתתי ומסלנו ניכסי מהאי דהוי מוחזק כהו ויהכיהנא ליה ומכיון דהדר אירך ואיתי סהדי דאבתתיה הוא סלקין להא ויהכיהנא ליה ומהדרי לכל להאי ולוילותא דבי דינא בתחלה והדר יהבי לאירך לא הייסינן דוראי אגן אתינן ליה ואגן מסקינן ליה: שנים אומרים לא בראשה. שאותן ערים עשבו הוו באותה שעה: בזמן שבאו ערים נמי שאמרו שלא מת ואחר כך נשאת לבעל הראשון דהני מכחשי הני בדין הוא שתצא דמחשבי' נבי אשת איש [אבל] נשאת ע"ז שני שנים שאמרו שמת ואחר כך באו ערים שלא מת הרי זו לא תצא דהיישינן לוילותא דבי דינא שהשאירה על פי שנים שאמרו שמת דקא חש לוילותא דבי דינא מאן דהוא דעבר עוברא סבר דמיות הוא בריה כשום דמוקמה ושומר הוא: באשלי רבבי. דסברי דלא היישינן לוילותא דבי דינא: אין מעלין בכהונה על פי עד אחד. להלן לו תרומה: שיש עוררין עליו. בקול ולא בעדות שהוא בן נרשה ובן הלוצה: רשב"ג היינו ר' אלעזר. דבשקם שיש עוררין לא קאמר רשב"ג דבעלין אלא בשקם שאין עוררין. ל) דר' אלעזר סבר מעלין ולהכיא דאיכא עורר הר אין מעלין ורשב"ג סבר עד דאיכא עורר הרי והאמר

ל) ג"ל עורר הר אינה מיירא ר"ל סבר דלא בלבד דלא מוכר מ' ג"כ אין מעלין וכו'.

בדאבתתא מי איתכחש. עדות של אבתתא קיים הוא והכל מודיים בו: המכחישות זו את זו. בעדות אחת כגון (ג)שנים אומרים פלוני לוה מפלוני מנה ושנים אחרים המכחשים ואומרו לא לוה ממנו הלוה כל שהרי באותו היום שאחם אומרים שלוה ממנו היה עמנו הלוה כל אותו היום ולא לוה משום אדם כלום ובעדות זו לא האמינה תורה האחרונים יותר מן הראשונים אלא בעדות הזמה כגון שמעידים על העדים עצמם עמנו הייתם במקום פלוני ולא ראיתם שלוה: זו באה בפני עצמה ומעידה. כשאר* עדיות שבעולם ולא נחזיקנה בפסולה מפסק: וזו באה כו'. בעדות אחרת. אבל אחד מכת זו ואחד מכת זו אין מצטרפין לעדות אחת והא אחד מהם פסול בהאי ואין כאן אלא חצי עדות. וטעם דרב הונא משום דאוקי בגרסת אחזקיה ולא מפסלינהו מפסק: אליבא דרב חסדא כולי עלמא לא פליגי כי פליגי אליבא דרב הונא רב נחמן כרב הונא ורבא עד כאן לא קאמר רב הונא אלא לעדות אחרת אבל לאותה עדות לא הדר אייתי סהדי דאבתתיה היא אמר רב נחמן אגן אתתיניה אגן מסקינן ליה לזילותא דבי דינא לא חיישינן מתיב רבא ואיתימא רבי זעירא ג)שנים אומרים מת ושנים אומרים לא מת שנים אומרים נתגרשה ושנים אומרים לא נתגרשה הרי זו לא תנשא ואם נשאת לא תצא רבי מנחם ברבי יוסי אומר תצא אמר ר' מנחם בר' יוסי אימתי אני אומר תצא בזמן שבאו עדים ואח"כ נשאת אבל נשאת ואח"כ באו עדים הרי זו לא תצא א"ל אנא סברי למעבד עובדא השתא דאותיבתן את ואותבן רב המנונא בסוריא לא עבדינן בה עובדא נפק עבד עובדא מאן דחזא סבר טעותא היא בידיה ולא היא אלא משום ג) דתליא באשלי רבבי ד) דתנן רבי יהודה אומר ד'אין מעלין לכהונה על פי עד אחד אמר ר' אלעזר אימתי (כ) במקום שיש עוררין אבל במקום שאין עוררין מעלין לכהונה על פי עד אחד רבן שמעון בן גמליאל אומר משום ר' שמעון בן הסגן מעלין לכהונה ע"פ עד אחד רשב"ג היינו ר' אלעזר וכי תימא ערער חד איכא ביניידו רבי אלעזר סבר ערער חד ורשב"ג

ל א) דאיתמר ב' כתי עדים המכחישות זו את זו אמר רב הונא "זו באה בפני עצמה ומעידה וזו באה בפני עצמה ומעידה ורב חסדא אמר בהדי סהדי שקרי למה ליליומארב נחמן דאמר כרב הונא ורבא כרב חסדא (ו) אליבא דרב חסדא כולי עלמא לא פליגי כי פליגי אליבא דרב הונא רב נחמן כרב הונא ורבא עד כאן לא קאמר רב הונא אלא לעדות אחרת אבל לאותה עדות לא הדר אייתי סהדי דאבתתיה היא אמר רב נחמן ²אגן אתתיניה אגן מסקינן ליה לזילותא דבי דינא לא חיישינן מתיב רבא ואיתימא רבי זעירא ג)שנים אומרים מת ושנים אומרים לא מת שנים אומרים נתגרשה ושנים אומרים לא נתגרשה הרי זו לא תנשא ואם נשאת לא תצא רבי מנחם ברבי יוסי אומר 'תצא אמר ר' מנחם בר' יוסי אימתי אני אומר תצא בזמן שבאו עדים ואח"כ נשאת אבל נשאת ואח"כ באו עדים הרי זו לא תצא א"ל אנא סברי למעבד עובדא השתא דאותיבתן את ואותבן רב המנונא בסוריא לא עבדינן בה עובדא נפק עבד עובדא מאן דחזא סבר טעותא היא בידיה ולא היא אלא משום ג) דתליא באשלי רבבי ד) דתנן רבי יהודה אומר ד'אין מעלין לכהונה על פי עד אחד אמר ר' אלעזר אימתי (כ) במקום שיש עוררין אבל במקום שאין עוררין מעלין לכהונה על פי עד אחד רבן שמעון בן גמליאל אומר משום ר' שמעון בן הסגן מעלין לכהונה ע"פ עד אחד רשב"ג היינו ר' אלעזר וכי תימא ערער חד איכא ביניידו רבי אלעזר סבר ערער חד ורשב"ג

ומיהו בתמרלי בתמיגו דלי בעי הוי מזמן לה ליכא לתמיגו דילמלים להיומן פן יזומן גם הם וגרלה לי דמיגו במקום עדים לא אמריגן (ועוד) דמיגו לא יוכל לסייעם יותר משני עדים ואפ' הוי עמהן ק' עדים אין מלמנין דתרי כמאה ועוד אומר ר"י דלא שייך מיגו (ו) דלאן דעת בעיסה שום ומה שירלה זה לטשון לא יטעון זה: ורב נחמן כרב הונא. תימה דבפרק ב' דכתובות (דף יפ:) תניא בעים שהיו מחומין על הטבר ומתו ובלו שנים ואמרו (ז) שכתב ידם הוא לבל קנים לו פסולי עדות לו לטוסים הוו אם כתב ידם יולא ממקום אחר אין מלמנין ופריך ומנבי ביה בשנרלא תרי ותרי ניתהו ומסיק התם ("כרב) נחמן דלא מנבינן בשנרלא ולוקי תרי להדי תרי ולוקי ממונא בחזקת מריה ואמאי לא מנבינן ביה והא סבירא ליה כבא כרב הונא דבעדים הם לעדות אחרת דמוקמינן להו לחזקת כשרות והתם(ח) בעדות אחרת דמי דהא אין מכחישים אלו את החתומים בזאת המלוה שהיו אומרים אין חייב לו כלום אלא שאמרו אוכסן מאמים בדבר זה דבסולים הייתם והוה לן לומר דלאמנים כמו הכא דבשרים אף על גב דאלו מכחישים אותם ופוסלים ומוצבנן אותן בשאר פסולים לכל דבר עדות ואומר ר"י דבי אמרו קנים הוו ליכא לאוקמינהו אחזקייהו וכן לטוסים נמי לא מפקי להו מחזקת כשרות דלמריגן לטוסים הוו מחמת נפשם ופסולי עדות הוו ליכא למימר כגון שפוסלים אותן ומבטלו שאומרים קרובים הוו ועכשיו נתרחקו הן: ורבא כרב חסדא. ואם תאמר אם כן למאי אמיר דבא במרובה (ב"ק דף עב:ופס ד"ה אין) וכפי' זה בתרב(פרבמין דף כו.ופס ד"ה אין) עד שומם מידום הוא ואין לך בו אלא מבטנת מידומו והלא מה שהוא בפסל אינו מידום דהא מן הדין היה להיות לבטיהן פסולים כמו בשני כתי עדים המכחישות זו אם ש"ל לא הוי מידום אלא מה שהמזימין כשרים ואומר ר"י דרבא דאמר מידום הוא לא הוי אלא לפי המסקנא דלהני ספיר כרב הונא:

אגן אתתיניה ליה אגן מסקינן ליה. ואם היה אותו דלים ליה חזקת בידו כאחר היה בתחלה ואפילו לא היה מוחזק לא זה ולא זה מני לפרש אתתיניה ליה לתתה לזה ומסקינן ליה בטעלתה מידו ויהא דין כל דאלים גבר. ר"י: ואם ניסת לא תצא. כ"ה כ"ב דכתובות (דף כב:ופס ד"ה כגון) מוקי בשניסת לאחר מעדיה ואומרת ברי לי ומשדה ליכא בדפי' התם: אבל ניסת ואח"כ באו עדים ברי זו לא תצא. ומעמה מעשה זו אמת דבי דינא ובקה לרבנ"ל דעל כרחך לאו מעמה מעשה זו אמת דבי דינא הוא דאם כן אפילו לא נשאת תצא התירה לינשא תנשא כדמשמע בכל הסוגיא דאיכא דאיכא לא נעבה מעשה וכ"ת דאין דקאמר הייטו שהתירה לינשא ושוב לא תצא מהתרה הראשון דבאו עדים ואח"כ נשאת לא מצי לפרושי התירה לינשא אלא נשאת ממש ועכ"כ מעמה דמסקינא לא מפקי לה מבטול ולא מעשה זו אמת ו"ל לעולם מעמה מעשה זו ובוקא כשנשאת ואח"כ באו עדים ליכא דבי דינא שכבר נתהרה לכל העולם כיון שנשאת נמצא מה שחזרין לאסרה לעד שנשאת לו אין חוזרין אלא בעבורו אבל אם באו עדים קודם שנשאת ליכא זילותא דעל כרחך לריכין לחזור מהיתרה הראשון כדי לאסרה לכל העולם הלכך ליכא זילותא אם אומרים אותה נמי לעדים. ר"י: והאמר

א"ר אלעזר אימתי. אין מעלין ע"פ עד אחד בזמן שיש על הכהן עוררין דכתיב (בשמות) [ג"ל רכ] אין אחתיה לתרוא דאיתי מעיקרא סהדי דהוי דאבתתי ומסלנו ניכסי מהאי דהוי מוחזק כהו ויהכיהנא ליה ומכיון דהדר אירך ואיתי סהדי דאבתתיה הוא סלקין להא ויהכיהנא ליה ומהדרי לכל להאי ולוילותא דבי דינא בתחלה והדר יהבי לאירך לא הייסינן דוראי אגן אתתינן ליה ואגן מסקינן ליה: שנים אומרים לא בראשה. שאותן ערים עשבו הוו באותה שעה: בזמן שבאו ערים נמי שאמרו שלא מת ואחר כך נשאת לבעל הראשון דהני מכחשי הני בדין הוא שתצא [אבל] נשאת ע"ז שני שנים שאמרו שמת ואחר כך באו ערים שלא מת הרי זו לא תצא דהיישינן לוילותא דבי דינא שהשאירה על פי שנים שאמרו שמת דקא חש לוילותא דבי דינא מאן דהוא דעבר עוברא סבר דמיות הוא בריה כשום דמוקמה ושומר הוא: באשלי רבבי. דסברי דלא היישינן לוילותא דבי דינא: אין מעלין לכהונה על פי עד אחד. להלן לו תרומה: שיש עוררין עליו. בקול ולא בעדות שהוא בן נרשה ובן הלוצה: רשב"ג היינו ר' אלעזר. דבשקם שיש עוררין לא קאמר רשב"ג דבעלין אלא בשקם שאין עוררין. ל) דר' אלעזר סבר מעלין ולהכיא דאיכא ערער הר אין מעלין ורשב"ג סבר עד דאיכא ערער הרי

והאמר

א) שטרות דף סב: ב) כתובות דף כג: ומנחות דף סב: ג) [ביצה ה. ע"ש ד"ה] ד) כתובות דף כב: ה) [וע"ע תוס' כתובות כ. ד"ה אלא]:

תגרות הב"ח

(ה) גמ' וכתב כרב חסדא לא אליבא דרב חסדא וכו' וכתב אמר לך מר כתן לא קאמר רב הונא כתם אלא: (כ) שם לומתי כתן שיש עליו עוררין אבל אין עליו עוררין מעלין כ"ל: (ג) רשב"ם ד"ה כמכחישות וכו' כגון שכעידו שנים פלוני לוה: (ד) ד"ה אמר רב חסדא וכו' ולא יעידו עוד כשום עדות: (ה) ד"ה שנים וכו' ל"ל כגון שפעידין בעלה קיים: (ו) תוס' ד"ה זו באה וכו' ולא שייך מיגו אלא בתרם אחר אבל בשנים לא שייך מיגו דאין דעת אינשים שום: (ז) ד"ה וכב מאמן וכו' ואמרו ידענו שכתב ידם הוא: זה אבל קנים הוו תפסלים: (ח) בא"ר ומתם נמי בעדות אחרת דמי:

רש"ל

מוסף רש"י

ב' כתי עדים המכחישות זו את זו. שנים אומרים הרג ושנים אומרים לא הרג (שבועות מז:).

זו באה בפני עצמה ומעידה. בעדות אחרת, וכן זו, ואע"פ שהאחת פסולה אין לך לפסול לא זו ולא זו, הואיל ואינן יודע מיהו מהן פסולה, אבל אחד מכת זו ואחד מכת זו אין נאמנין בעדות אחת, דמה נפסל אחד מהן פסול, והיינו דנקט כיה הלי לישנא בלה בפני עצמה ומעידה (שם).

בהדי סהדי שקרי למה לי. הואיל והאחת פסולה אין אחת מהן נאמנת לשום עדות (שם).

באשלי רבבי. בתגלים גדולים וגבים שקשין ליתקן, כלומר שכמים גדולים אחרונים ואין מוסין לבטל דבריהם (ביצה כז.). תגלים עבים ומחוקים, וי"ל בתילים גדולים כמו (בראשית כא) ויצא אבל (מ"ז ז:).

רשב"ג היינו ר' אלעזר. הכא ודלא במקום שיש עוררין לא אמר ר"ש ליהוי מה נאמן, וכי אמר מעלין במקום שאין עוררין קאמר (כתובות כו.).

ערער חד. הוי ערער ואין אחד נאמן עליו להכשירו (שם).

ספק גרושתו היתה שעתה. ואם תאמר הלא טור היכא קאי לו כרגשים הרבים אפי' בספיקא אחת טיהר ואי כרגשים היחיד ופשיקי דספיקות שאחה יטול הרגשים כרגשים היחיד ממא ויש לומר דגרגרים תולה וכרגלם הוי ספק הרגיל כדגלי כדפי לעיל אומר ר"י דל"ל דגלי הכסה הוי כרגשים הרבים דל"ל כתריאים ליכא פומא עפה דאי איכא פומא עפה (מפני) מה מועלא גרירה והא פומא עפה מביא אחה הבאומאה ואי דגלגי כרגשי היחיד כיומא ממא לגרגרוהו עד דגלגי. ומומאה בוקעת ומולה ומוד יל דדגלי הכא כרגשים היחיד הוי גרגרוהו ואלגלוהו הוי ספק הרגיל: **ולא** מייהינן לחולה. הא לא פריך דמיעוט לחולה אפילו מביא לבית ר"ל לין לדבר סוף דאי אפשר אלא יכנוס אחר קודם חכירו ואיכא למיחם ממא הבאיאה חולה מביא אלין כזוק לבנות אלא ממקום למקום פריך הייטו כאומו הבים עלמו לומר ולא מייהינן לחולה באחוו בים עלמו:

בשלשה עבר לא מטיילא. כי' פעם שאינה מטיילת ולהכי היכא דלא חזיג לא מייהינן כיון לאפי' גרלה פעם אלין מטיילת אבל היכא דחזיג מייהינן כיון דפעמים מטיילת וא"ל לעולם מטיילת ואפי' לא חזיג מייהינן ובכי בבר אפילו חזיג לא מייהינן לעולם לא מטיילת ות"ש אבי כלבי זוית: **דיינו** הבא הטוות. לפי מה שפ"ש לעמן בדיקה לא הגיכה ר"ל דהיכי מייהי דאיה מחבא הטוות דהוי בפיקה דאמרינן הא כדאמרינן בדיקה אחרי הנא בוותיה דרבא דהרוצה לאכול חמץ אחר בדיקה כיצד יעשה מה שמשייר יניחנו בצנעה שלא תבוא דולדה ותיטול בפנינו ויהא צריך בדיקה אריו רב מרי אבר בפנינו *שבא יגיח עשר וימצא תשע: *תשע ציבורין של מצה ואחד של חמץ ואתא עכבר ושקל ולא ידענן אי מצה שקל אי חמץ שקל היינו תשע חטיות פירש ואתא עכבר ושקל היינו סיפא *דתנן *תשע חטיות *כולן מכורין בשר שרוטה ואחת מכרת בשר גבלה ולקח מאחת מהן ואינו יודע מאיזה מהן לקח פסיקו אסור ובנמצא הלך אחד הרוב ישני ציבורין אחד של מצה ואחד של חמץ ולפניהם שני בתים אחד בדוק ואחד שאינו בדוק ואתו שני עכברים אחד שקל מצה ואחד שקל חמץ ולא ידענן לה אלין ולה אלין ולהאי עייל היינו שתי קופות *דתנן *שתי קופות אדת של חולין ואחת של תרומה ולפניהם שני מאן אחד של חולין ואחד של תרומה ונפלו אלו לתוך אלו מותרין שאני אומר חולין לתוך חולין נפלו והתרומה לתוך תרומה נפלה אימור דאמרינן שאני אומר בתרומה

ובא כהן והציץ בו לידע אם זכר הוא ובא מעשה לפני רבמים ומיזדרזו מפני שדולדה ובדולם מצויין שם והא דבא דזדאי הטילה ופסק גרזדוו ופסק לא גרזדוו הדיא שעדא וקאתי פסק ומציא מידי ודאי *לא אימא שהטילה נפל לבור אלא אימא שהפילה כמין נפל לבור והוי פסק ופסק והא לידע אם זכר הוא אם נקבה היא קתני הכי קאמר לידע אם רוח הפילה אם נפל הפילה ואם ואמצא לומר נפל הפילה לידע אם זכר הוא ואם נקבה היא ואיבעיא אימא הרם ודאי וודאי הוא כיון דחולדה ובדולם מצויין שם ודאי גרזדוו בהדיא שעדא נדי דשיורי משייר מינרר מיהת ודאי גרזדוו בהדיא שעדא (לישנא אדרינא נדי ודאי אבלום לא אבדינן ודאי גרזדוו לדעריהו אמרינן) ומי אמרינן אין דרשיתן שבא גרדה דולדה והא קתני סיפא *מה שמשייר יניחנו בצנעה שלא יהא צריך בדיקה אריו אלא לא קשיא הא בארבעה עשר הא בשלשה עשר בשלשה עשר דשביח ריפתא בכולהו בתי לא מצנעא בארבעה עשר דלא שכיחא ריפתא בכולהו בתי מצנעא אמר רבא בר זולדה נביאה היא ידיעא דהאידנא אבריסר ולא אפי עד לאורתא ומשייריא ומטמרא אלא אמר רבא מה שמשייר יניחנו בצנעה שבא המול דולדה בפנינו ויהא צריך בדיקה אריו תניא בוותיה דרבא דהרוצה לאכול חמץ אחר בדיקה כיצד יעשה מה שמשייר יניחנו בצנעה שלא תבוא דולדה ותיטול בפנינו ויהא צריך בדיקה אריו רב מרי אבר בפנינו *שבא יגיח עשר וימצא תשע: *תשע ציבורין של מצה ואחד של חמץ ואתא עכבר ושקל ולא ידענן אי מצה שקל אי חמץ שקל היינו תשע חטיות פירש ואתא עכבר ושקל היינו סיפא *דתנן *תשע חטיות *כולן מכורין בשר שרוטה ואחת מכרת בשר גבלה ולקח מאחת מהן ואינו יודע מאיזה מהן לקח פסיקו אסור ובנמצא הלך אחד הרוב ישני ציבורין אחד של מצה ואחד של חמץ ולפניהם שני בתים אחד בדוק ואחד שאינו בדוק ואתו שני עכברים אחד שקל מצה ואחד שקל חמץ ולא ידענן לה אלין ולה אלין ולהאי עייל והי לאהי עייל היינו שתי קופות *דתנן *שתי קופות אדת של חולין ואחת של תרומה ולפניהם שני מאן אחד של חולין ואחד של תרומה ונפלו אלו לתוך אלו מותרין שאני אומר חולין לתוך חולין נפלו והתרומה לתוך תרומה נפלה אימור דאמרינן שאני אומר בתרומה

*בתרומה דרבנן. מתון הוה: ולא ידענן אי להאי אי להאי על. לי מלכנכון כדיקה לתרוייהו לי לא: הייטו שני שבילין. מהא דתנן נגי שני שבילין ולינו לעמיקנו: אחד טמא. קבר מוכל בו לחמנו ומטלה אם כולו ואין שונר בו בנור עבון אבילו: **הלך** ועשה טהרות. נגע בטהרות אמ"ר: **הלך** בשני. יתרגון הן שנבטל שבלן זה לא הלך הן הבטחת ולאי אמר מהן מאן מעמ: אם נשאלו. כל לי לחכם פקפקו כמנ עלמנו טהור ואין ר"ל יכול לטמאתו דקיקמלא לן: בספק טומאה בר"ר פקפקו טהור ואם כלו בנא בנא אחת הטילו ובטולה אחת מן לא לומר מעלון אי אפשר לנו לומר להם טהורים אחת שהרי כאחת ולאי עמה: דבי יוסי אומר בין בין ובין כך טמאין נגמרי: בזה אחר זה דברי הכל טהורין. אמ"ר שבל אחד אומר לפניו כך היה המעשה אני ואל חברי אבל חיי נעמלו אלו מן עלמי מה תהא עלי: עליו ועל חבירו. מה תהא על שניהו ר' יוסי מתמי לו לבא אחת ואמ"ר אלין אינהן לפניך ערוך אחה טולאה אחת לפניהן לו טמאין אחה מה טהורין אחה והלי אין אחה יכול לומר טהורין אחה: ר' יהודה מדמי להו לזה אחר זה. הטילו ואין כלן שוחל אלא אחד מאיזן: בדיקה הוא ומעלמו יכון אלף מרוו כמוהו אבל בשנינן אולמן כמון כדי דיטר ערך אחה לפניו לפניהן אחה. וגבי כתים נמי לא בא לשאול זה לנמנו אה כמי עלמו אמרינן ליה לכל מה לי אחה ערך לבדוק דמין ואמרינן ספקו מוחל ולי בנא אחת בלו אינהן לפניו אחה לפניהן אחה: בלו אחת אחת בלו אחת אחת אחת

שאינו מתנה עם הלוקח שיהא הלוקח נוטל חלק בשדה אלא שהוא נוטל חלק בשדה אלא שהוא נוטל חלק בשדה אלא שהוא

הניחא למ"ד. דמסקת ביצה (דף ג): כל שדרכו לימנות שנינו. ממסקת עולה (פ"ג משנה ו) גבי מבילי מלחן דלא בטיל הא נמי פעמים שנמנית למ"ד עשוי למנות מחיכותיו למנין חומרים שזימן: אלא למ"ד את שדרכו. מיומד למנין הוא דלא בטיל כגון מבלין: אלא דבר העשוי ליתן כאומר לע"פ שנמנה לפעמים בטל אמתי לא בטלה: חתיכה של נבלה. ומכיה: אינה אוסרת. בפלימתה על שיהא בה כדי ליתן טעם בחוטב וכקיפה ובחתיכות: אוקי רב אמורא עליה. דעמדה ממונגמן לפנוי לדרוש ולהסמיע לרבים שלא ילמדו מרבה בר בר מנה: כיון שנתנה טעם בחתיכה. אחת שהיתה בלדה ממיד לו שנתבטלה תחלה עמה קודם שיתן אחר החתיכות בקבלנה ולא היה כזו שיש לאיסור ומתה הנבלה טעם בה ואח"כ נתן אחר החתיכות נקבלה: חתיכה. זו שקבלה טעם הנבלה נעשה נבלה עצמה: ואוסרת כל החתיכות כולן מפני שהן נקבלה: חתיכה. זו שקבלה טעם הנבלה נעשה נבלה עצמה: ואוסרת כל החתיכות כולן מפני שהן מינה. וקא ס"ד מפני שהן מינה לא בעלי ואפילו יש בהן כדי ביטול שמיהן: רב. דאמר מפני שהן מינה כמאן דאמרה כו': אפילו לא נתנה טעם. בחתיכה שבלעה לא בטלה כמי דהא נבלה גופה מיניהו הוא ולא בטלה: בשקדם וסלקו. לאיסור ומלק נתנה טעם בראשונה הרי זו חתרת ותוקרמן ואי לאו במאי מיתסרי ומשמעינן דחתיכה עצמה נעשה נבלה לאסור מכרומיה בפליטתה: אפילו

[נ"מ מי נקבן פיפי] [נזרים סב.]

מוסף רש"י
וחבטיל ברובא. הכא כתיב אחרי רבים להטות (שמות כג).

[נקבן קה.]

[ולשל נחה: נקבן קה.] יומא סי' נחלים פנה מנחות כב: כב:

[מנחות כ"ב: ב"מ לשל מט:]

[מ"ר מוס. ע"ז מד: ב"מ לשמעתי]

ע"ל נב

[ע"ל נגא]

[ע"ל מלמים]

[ע"ל נגא]

רבינו גרשום
ולישל נמי ניר בשמים ותהו בגיד בדין טריפין אע"ג שאין מכיה ' בריה שאני בלאחר דבר הנוהא בס"ע ' הנוהא לע"ר כל שדרכו לימנות שינו בלאחר דבר בלא בטל ' אלא מ"ד את שדרכו החשוב בגון ביצה ' ומנין אם נשאר מומאת אכילין ונתערבו עם פרורין לא בטלי ' ומלל אמרין אל החיבה ' הבמאה לאו להקל ' ודא לשנות נבלה מאי אינא ' בשאר ' ומיבה ' הבאה ' הראיל ' ודאיתיהו ' לאחר ' הדבר החשוב הוא ' חדרבא דאי אמינינן ' ניר ' לאחר ' לא בטל ' לבה לי נתנו סמים בלאחר ' כבר כבר דאשר אמלו לא נתן סמים אלא בחתיכה אחת חתיכה עצמה נעשת נבלה ' [ולאחרים בשאת אסור] ובאחר ובאחר (אסור) איקבנתים אלא אחר אין זה להקל

[מנחות פ"י מ"מ]

[נקבן ק. וב"מ]

[מנחות פ"ר מ"ב ב"מ לשל מט:]

הגהות הב"ח
(א) תוס' ד"ה ומאחר ומ' ' ולא ' ומאחר לא לאחרים בלבן לא מיט ' (ב) ר"ה שלמי נזרים ' ובו' ובמ"ק הלכות ריב ' מי ' הכם מי מוכח ' לוי מלים דלמ"ה ' ורבא בשלוב ' הא מעמיד מיטם מלא מלא מלבן מלוי ' בדשמ' מלא בשיעל ' מלא מאר ' בלאחר ' לאחרים ' מלא בשיעל ' גמול ' ' '

שנים או שלשה היה מחיר הפורש מפני שיש לו לומר מן הרוב פירש ואין נראה לרבינו יצחק בן אחותו אלא כמו שאמרנו:ר

כל רבותינו שבצרפת הקדמונים שוין שאין הלכה כרב שאומר בפרק גיד הנשה (חולין צח ב) בשר שנתעלם מן העין אסור שמא נתחלף בבשר אסור שהרי כמה משניות חלקו עליו שמביא שם בגמרא והוא מחרצה בתרוצים דחוקין ואין לסמוך עליהם ועוד לשון התלמוד שואל ורב היכי אכיל בשרא ומשיב בצרורה וחתומה ואין שואל היאך אנו אוכלים בשר לפי שאין אנו תופסין הלכה כמותו ומסיק שם לענין בשר שאבד דבין בסימן בין בטביעות עין מותרת:ש

לשנינו בפרק גיד הנשה (חולין לו, ג) גיד הנשה שנתערב עם שאר הגידין כולן אסורין ומקשה התלמוד (שם לח, ב) וליבטיל ברובה פירוש שמין במינו בדבר יבש בטל ברוב אפילו מדברי סופרים לכל הפחות לשני בני אדם אבל לאדם אחד שיאכל בודאי האיסור יש להחמיר] ומשני (שם ק, ב) שאני הגיד דבריה הוא וכן חתיכה של נבילה ושל דג טמא שנתערבה עם שאר חתיכות אינה בטילה ומקשה התלמוד (שם) וליבטיל ברובה ומתרץ שאני החתיכה הואיל וראויה להתכבד לפני האורחין פירוש (תד"ה שפוי) אם תתבטל יהא ראויה להתכבד לפני האורחין אפילו ישראל ואין הטעם מפני שעד שלא נתערבו ראויה להתכבד לפני האורחין גוים שהרי חתיכת בשר בחלב שאסורה בהנאה ואין רשאי ליתנה לגוים שנינו בפרק אחרון של מסכת ע"ז (עה, ב) שאינה בטילה ואין יכול להיות שם הטעם אלא מפני שאם תתבטל תהא ראויה להתכבד לפני האורחין אפילו ישראל ומזה הטעם עצמו שנינו בפרק הערל (יבמות פא, ב) בברייתא שחתיכת חטאת טהורה שנתערבה בחתיכות חולין שאינה בטילה אבל חתיכת חטאת טמאה שנתערבה עם שאר חתיכות של חטאת טהורה אומר לשם שהיא בטלה שאין זה קרוי ראוי להתכבד כיון שאסורה לזרים ולנשים ואינה ראויה אלא לזכרי כהונה אפילו כשתבטל (פ"כ מתוס' הנ"ל (מה"ת פי' נ)) בד"א בבריה ודבר שבמנין ודבר הראוי להתכבד שאסורין מחמת עצמן אבל נאסרו מחמת בליעת איסור אין זה הדין עליהם ובטלין ברוב וחתיכת בשר בחלב חשובה כאיסורא מחמת עצמו הואיל וכל אחד בפני עצמו של היתר וכש(ה)תבשלם יחד נאסרין:ת

תרומה עולה באחד ומאה במינו ודורש בסיפרי (פוף קיח) מכל חלבו את מקדשו ממנו שאם חזר ונפל בתוכו מה שאתה מרים ממנו הרי הוא מקדשו ובתרומת מעשר שהוא אחד ממאה מדבר בענין ומלמדינו שאם חזרה לתוך התשעים ותשעה מקדשו מכאן אמרו תרומה במאה עם האיסור אסורה במאה והיא מותרות ואסמכתא בעלמא היא שהרי מן התורה בטלה ברוב כדמוכח בפרק הערל (יבמות פב, ב) גבי שתי קופות אחת של חולין ואחת של תרומה וכו' שאני אומר חולין לתוך חולין נפלו אמר רבי יוחנן והוא שרבו חולין על התרומה:א

הערלה וכלאי הכרם הואיל שכפל איסורן שהן אסורין בהנאה כפלו בעלייתן ואמרו (ערלה פ"ג מ"ט) שעולין באחד ומאתים אמנם מן התורה בטלים ברוב כדאיתא בפרק הניזקין (גיטין נד, ב) גבי אגוזי פרך של ערלה שנפלו לתוך של היתר ונתפצעו ודרשה (פסחים מח, ב) דמן המאתים אסמכתא היא במה דברים אמורים כשנתערב במינו אבל שלא במינו יש בהן בנ"ט אינו בטל אין בהם בנ"ט בששים:ב

שנינו התרומה ותרומת מעשר החלה והביכורים שכולם נקראים תרומה עולים באחד ומאה וצריך להרים מן המדומע כשיעור התרומה שנפלה והשאר מותר ומפרש בירושלמי (ערלה פ"ג ה"ט) מפני גזל השבט כלומר מפני גזל הכהן ומעלה היא בתרומה ואין צריך לעשות כן לאיסור אחר שנתבטל:ג

בריה ודבר שבמנין ודבר הראוי להתכבד שנתערבו ביבש כבר ביארנו דינם אבל אם נתבשלו ברוטב עם כיוצא בהן אם יש ששים ברוטב לבטל החתיכה הגדולה שבקדירה הרוטב מותר שהרי מן הדין אף החתיכות מותרות רק מחוך שאין האיסור ניכר אנו מספקין בכל חתיכה וחתיכה שהיא של איסור:

גרסינן בפרק כל הבשר (חולין קיח, ב) אמר חזקיה משמיה דאביי הלכה דגים שעלו בקערה מותרים לאוכלן בכותח פירוש דגים רותחין שעלו מן הצלי לתוך הקערה שאכלו בה בשר רותח מותרים הדגים לאוכלן בכותח שיש בה חלב לפי שנ"ט כר נותן טעם הוא שהבשר נותן טעם בקערה והקערה בדגים ועדיין שני טעמים הללו של היתר וכ"ש נתבשל במחבת שיש כאן שלשה טעמים של היתר הבשר נ"ט במחבת והמחבת במים והמים בדגים ואף על פי שהדגים נוגעין קצת במחבת מ"מ רוב הטעם נפלט במים, וקערות מקונחות שמשתמשין בהן בשר שהודחו

הליכות עולם

ר עי' מפכ"ח פ"מ הל' יח וטהגמ"י תוס' ה.

ש עי' הגמ"י פ"מ תוס ו, ועי' הל' יב, ויו"ד סג סעי' ח.

ת עי' מפכ"ח פט"ז הל' ה, ו וטהגמ"י תוס ה, ויו"ד לב סעי' ג, ק סעי' ח, קח סעי' ח.

א עי' מפכ"ח פט"ו הל' יג, עז, מרומות פי"ג הל' ח, יד.

ב עי' מפכ"ח פט"ו הל' ו, יד, ויו"ד לח סעי' ח.

ג עי' יו"ד לב סעי' ג, ק סעי' ב.

ביאור מהרא"ש

ואין הטעם מפני כו' עד הטעם כו' עד האורחים גוים נ"ל שכ"ל ליכא למימר שאין דבר קרוי לאו להתכבד אלא א"כ שהיה ראוי להתכבד כמו שהוא מתה לפניהו קודם שנתבטל והייט שראוי להתכבד לפני אורחים גוים. שהרי חתיכת בשר בחלב כו' וכזה אמא שפיר קונית הקמ"ג לומר אעפ"י שאינה ראויה להתכבד קודם ביטול לפני אורחים גוים מתמה איקור הנאה מ"מ אינה בעלה הואיל וראויה להתכבד אחרי שנתבטל וא"מ לבשר בחלב ולגאון איקורי הנאה. ואינה ראויה אלא לזכרי כהונה אפי' כשנתבטל כלומר מי נמה שהיא ראויה להתיר לכהנים אין כזה ראוי להתכבד לפני אורחים ואין כזה מציעות מי אין הכהנים אורחים לגני מעלת מי לכל כהן יש לו חלק לזה כמו לזה ואין אחד מחזיק עוכה לחבירו בשביל דלכל בני אהרן מהיה אים כאחיו ואע"פ שאין המאמר שלו מ"מ אינו ביכות הואיל והיא שלו כשהוא נמשמרו ל"כ הואיל ואפי' נתבטל אינו ראוי לזרים או לגנים אשר הם קרויים אורחים לגני מעלת מי אינה ראויה אלא לזכרי כהונה לבני היא בטילה בחטאת טהורה כך הוא מפורש בהדיא בתוס' פרק גיד הנשה ובמ"ת. אבל שלא במינו כו' עד בששים נ"ל שכך הפשט שבועמין לת המאכל שנתערב בו הערלה או כלאי כרם אם יש בו טעם הערלה או כלאי כרם אסור ואם אין בה טעם מ"מ אסור עד ס' וכה"ג בתב המיימוני בדיני בשר בחלב והוא פרק כ' דאיסור מאכלות.

התרומה

פרק ב א הַתְּרוּמָה וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁל דְּמַאי[א], הַחַלָּה, וְהַבְּכוּרִים, עוֹלִים בְּאֶחָד וּמֵאָה[ב], וּמִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה[ג], וְצָרִיךְ

פ"ב א **התרומה ותרומת מעשר של דמאי.** אבל תרומה גדולה דדמאי לא משכחת לה דלא נתשדו עמי הארץ עליה כדאיתא בריש דמאי. והא דמחמירין בתרומת מעשר של דמאי כמו בודאי כתב הר"ש בשם הירושל' דרבי מאיר היא דמחמיר בדבריהם כדברי תורה דאינן תמן הרוחה כתם הרי זו מקולקלת וחוששים משום זוב דברי ר"מ בפ' בא סימן. והיינו נמי דאמרינן בפרק קמא דנדה ר"מ מחמיר בכתמים. ע"כ. ומשום הכי הרמב"ם בחיבורו פרק ט"ו מהלכות מאכלות אסורות השמיט של דמאי [ועוד אחרינ בזה בש"ד בש"ח פ"ד דבבא מציעא]: **עולים באחד ומאה.** פי' הר"ב ומפקינן לה וכו'. כבר כתבתי בסוף פ"ק דחלה דמדרבנן. וקרא אסמכתא בעלמא: **ומצטרפין זה עם זה.** מ"ש הר"ב מעורבין. משום דאי לאו הכי הא תנן במ"ג דמעלין. והתם בנפלו זה אחר זה. ומה שכתב לאסור ביבש וכו'. כתב פי' אחר בסוף פ"ד דמעילה. ועיין מ"ש שם בש"ד:

פ"ב א **התרומה.** עולין **באחד ומאה.** אם נפלה אחת מאלו במאה אחין של חולין, בטלה, ומותרים לזרים. בפחות ממאה, הכל אסור לזרים. ומפקינן לה מדכתיב גבי תרומת מעשר (במדבר יח) את מקדשו ממנו, מה שהורם ממנו אם חזר לתוכו מקדשו, דהיינו תשעים ושעה, דממאה הפריש עשרה למעשר, ומעשרה, אחת לתרומת מעשר: **ומצטרפין זה עם זה.** אם נפלה אחת אחת מכולן, לפחות ממאה חולין, מקדשתן. והא מודו כולי עלמא דמצטרפין, דשם אחד ניתנו וכולהו מקריין תרומה, דבחלה כתיב (שם טו) חלה תרימו תרומה, ובכורים נמי אקרו תרומה, דאמר מר, ותרומת ידך, אלו בכורים דכתיב בהו (דברים כו) ולקח הכהן הטנא מידך: **וצריך להרים.** הסאה שנפלה, ולאת אותה לכהן,

פירוש המשניות להרמב"ם

פ"ב א **כבר** בארנו במסכת תרומות (פ"ד מ"ז) כי תרומה עולה באחד ומאה וזכרנו כי זה סמכו חכמים למה שאמר הש"י במעשר מן המעשר שהוא אחד ממאה את מקדשו ממנו (במדבר יח) ואמרו דבר שאתה מרים ממנו מקדשו אם נפל בתוכו ולפיכך כשנפל חלק בתשעים ותשע חלקים יהיה הכל מדומע ואם נפל במאה יעלה כמו שבארנו שם וכן הדין בתרומת מעשר לפי שבה בא הכתוב ואין הפרש אצלנו בכל הדינים בין תרומת מעשר של דמאי או של ודאי וכבר נתבאר זה. **והחלה** גם כן נקראת תרומה כמו שבארנו. **והבכורים** גם כן נקראים תרומה כמו שאמר ותרומת ידך אלו הבכורים וכבר בארנו זה בפ' הג' מתרומות (מ"ז) ולפי שכל אלו יאסרו במאה והיא אסורה באכילה ר"ל לזרים ומותרות בהנאה נתנו הערלה והכלאים שהן אסורין באכילה ובהנאה כמו שבארנו יאסרו במאתים ולפיכך אמר **בערלה ובכלאי הכרם עולין באחד ומאתים** ואיני זוכר עתה לחכמים אסמכתא שסמכו עליו זה הדין ורוצים באמרם **צריך להרים** שיוציא חלק שנפל ויותר השאר כמו שבארנו בתרומות: **ואינו צריך להרים.** ענינו שמותר לאכול הכל ואינו חייב להוציא את החלק הנופל ומה שחייב באותם להוציא את החלק הנופל לפי שהוא לכהן ויתחייב לתתו לבעליו וערלה וכלאי הכרם אסורין בהנאה ואינם ממון שום אדם וכשבטלו במיעוטן הותר באכילה כל התערובות ואם מצטרפין זה עם זה יש בהם ג' מחלוקות תנא קמא אומר מצטרפין בין להיתר בין לאיסור לאיסור הוא שיהיה חלק א' מכולם נופל בפחות מר' חלקים יאסר הכל ולהיתר הוא שיהיה חלק א' מכולם ג"כ נופל בר' חלקים ויהיו בפחות מר' חלקים יאסר הכל ולהיתר הוא שיהיה חלק א' מכולם ג"כ נופל בר' חלקים ויהיו אותם הר' חלקים על דרך הדמיון ממין הערלה בלבד ולא ממין כלאי הכרם ולולא חלק הערלה שנתערב בכלאי הכרם היינו משערים הכל בנותן טעם לפי שהוא מין בשאינו מינו ואם היה נותן חלק כלאי הכרם טעם בר' חלקים יהיה נאסר הכל מפני הטעם

מלאכת שלמה

פ"ב א **התרומה ותרומת מעשר ותרומת מעשר של דמאי של דמאי.** כל"ל. ובירושל' ר' יוחנן בעי ולמה לא תנינן חלת דמאי אי בגין דתנינן חלת ודאי לא תני חלת דמאי והתנינן תרומת מעשר ותרומת מעשר של ודאי*) ולא משני מידי וכתב הר"ש שירלי"ו ז"ל ושמא ס"ל דגלי תנא בחדא וה"ה לאינך: **ומצטרפין זה עם זה.** הך מילתא איצטריכא למימר משום דקיימא לן כר' יהושע דאמר במעילה פ' קדשי מזבח דשני שמות לא מצטרפי ור"ש דאמרי' ס"ל כותי' דשני שמות אין מצטרפין ומש"ה מהדר בירושלמי לפרושי לן דטעמא דהכא משום דהוי שם אחד דאיקו כר' שמעון אבל לר"מ לא צריך דאיהו דריש

*) צ"ל דמאי.

יבין תפארת ישראל בועז

פ"ב א וכל שכן וודאי. מיהו תרומת דמאי לא משכחת לה דהרי לא נתשדו עמי הארץ עליה: ב סאה איסור מתבטל בק' היתר: ג באבל כזית מכולן לקי אי נמי בנפל סאה מכולן לפחות מק' נאסרו והא כ"ע מודו מדכולן אקרי תרומה והו"ל משם ג'(א):

פ"ב (א) וכתב עלה רבינו הגאון מה' עקיבא שליט"א [אות מ'] בשם שער המלך רפ"ט ממעשר דמכאן ראיה כו' ליכא גזל השבט דהרי רשאי למוכרה לכהן עכלה"ט. ולפע"ד אחכי לא מסתיים דהא מני ר"מ הוא דמחמיר בדבריהם כשל תורה וכדמוקי לה

משנה ראשונה

פ"ב א **וצריך להרים.** פי' הר"ב מפני גזל השבט. והיכא דליכא גזל נראה דא"ל להרים כגון תרומה שירשה מאבי אמו או שקנאה מהכהן ונפלה

במקומו וכמ"ש בעלמא בפ"י ממ"א ובכמה מקומות שם ופרטי הדינים יתבארו כאו"א במקומו ועוד דהאי ממני' דפ' בא סימן דמייתי הירוש' הכא אין הלכה כחכמים אלא כר"מ כדאמר התם מאן חכמים ר"ח בן אנטיגנוס וכ"פ הר"מ כר"מ בזה (מה"פ). ופלא מהש"ל שהאריך הרבה לישב דברי הפי"ע ולא ראה ג"כ דברי הר"מ אלו המפורשין בהפך. ע"ש: במשנה **וצריך להרים.** עי' תוי"ט ועי' בירוש' כאן הובא במ"ש. ולפ"ז בנפל סאה תרומה אבל שנפלה לו בירושה מבית אבי אמו כהן או כהן שנפלה לו סאה תרומה בחולין א"ל להרים וא"ע שלא מכר

תפארת יעקב פ"ב בועז אות א **דהא מני ר"מ כו'.** א"כ הכי הלכתא כיון דתתם רבי אליעזר, וכן פסק הרמב"ם כר"מ.

והשתא מותר לזרים. ואף על גב דבערלה וכלאי הכרם דחמירי טפי אין צריך להרים והאיסור עצמו בטל, שאני תרומה דיש לה בעלים וצריך להרים °מפני גזל השבט. אבל בכל שאר איסורים דלא שייך בהו דין גזל, כשהן ממבטלין אין צריך להרים:

עולין באחד ומאתים. דגבי תרומה כתיב מלאה (שמות כב) מלאתך ודמעך לא תאחר, וכלאי הכרם כתיב מלאה (דברים כב) פן

לְהָרִיםד. הָעֲרֵלָה וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם, **עוֹלִים בְּאֶחָד וּמָאתַיִם**ה, **וּמְצַטְרְפִין זֶה עִם זֶה**ו, וְאֵין מִקְדַּשׁ הַמְלֵאָה, מַה מְלֵאָה הָאָמוּר לְהַלָּן עוֹלֶה, כְּדִלְפִנָּן מֵאַת מִקְדָּשׁוֹ מִמֶּנּוּ, אַף כָּאן עוֹלֶה. וְלִפֵּי שֶׁכְּפֵל אִיסוּרוֹ שֶׁהוּא אָסוּר בְּהַנָּאָה, כִּפְלוּ עֲלֵיהֶם וְצָרִיךְ מָאתַיִם. וַעֲרֵלָה יְלִפִּינָן לָהּ מִכְּלָאִים לְפִי שֶׁהִיא אֲסוּרָה בְּהַנָּאָה כְּמוֹתָן: וּמְצַטְרְפִין זֶה עִם זֶה. עֲרֵלָה וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם מְעוֹרְבִין יַחַד שֶׁנִּפְלוּ לְתוֹךְ הַיָּם, מִצְטָרְפִין לֶאֱסוֹר, בֵּינָם עַד מָאתַיִם, וּבְלֹא בְּקִדִּירָה בְּנוֹתֵן טַעַם:

פירוש המשניות להרמב"ם

ואפילו היה אותו חלק פחות ממאתים כמו שנתבאר ויתבאר בזה הפ' אבל מפני הערלה שנצטרפה לכלאי הכרם והוא ממין הר' חלקים נחשוב כאילו הכל מין במינו ויעלה בא' ומאתים **ור"ש אומר אין מצטרפין** לא לאיסור ולא להיתר כמו שבארנו

מלאכת שלמה

השבט ומני כן כל תרומה שאין הכהנים מקפידין עלי' כגון תרומת הכליסין והחרובין ושעורים שבאדום אינו צריך להרים: **ומצטרפים זה עם זה.** מפ' ירושלמי דר"מ היא ובין לנקות בין ליתן טעם וטעמא דר"מ מדמיילינהו לכולהו איסורי בחד שמא דלא נתאמת מקדשו הימנו לומר דבעי' כר"מ מה"ט והו"ל שפיר גזל השבט. וגם בלא זה מחשב גזל השבט דעי"ז שמוכרח למוכרה להכהן והרי די לו להכהן לחמו בזול בדמי תרומה:

יכין — תפארת ישראל — בועז

ד מהתערובות כמדה שנפל ונותנו לכהן. היכו בשאר איסורים דליכא גזל השבט א"ל להרים כשבבר נתבטל. וא"ל דאפי' היה התרומה שלו בגון שירשה או שקנה אותה אפ"ה צריך להרים מדאיכא עכ"פ גזל השבט שיקנו אותה הסאה בזול בדמי תרומה: ה סאה איסור בר' איתר דמדלפול איסורו לאסור גם בהנאה הוכפל בשיעור ביטולו משא"כ תרומה רק הנאה של כליון אסור נאסור בסאים דל"ד א'). ודוקא בנתערב בא"מ ביבש בו במינו אפי' בלא בא"מ בלא א"ל ק' ור' דבש' קגי וכמ"ז. ומשכח"ל א"מ ביבש בנתפרר או שא"י איזה מין הוא האיסור [ש"ך י"ד ק"ט מק"מ]: ו דב' איסורים שטעמן שוה ושיעורן להתבטל שוה אף בשמותיהן מחולקין מצטרפין לנקות בכזית ולאסור בר' ביבש ובלח בש' היכו דוקא בנפלו מעורבין אבל בזא"ז מבטלין זה את זה וכמ"ג דאף למה דקיי"ל כמ"ד מנ"ג אף באיסורים דלאו בו"מ. אפ"ה ביבש ביבש אף בבו"מ א"א מנ"ג ובלח בלח דוקא בשאר איסורים והפ"מ א"א מנ"ג [י"ד פנ"ב]. אבל ב' איסורים

משנה ראשונה

למאה א"ל להרים וכה"ג כתב הרמב"ם רפי"ג מהל' תרומות תרומת כליסין וחרובין שאין הכהנים מקפידין עליהם אין צריך להרים: **עולין באחד ומאתים.** פי' הר"ב דגבי תרומה כתיב מלאה וכו'. ואינו נכון דמלאתך דהתם היינו ביכורים ודמעך זו תרומה כדאמרי' פ"ג דתרומות מ"ו אלא ה"נ מביכורים הוא דילפי' וכ"כ הר"ש. ומ"מ עיקר ילפותא מג"ש מלאה מלאה משמע דהיא מדאורייתא ל"ע דלענין עיקר הביטול מאי צריך ג"ש פשיטא דכל האיסורים בטלי ברובא מדאורייתא דכתיב אחרי רבים להטות. וכל האיסורים שאים ומאה אינם אלא מדרבנן כמ"ש הרמב"ם רפט"ו מהמ"א ופוף הל' תרומות ודרשא דמקדשו ממנו בתרומה אסמכתא בעלמא היא כמ"ש תוי"ט קפ"ק דחלה. וא"כ מאי קאמר מה להלן עולה כו' מהיכי תיתי דלא יעלה ואפשר דקד"א באיסורי הנאה לא שייך ביטול אפי' שאינו טועם טעם האיסור שנתבטל מ"מ כיון שבחוק התערובת הוא הרי נהנה בתוספתו. להכי יליף בג"ש דנהו נמי שייך ביטול דגזרת הכתוב הוא דהאיסור בטל כמאן דליתי' או שנהפך ונעשה היתר. וכיון דמביכורים יליף אמרו תרכמים שיעור ביטולו בתאים הוא"ל וכפל איסורו שאסורים בהנאה. וא"ת בשר בחלב דאסור נמי בהנאה למה לא כפלו עליתו. וי"ל דהתם תרי מיני הינהו ואינן לא יליפי' אלא מין במינו דומיא דתרומה וביכורים והתם נמי בשאינו מינו בג"ט כדלקמן. אבל קשה כיון דלא מצינו למילף מביכורים אית לן למימר דלגמרי אין לו ביטול לאיסור הנאה כדפי' לעיל דמ"מ הנאה איכא. ולכך נראה דשאני בשר בחלב דלא אסרה תורה אלא דרך ביטול והיינו בתחית טעם כדרך ביטול כמ"ש הר"ן והביאו תוי"ט ברש מס' שקלים. וא"ת א"כ למה לי ג"ש דמלאה גבי ערלה וכלאים דיש להן ביטול מילף מבשר וחלב. וי"ל דאיכא למימר שאני בג"ש דאיכא הוא כדאמרי' בפסחים ד' מ"ג. ואחר זה ראיתי בספר לחם משנה פט"ו מהמ"א דין ט"ז הקשה ג"כ קושיא זו דבשר בחלב יכפלו עליתו ולבעי ק"ך לבטלו ומיהו דתרומה מצינו שאינה הכתוב שיעורה וערלה וכלאים יליפי' מינה וכיון

שהיא שיטה חדשה דלענין הדינים דמינו ואינו מינו הוי תרומה וערלה וכלאי הכרם ככל האיסורים. דכמו דבכל האיסורים אין חילוק בין מינו לאינו מינו רק באיכא קפילא דאיכא למיקם אטעמא דבוה באינו מינו מטעימין לקפילא ובליכא טעמא אף בלא ששים מותר משא"כ במינו דליכא למיקם אטעמא בעי ס' אבל בליכא קפילא מינו ואינו מינו שוין

תוספות אנשי שם

זה (אומץ יוסף). ועי' בתוי"ט מ"ה פ"ב. וה"נ י"ל בחמ"ע של דמאי דצריך להרים משום ל"פ (רש"ש): בר"ב ד"ה **עולין בא' ומאתים כו' שכפל איסורו כו'.** וא"ת א"כ בנב"ח שאסור ג"כ בהנאה ליבעי ק"כ לבטולו כפל משאר איסורים וא"ל דשאני הני שהן בשריפה ובנ"ח בקבורה ושריפה ממורה מקבורה כדאיתא פוף ממורה ומ"ש כפל איסורו אפשר כוונתו גם לזה שאסור איסורו דטעון שריפה כנ"ל ועי"ל שאני בנ"ח דחדוש הוא ואין לך בו אלא מדושו עי' תוי"ט רש שקלים ועי' עוד תוי"ט בפ"ב דבכורים מ"ג ד"ה ויש דבדברי שם אפשר לקיים תירוצו של לחמ"מ הנ"ל (בי"ש): ד"ה **ומצטרפין כו' ביבש כו'.** נ"ע בחמאי מאמאי יהיה בלח בנ"ט הא במינו אין חילוק בין לח ליבש ולעולם בעינן ר' ע' דמב"ם פ"י מה' תרומות ופט"ו מה' מ"א הי"ד ואי מיירי בשאינו מינו אמאי יהיה צריך מאתים ביבש אם לא דיעבד דר' ב' ס"ל כדעת רש"י בחולין דף נ"ע. דאפי' באינו מינו בעי' ר' היכא דאיסורא בעינא ואיירי שנתערב ביבש ואינו ניכר אלא דזה דוחק ותו דא"כ גם בלח מאי לאתכומי דיעבד ר' כשמשות האיסור נשאר בתערובת ול"ע (לה"מ): במשנה **וא"צ להרים.** מכאן הוכיח הר"ש ז"ל

תפארת יעקב יכין אות ה **ודוקא בנתערב באינו מינו כו'.** ליתא. ועי' נ"מ נג ונגלין הש"ש, ועי' תוס' חולין נט ע"א ד"ה אין בהם ע"ש ותבין. ועמ"ש המחבר סוף פ"ז דחולין וכפ"ד דמעילה מ"ו ובנע"ב כאן, ועי' פ"מ יו"ד בפתיחה לתערובות מ"ב פ"א ד"ה והנה ראיתי וד"ה ואגב מ"ש בענין זה.

ציונים

הערלה. ע"ז קפ: מעילה יח. תוס' בכורות כז: מי' פט"ו מהלכות מ"א הי"ד:

חידושי מהרי"ח

פ"ב א [בר"ב ד"ה] **וצריך להרים כו' וצריך להרים מפני גזל השבט כו' עכ"ל.** הנה מכאן ראיה לדעת החו' והרמב"ם שהביא הרב תוי"ט במס' דמאי פ"א מ"א דגם ת"מ של דמאי צריך ליתנו לכהן בחנם דנמצא יש כאן גזל השבט אבל לפי מה שמביא שם בשם הר"ש שאין צריך ליתן בחנם רק מוכרו לכהן קשי' דלמה צריך להרים בתרומת מעשר של דמאי וכ"ל לדעתו דלא קאי וצריך להרים אלא אאינך דהיינו תרומה ודאי וחלה ובכורים ועל תרומת מעשר של דמאי לא קאי אלא שמצטרפת וכהנה סוגיות רבות בגמ' בכמה מקומות:

תוס' רעק"א

כ"כ בשער המלך רפ"ט מה' מעשר: [אות ט] בהר"ב ד"ה **וצריך להרים. מפני גזל השבט.** ואם רצה אינו מרים ונותן דמיו לכהן. כ"כ רש"י בכורות (דף כ"ב ע"ב) ובתוס' שם ובהר"ש (פרק ה' מ"ב) דתרומות חלקו על רש"י ז"ל הובא בתוי"ט שם:

נימוקי הגרי"ב

א רע"ב ד"ה **ומצטרפין לאסור ביבש עד מאתים כו'.** נ"ב נ"ע נזה ועי' מ"ם פ"ד דמעילה נפ"ד.

אור גדול

ברע"ב ד"ה **ומצטרפין כו' לאסור ביבש עד מאתים.** ע' בנימוקי הגרי"ב שתמה על פי' הרע"ב שכתב לחלק בין לח ליבש. וכן במעילה (פ"ד מ"ו) הניח בנימוקי הגרי"ב דברי הרע"ב בצע"ג דלא מצינו בשום מקום לחלק בין יבש ובין לח רק בין מינו ומש"ה רצה להגיה בדברי הרע"ב יעוי"ש. ובאמת הרע"ב סובר כשיטת הרמב"ם

צָרִיךְ לְהָרִים. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אֵינָן מְצָטָרְפִין[ז]. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, מִצָּטָרְפִין בְּנוֹתֵן טַעַם[ח], אֲבָל לֹא לֶאֱסוֹר[ט]: אינן מצטרפין. אפילו לאסור הקדירה בנותן טעם, כיון דשני שמות הינהו. אלא אם יש בקדירה לבטל טעם הערלה בפני עצמן*), וטעם כלאי הכרם בפני עצמן, הכל מותר: מצטרפין בנותן טעם. שצריך בקדירה בלח, כדי לבטל טעם שמיהן יחד: אבל לא לאסור. היינו, שאין צריך שיהיה בהיתר מאתים כנגד שמיהן. והלכה כתנא קמא:

*) בד"ו עצמה.

פירוש המשניות להרמב"ם

לא נחשוב אותו היין האסור ליטרא אלא חצי ליטרא נחשוב אותו לפי שלא נאמר שהם מצטרפין לאסור והלכה כת"ק:

מלאכת שלמה

מאכל כל מועבה וכדכתיבנא: **רש"א אינם מצטרפי'.** ופי' הר"ש שירילי"ו ז"ל טעמא דר"ש דס"ל כר' יהושע דשני שמות לא מצטרפין וערלה שם אחד וכלאי הכרם שם אחד וכיון דאיכא מאתים דהיתרא לגבי ערלה או לגבי כלאי הכרם אע"ג דליכא מאתים לגבי שניהם בטל והא דקאמר ר"ש אין מצטרפים דמשמע דבלח צריך ליכא שום מלקות ולא שום איסור היינו כי איסתני איסורי מצרייתי' כגון כוס יין מגפן ערלה ומגפן של כלאי הכרם ובין שניהם היה רביעית אז אינו לוקה אז אינו מדמע כיון דליכא שיעורא לגבי כל איסור לחודי' ואף ליתן טעם נמי כגון אם נפלו לקדרה לא בעינן מאתים רביעיות אלא בא' רביעיות קגי דהא איכא מאתים לגבי כל איסור לחודי' אבל אי לא איסתני איסורא מצרייתי' כגון שאכל פרידה של ענבים מערלה ופרידה של ענבים מכלאי הכרם כצרייתן לוקה שתים על זה לעצמו ועל זה לעצמו דאשכחן דסבר ר' שמעון כל שהוא למכות ומטה כצרייתה לקי בפ"ג דמכות והשתא לא פליגי קוגיא דמעילה וקוגיא דע"ז והשתא פליג ר"ש ארבנן בתרתי חדא דבשאכל עניבה מזה ועניבה מזה לר"מ בעינן משניהם כזית ובכזית לקי ולרבנן אפי' איכא כזית פטור דשני שמות הינהו ולר"ש לוקה שתים ואפי' ליכא כזית כיון דברייא היא ואם שתה רביעית יין משניהם לר"מ מצטרפין אע"ג דשני שמות הן ולר"ש פטור דשני שמות הן ואין מצטרפין ובזה יתישב קוגיא דפ' השוכר דע"ז וקוגיא דפ' קדשי מזבח שפיר ואין צורך לפלפולו של ר"ת ז"ל. מצטרפין בנ"ט דמיני מחיקה הן דיהבי טעמא בקדירה בעינן מאתים כנגד כולן אבל לא לאסור כדמני קיפא התרומה מעלה את הערלה דסוף מילתי' דר' אליעזר היא עכ"ל ז"ל משמע קצת ממוך פירושו ז"ל דגרסי' ר' אליעזר ביו"ד[א] וכך נראה ג"כ בהדיא ממה שפירש על מה שאמרו בירושלמי כמה דתנינן ר' אליעזר ור' יהושע אומרים התרומה מעלה את הערלה והערלה את התרומה וכו' ופי' הוא ז"ל דלא שייך הכא לומר סתם כר' יהושע משום דסמוכין הדברים על דברי ר' אליעזר וסיפא דר' אליעזר היא ומש"ה אמר כמה דתנינן ר' אליעזר ור' יהושע כלומר ומני כן ר"א ור' יהושע אומרים התרומה מעלה את הערלה והערלה את התרומה וכו' וטעמא דאשכחן דתרוייהו בענין לרוף ובענין שיעור שוין דאשכחן לר' יהושע דסבר בפ' קדשי מזבח הפגול והנותר אין מצטרפין זה עם זה מפני שהן שני שמות ור' אליעזר נמי אית לי' הכא דאין מצטרפים לאסור ומתני' דהיא סיפא דר' אליעזר סבר' דתרומה בטלה במאה ועוד ואע"ג דתנינן בתרומות בפ' המפריש ר' אליעזר אומר תרומה עולה בא' ומאה ור' יהושע אומר במאה ועוד הא מפרשינן התם דבהוספה לבתחלה על משעים ותשעה הוא דפליגי דבשיעורא קמא בשנפלה התרומה בנ"ט ועוד קגי לתרוייהו אלא מי ליכא אלא נ"ט דהיתרא כמה מוסיף להעלות פליגי בה ר' יהושע סבר אפי' השתא נמי מוסיף כל שהוא ומעלה ור' אליעזר סבר מוסיף סתם ומעלה[ב] בנ"ט ועוד אין לר' אליעזר אין לר' יהושע אשכחן לר' יהושע דלא מפליג אלא לעולם קגי לי' בכל שהוא א"כ הוי כאילו שניהם בה ר' אליעזר ור' יהושע אומרים התרומה מעלה את הערלה ואיכא למידק דמריבתא דפירקין מליגא למידק דלית לן דר' יהושע דקתני עולין באחד ומאה[ג] וי"ל דאיידי דמני קיפא אחד ומאתים מני ריבתא אחד ומאה עכ"ל ז"ל. וז"ל הרמב"ם ז"ל ומצטרפין זה עם זה שלא מחלוקות בדבר מ"ק אומר מצטרפין אין להמיר אין לאסור הוא שיהי' חלק אחד מכולם נופל בפחות ממאתים חלקים יאסר הכל ולהיתר הוא שיהי' חלק אחד מכולן ג"כ נופל במאתים חלקים ויהיו אותן המאתים חלקים על דרך הדמיון ממין הערלה בלבד לא ממין הכלאי הכרם ולולי חלק הערלה שנתערב בכלאי הכרם היינו מצערין בנ"ט לפי שהוא מין בשאינו מינו ואם הי' אותן חלק כלאי הכרם טעם במאתים חלקים יהי' נאסר הכל מפני הטעם ואפי' הי' אותו חלק פחות ממאתים אבל מפני הערלה שנצטרפה לכלאי הכרם והוא ממין המאתים חלקים נחשוב לאילו הכל מין במינו ועולה באחד ומאתים ור"ש אומר אין מצטרפין לא לאיסור ולא להיתר ור' אליעזר אומר מצטרפין בנ"ט עניינו שלא יאסרו בנ"ט וזה להיתר כמו שנתנו הדמיון אבל לא לאסור בתאתים אפי' נפל בדרך דמיון ליטרא יין חציו ערלה וחציו כלאי הכרם בפחות ממאתים ליטרא יין אומר לא יאסור אותו המעורב כלל לפי שמו לא נחשוב אותו היין האסור ליטרא אלא חצי ליטרא נחשוב אותו לפי שלא נאמר שהם מצטרפים לאסור עכ"ל ז"ל: **בפירוש ר"ע** ז"ל מצטרפין בנ"ט שצריך בקדירה בלח כדי לבטל טעם שמיהן יחד וכו'. וכתב עליו ה"ר יהוסף ז"ל פי' זה שפי' היו בלשון המשנה ואין לו ישוב אפי' בדבריו אלא ה"ר יהוסף ז"ל פי' זה שפי' היו בלשון המשנה ואין לו ישוב אפי' בדבריו אלא שנשתמש מיני צרוף הן האחד לענין שיעור כזית שאם יאכל חצי זית בענבים של ערלה וחצי זית בענבים של כלאי הכרם הוא חייב מלקות שהרי אכל משניהם יחד כזית ועוד יש צרוף אחר כגון כשנפלו לתוך התבשיל או שנתערבו בתערובת אחרת שאם אין באחד מהם כדי ליתן טעם השני מצטרף עמו ואוסרין את התערובת והנה הת"ק קאמר סתם ומצטרפים זה עם זה דס"ל מצטרפין בכל אופן ור"ש סובר שאין מצטרפין לא לזה ולא לזה כי לענין צרוף התערובת נ"ט קסבר ר"ש שאין שני מינים מצטרפין ולענין האיסור דהיינו להחמיר מלקות ג"כ אינם מצטרפין כי ר"ש מחייב בכל שהוא והרי אין צריך צרוף וכך יש בסתכא מעילה ור' אלעזר קאמר לענין נ"ט מצטרף אבל לא לאסור על האוכלין בענין

א) הגה"ה: אבן ה"ר יהוסף ז"ל הגי' אלעזר בניקוד קמץ גם הגיה אבל לא לאסר וכתב ס"א לאיסר ע"כ: ב) לפי הנראה יש כאן חסרון דברים בהעתקת לשון הרש"ש.
ג) נלע"ד דה"פ בתמיה דמי ליתי לן כר' יהושע דסבירא ל"י בתאה ועוד דקתני הכא עולין באחד ומאה ולא קתני בתאה ועוד והא אפסיקא הלכתא בירושלמי כר' יוסי בן משולם דאזיל בשיטתי' דר' יהושע וי"ל וכו' וח"מ ברפי"ג דהלכות תרומות פסק כר' אליעזר וכן כתב רבינו עובדי' ז"ל בחתיתיו דבסתוך:

שאין טעמן שוה כחלב ודס שנפלו לקדירה אפילו בנפלו מעורבין מבעלי' זא"ז נ"ד נ"ח ס"ע): ז אף בלח דשניהן נותנין טעם א' של איסור בקדירה אמ"נ. וכ"ש לטעמיה לקמן [מ"ז] דכל שאינו משם א' וממין א' אמ"נ: ח כ"ל צריך ס' נגד שניהן בנתערב בלח: ט בנתערב בינם כ"א מצטרף לבטל חבירו:

תוספות אנשי שם

לק' בפ"ג מ"ו (הוגה במ"ש שם) דלא כרש"י בפ"ק דבילה ג: דכ' גם בערלה צריך להסיר א' וילקה. וי"ל דמתני' בלח בלא דל"ל דמה שמסיר היא האסורה אבל בינם בינם י"ל שצריך וכן מיבן כ"ד וכעי"ז כ' רש"י ג"כ לענין חמץ דצריך להסיר א' ומתה הרש"ש וע"ש ק"ע (מר"ג):

שינויי נוסחאות
אליעזר בד"נ וד"ו אלעזר.

אור גדול
לשער בס' ה"נ בתרומה וערלה וכלאי הכרם ליכא חילוק בין מינו לאינו מינו רק ביש כהן או עובד כוכבים שיטעום אזי באינו מינו דאיכא למיקם אטעמא מטעימין לכהן או לעובד כוכבים ובליכא טעמא מותר אף בלא ק"א בתרומה ובלא מאתים בערלה ובכלאי הכרם משא"כ במינו דליכא למיקם אטעמא בענין ק"א או ד' אבל בליכא כהן או עובד כוכבים שיטעום דליכא למיקם אטעמא מינו ושאינו מינו שוין ובענין ק"א או מאתים. דלענין הדינים דמינו ואינו מינו הוו תרומה וערלה וכלאי הכרם כמו כל האיסורים רק דעיקר החילוק בין תרומה וערלה וכלאי הכרם לכל האיסורין הוא רק בשיעורא דנותן טעם בליכא מי שיטעום דליכא למיקם אטעמא דבכל האיסורין משערינן בס' ובאיכא ס' אמרי' דודאי ליכא טעמא ובתרומה משערינן בק"א וכן בערלה וכלאי הכרם משערינן במאתים דעד ק"א בתרומה ועד מאתים בערלה וכלאי הכרם חיישינן דלמא יהיב טעמא ובק"א בתרומה ובמאתים בערלה וכלאי הכרם בסתמא אמרי' דליכא טעמא דבתרומה וערלה וכלאי הכרם החמירו לשער ביותר מס' ולהכי במינו דליכא למיקם אטעמא בענין שיעור ביטול הטעם בכל האסורין ששים ובתרומה וערלה וכלאי הכרם ק"א ומאתים וכן באינו מינו היכא דליכא למיקם אטעמא כגון בליכא קפילא וכהן שיעור ביטול הטעם הוי בכל האיסורין ס' ובתרומה וערלה וכלאי הכרם בענין ק"א ומאתים ובאיכא למיקם אטעמא מטעמינן ואי ליכא טעמא מותר אף בפחות מס' והוא שיטה חדשה לא ראיתי מי שירגיש בזה. יעוין ברמב"ם פט"ו ממאכלות אסורות הל' ו' והל' כ"ט ול' וכן שם הל' כ"ב וכ"ג והדברים מבוארים כמ"ש ונומה שיש להאריך בזה מבואר

מאן תנא מצטרפין זע"ז ר"מ. כן הגי' הגר"א ז"ל בכי"ק:
עד כדון כלאי הכרם ערלה מנין דילפינן ערלה במה מצינו מכלאים דמה
זו איסור הנאה אף זו איסור הנאה מה זו עולה ואפילו עד כדון
כר"ש דס"ל למד מלמד דכה"כ גופי' ולפיכך מתרומה וערלה מכה"כ אבל לר'
ישמעאל דל"ל למד מלמד מאי מיכא למימר וכזה איתא מפורש בירושלמי במס'

מסורת הש"ס

ע"ז סו. ירושלמי נזיר פ"ו ה"ח.

מאן תנא אין מצטרפין זה עם זה רבי מאיר *דאמר ר' אבהו בשם רבי יוחנן דברי רבי מאיר כל האיסורין מצטרפין ללקות עליהן בכזית משום לא תאכל כל תועבה. הכא את אמר צריך להרים והכא את אמר אינו צריך להרים. רבי יעקב בר זבדי רבי אבהו בשם רבי יוחנן [ה] *מפני גזל השבט [ו] ותני כן כל תרומה שאין הכהנים מקפידין עליה כגון *) [ז] תרומת הכליסין החרובין והשעורין שבאדום אינו צריך להרים. הערלה וכלאי הכרם עולין באחד ומאתים מניין שהן עולין כתיב מליאה מה מליאה שנאמר להלן עולה אף כאן עולה. אי מה כאן מאה אף כאן מאה [ח] לפי [ט] שכפל הכתוב איסורו שינו חכמים חיובו. עד כדון כלאי הכרם ערלה מניין מה זו איסור הנייה אף זו איסור הנייה. מה זו עולה אף זו עולה. עד כדון כר' עקיבה כר' ישמעאל. רבי יוחנן בשם רבי ישמעאל קל וחומר מה אם תרומה [י] שהיא אסורה לזרים הרי זה עולה ערלה שהיא מותרת לזרים לא כל שכן. לא אם אמרת בתרומה [יא] שהנייתה מותר' תאמר בערלה [יב] שהנייתה אסורה. רבי חיננא פרי פרי גזירה שוה מצטרפין. זה עם זה בין לאסור בין להתיר כדי ליתן טעם דברי רבי מאיר. רבי שמעון אומר אינן מצטרפין. רבי לעזר אומר מצטרפין בנותן טעם [לא] לאסור. מה פליגין שנפלו שלשת קבין ערלה ושלשת קבין

כר"ח מעלה ושורף כר' יהושע מעלה ואוכל וכספרי הדפוס נתחלפו התיבות בטעות ולא פשיט ליה מידי אליבא דר' יהושע: מאן תנא מצטרפין זה עם זה. כל"ל דאלו אין מצטרפין תניגן בהדיא דר"ש הוא דס"ל הכי אלא אמ"ק דמתני' קאי דקתמר מצטרפין זה עם זה ומאן תנא וקתמר ר"מ הוא דהכי אמר ר' יוחנן דלדברי ר"מ כל האיסורין מצטרפין זע"ז ואפילו הן שני מיני איסורין מצטרפין ללקות עליהם בכזית משום דכולהו בכלל לא תאכל כל תועבה הן ולפיכך הערלה וכלאי הכרם מצטרפין זה עם זה *) דלא אסור כדפרישית במתני' : הכא את אמר צריך להרים. גבי תרומה ותרומת מעשר וכו' והכא בערלה וכלאי הכרם את אמר אין צריך להרים אלא אתם יש בהן כדי שיעור העלאה בעלין הן והכל מותר ומאי טעמא: מפני גזל השבט. כלומר דשאני גבי אלו דחשיב להו ברישא דמתני' דיש בהן משום גזל השבט ולפיכך צריך להרים וליתן לאותם להכהן אבל ערלה וכלאי הכרם דלית בהו מפני גזל השבט א"ל להרים אותן: ותני כן. כתוספתא דתרומות פ"ה היה ר' שמעון אומר כל תרומה שאין הכהנים מקפידין עליה וכו' דהני לא חשיבי להו א"ל להרים אלמא דטעמא דמפני גזל השבט הוא והלכך דוקא בדברים שהכהנים מקפידין עליהן: הערלה וכו' מנין שהן עולין. וקתמר כתיב מליאה

מליאה גבי תרומה כתיב מלאתך ודמעך לא תאחר וגבי כלאי הכרם כתיב פן תקדש המלאה וגו' הכרם. מה התרומה עולה אף כאן עולה: לי מה כאן מאה. כדילפינן לעיל אף כאן מאה ומשני לפי שכפל הכתוב איסורו דתרומה אינה אסורה אלא באכילה וכאן אסור גם בהנאה לפיכך שינו חכמים חיובו וכפלו גם בשיעור עליותו: עד כדון כלאי הכרם. דילפינן מליאה מליאה ערלה מנין וקתמר דילפינן במה מצינו

מה זו איסור הנייה וכו' וילפינן עלייה גבי ערלה וכן שיעור עלייה מכלאי הכרם: עד כדון כר"ע. זו דברי ר"ע אבל כר' ישמעאל קתמר ר' יוחנן דכמעיט ליה דילוף עלייה בערלה מק"ו מה אם תרומה וכו': לכ"ש. דמהני עלייה גבה ופריך לא אם אמרת וכו' הא דמי לאיפרך דאי מק"ו מתרומה א"כ מה להלן מאה אף כאן מאה אלא דעדיפא מינה פריך דאימת הואיל ואסורה בהנאה לא תיהני בה עלייה כלל ומשני דפרי פרי גמר לג"ש כתיב גבי תרומת מעשר מפרי הארץ וכתיב גבי ערלה וערלתם ערלתו את פריו מה להלן עולה אף כאן עולה והשתא דנפקא לן מג"ש דעולה הלריכן לעטמא לפי שכפול באיסורו כפלו בעליותו: מצטרפין זע"ז וכו'. השתא מפרש לפלוגתייהו דמתני' במתני' ובמאי היא דפליגי דלא"ק והוא ר"מ כדקתמר לעיל מאן תנא דס"ל הערלה וכלאי הכרם מצטרפין זע"ז ר"מ וקתמר הכא דמצטרפין בין לאסור בין להתיר כדי ליתן טעם כלומר בין אם אירוף הוא כדי לאסור כגון שבערלה בלבד היה כאן כדי שיעור להעלות שיש בין הכל אחד ומאתים והבלטרפות הכלאי הכרם אין כאן כשיעור אחד ומאתים וזהו אירוף לאסור וכדין להתיר כגון שנפל אחד מהן או הערלה או הכלאי הכרם לתוך שאינו מינו שהדין בזה שהוא אוסר בנתינת טעם ואע"פ שיש כאן כשיעור כדי להעלות וכדתנן לקמן גבי מין בשאינו מינו דבין שיש בו כדי להעלות אם יש בו במותן טעם הכל אסור והשתא אם נפלה הערלה לתוך שאינו מינו ויש בה כדי נותן טעם היה אסור ואע"פ שיש כאן כדי להעלות ואם אמ"כ מה נפל נפל גם כלאי הכרם ואותו כלאי הכרם הוא מין אחד עם ההיתר שנפלה בו הערלה ומלא שעכשיו הואיל שנתרבה מין של ההיתר אין בהערלה כדי ליתן טעם בכולו ונשאר הדין שבין יש כאן כדי להעלות ובין שאין כאן כדי להעלות הכל מותר כדתנן לקמן בהסיפא דמתני' גבי מין בשאינו מינו אין בהן בנותן טעם בין שיש בהן לעלות בין שאין בהן לעלות מותר וזהו אירוף להתיר וסיימו דקתמר בין להתיר כדי ליתן טעם כלומר אם אחד מהן מין בשאינו מינו שהדין הוא שהולכין אחר הנותן טעם ואם היה באחד מהן כדי ליתן טעם היה אסור מלערב האיסור הבני עמו ומלא שאין כאן בנותן טעם כדאמרן ומותר: ר"ש אומר אינן מצטרפין. דס"ל ב' מיני איסורין אין מצטרפין לעולם בין לאיסור ובין להיתר: ר"א אומר מצטרפין בנותן טעם לא ליאסר. כלומר אם אירוף הוא להיתר כגון אם אחד מהן מין בשאינו מינו עם ההיתר ובהלטרפות הבני לא יהיה כדי נתינת טעם כדפרישית אז מהני אירוף כדי להתיר אבל במין במינו שיועיל אירוף כדי לאסור הואיל ואין בו כדי להעלות בזה ס"ל לר"א דאינן מצטרפין והשתא מפרש במאי הוא דפליגי ת"ק ור"א בהאירוף לאיסור כדקתמר אבתרה מה פליגין וכו' כדלקמן ובספרי הדפוס נמלא כתוב האי מה פליגין על זיון הלכה ב' ונ"ש הוא ואין לסמוך על זיוני' שנמצאו בהעתקה וכדפוס דאין בהלכה ב' שום פלוגתא וכזה נמצא בהעתקת דהאי ש"ס בכמה וכמה מקומות לאין מספר: מה פליגין. במאי הוא דפליגי אם מהני האירוף לאיסור אז לא דוקא בכה"ג שנפלו שלשת קבין ערלה ושלשת קבין של כלאי הכרם כלומר כגון שנפלו בתחילה ג' קבין ערלה לתוך מאה סאה של היתר ונמצא שהיה בכאן כדי לעלות שהרי יש כאן אחד ומאתים חלי סאה ואח"כ נפלו לשם ג' קבין של כלאי הכרם דהת"ק סבר הואיל ונכשיו נפל עוד חלי סאה של איסור אע"פ שהוא מין איסור אחר מלערב הוא עם האיסור הראשון והרי אין כאן כדי לעלות דאין עכשיו אלא אחד ומאה בין הכל ואסור ור"א סבר דהואיל וגפל בתחילה איסור אחד והיה כאן כדי לעלות כבר נתבטל הוא ואין איסור

ומצטרפין זה עם זה כגון לאסור כגון להתיר כדי ליתן טעם. בתרתי לזה היעב ומכאן למד הרמב"ם לפרש כפי' בהמשנה וכבר בתרתי לעיל במתני' ד"ה הערלה וכלאי הכרם דתף דהמשנה מתפרשת כך על מכונה ודבכי ר"א אין לפרש כ"א באופן הזה מ"מ לדיעת המאי דקי"ל הלכה כת"ק לא פסק כוותיה אלא לענין איסור ולאסור וכמבואר טעמו לעיל שם:

מראה הפנים

מה פליגין שנפלו שלשת קבין ערלה וכו'. הכ"ש ז"ל הביאו לזה ולפי מה שראה בספרי העתקה מסודר לזה אחר הגיגין הכ"ב סי' וכתב מה פליגין כתו במאי שקיגון דקתני במתני' דערלה מעלה את הכלאים וכו' וזכרוהו יבאה דאיכו יבאה שום הכנה לאיסורו ומלבד שלא אינו כלל הש"ס שום לומר על במאי שקיגון ליגמת דמה פליגין אלא בכל מקום אומר מה אין קיימין ואין להאריך בזה שלמת יוכש דרכו ואיגון אלו טעות בהעתקה

חזקיה אמר הגדילו באיסור אמור הגדילו בהיתר מותר ורבי יוחנן אמר אפי' הגדילו באיסור מותר א"ל רבי ירמיה לרבי זירא לימא חזקיה ור' יוחנן בפלוגתא דר"א ורבנן קמיפלגי דתנן *שאור של חולין ושל תרומה שנפלו לתוך העיסה לא בוה כדי לחמץ ולא בוה כדי לחמץ ונצטרפו וחמצו ר"א אומר ארד אדרון אני בא ורב"א בין שנפל איסור בתחלה ובין בסוף אינו אסור עד שיהא בו כדי לחמיץ והסברא האמר אביי לא שנו אלא שקדם וסילק את האיסור אבל לא קדם וסילק את האיסור אסור חזקיה דאמר כמאן אלא הכא בוראין קמיפלגי לחזקיה לית ליה רואין לרבי יוחנן אות ומי אית ליה לרבי יוחנן רואין והא בעי מינה ר' אמי מרבי יוחנן שני כוסות אחד של חולין ואחד של תרומה ומזגן ועירבן זה בזה מהו ולא פשט ליה מעיקרא לא פשט ליה לבסוף פשט ליה ארחב נמי א"ר אמי א"ר יוחנן ואמרי לה א"ר אסי א"ר יוחנן ב' כוסות אחד של חולין ואחד של תרומה ומזגן ועירבן זה בזה רואין אם ההיתר באילו אינו והשאר מסרבין עליו ומבטלין אותו: זה הכלל מין במינו במשהו שלא במינו בנותן טעם: *דב ושמואל דאמרי תרוייהו כל איסורין שבתורה במין במשהו שלא במינו בנותן טעם זה הכלל לאתויי מאי לאתויי שבתורה ר' יוחנן ור"ל דאמרי תרוייהו *כל איסורין שבתורה בין במין בין שלא במין בנותן טעם *ריש מסבליין נסך במין במשהו ושלא במין בנותן טעם זה הכלל לאתויי מבל תניא כוותיה דרב ושמואל תניא כוותיה דרב ושמואל דרבי יוחנן ור"ל תניא כוותיה דרב ושמואל כל איסורין שבתורה במין במשהו שלא במין בנותן טעם תניא כוותיה דר' יוחנן ור"ל כל איסורין שבתורה בין במין בין שלא במין בנותן טעם דרש כמבל ויין נסך במין במשהו שלא במין בנותן טעם בשלמא יין נסך משום חומרא דעבודת כוכבים אלא מבל מים כדתירוו כך איסורו *דאמר שמואל *דמה אדה פוטרת את הבריי *(דגיא) נמי הכי *במה אמרו מבל אומר בבל שהוא במין ובשלא במין בנותן טעם: מתני'

הגדילו. המים והיין נאסרו שנפל יין נסך בתוך והגדילו אסור ולא אמרינן דוחין את היתר יין נסך מתוך מין את מיעוט ואין המים כדין עליו וכ"ש אם נפלו מים תחילה דלא אמרינן לעולי: הגדילו בהיתר. שנפל יין היתר בתוך כבר כגון יין נסך בעמיתיהו ומבטל לגמרי שוב אינו בטיהו אסור ומבטל לגמרי שוב אינו אסור ור' יוחנן אמר אפי' הגדילו באיסור. הוסיל ומים כדין עליו וכ"ש אם נפלו מים תחילה דלא אמרינן לעולי: הגדילו בהיתר. שנפל יין היתר בתוך כבר כגון יין נסך בעמיתיהו ומבטל לגמרי שוב אינו בטיהו אסור: ור' יוחנן אמר אפי' הגדילו באיסור. הוסיל ומים כדין עליו וכ"ש אם נפלו מים תחילה דלא אמרינן לעולי: הגדילו בהיתר. שנפל יין היתר בתוך כבר כגון יין נסך בעמיתיהו ומבטל לגמרי שוב אינו בטיהו אסור

[illegible]

כה המערה

[illegible]

כו מתני'

[illegible]

פלפולא דריפתא

[illegible]

[illegible]

כה המערה

[illegible]

כו מתני'

[illegible]

פלפולא דריפתא

[illegible]

לב **ביניתין** נחלות מחוברין כמן. יין דיין
[ב] מתני' [ג] שנכר בעל הבית לבעל הבית [ד] ומן הבית לבית [ה] ומן הבית לבעל הבית [ו] ומן בעל הבית לבית [ז] ומן הבית לבעל הבית [ח] ומן בעל הבית לבעל הבית [ט] ומן בעל הבית לבעל הבית [י] ומן בעל הבית לבעל הבית [יא] ומן בעל הבית לבעל הבית [יב] ומן בעל הבית לבעל הבית [יג] ומן בעל הבית לבעל הבית [יד] ומן בעל הבית לבעל הבית [טו] ומן בעל הבית לבעל הבית [טז] ומן בעל הבית לבעל הבית [יז] ומן בעל הבית לבעל הבית [יח] ומן בעל הבית לבעל הבית [יט] ומן בעל הבית לבעל הבית [כ] ומן בעל הבית לבעל הבית [כא] ומן בעל הבית לבעל הבית [כב] ומן בעל הבית לבעל הבית [כג] ומן בעל הבית לבעל הבית [כד] ומן בעל הבית לבעל הבית [כה] ומן בעל הבית לבעל הבית [כו] ומן בעל הבית לבעל הבית [כז] ומן בעל הבית לבעל הבית [כח] ומן בעל הבית לבעל הבית [כט] ומן בעל הבית לבעל הבית [ל] ומן בעל הבית לבעל הבית [לא] ומן בעל הבית לבעל הבית [לב] ומן בעל הבית לבעל הבית [לג] ומן בעל הבית לבעל הבית [לד] ומן בעל הבית לבעל הבית [לה] ומן בעל הבית לבעל הבית [לו] ומן בעל הבית לבעל הבית [לז] ומן בעל הבית לבעל הבית [לח] ומן בעל הבית לבעל הבית [לט] ומן בעל הבית לבעל הבית [מ] ומן בעל הבית לבעל הבית [מא] ומן בעל הבית לבעל הבית [מב] ומן בעל הבית לבעל הבית [מג] ומן בעל הבית לבעל הבית [מד] ומן בעל הבית לבעל הבית [מה] ומן בעל הבית לבעל הבית [מו] ומן בעל הבית לבעל הבית [מז] ומן בעל הבית לבעל הבית [מח] ומן בעל הבית לבעל הבית [מט] ומן בעל הבית לבעל הבית [נ] ומן בעל הבית לבעל הבית [נא] ומן בעל הבית לבעל הבית [נב] ומן בעל הבית לבעל הבית [נג] ומן בעל הבית לבעל הבית [נד] ומן בעל הבית לבעל הבית [נה] ומן בעל הבית לבעל הבית [נו] ומן בעל הבית לבעל הבית [נז] ומן בעל הבית לבעל הבית [נח] ומן בעל הבית לבעל הבית [נט] ומן בעל הבית לבעל הבית [ס] ומן בעל הבית לבעל הבית [סא] ומן בעל הבית לבעל הבית [סב] ומן בעל הבית לבעל הבית [סג] ומן בעל הבית לבעל הבית [סד] ומן בעל הבית לבעל הבית [סה] ומן בעל הבית לבעל הבית [סו] ומן בעל הבית לבעל הבית [סז] ומן בעל הבית לבעל הבית [סח] ומן בעל הבית לבעל הבית [סט] ומן בעל הבית לבעל הבית [ע] ומן בעל הבית לבעל הבית [עא] ומן בעל הבית לבעל הבית [עב] ומן בעל הבית לבעל הבית [עג] ומן בעל הבית לבעל הבית [עד] ומן בעל הבית לבעל הבית [עה] ומן בעל הבית לבעל הבית [עו] ומן בעל הבית לבעל הבית [עז] ומן בעל הבית לבעל הבית [עח] ומן בעל הבית לבעל הבית [עט] ומן בעל הבית לבעל הבית [פ] ומן בעל הבית לבעל הבית [פא] ומן בעל הבית לבעל הבית [פב] ומן בעל הבית לבעל הבית [פג] ומן בעל הבית לבעל הבית [פד] ומן בעל הבית לבעל הבית [פה] ומן בעל הבית לבעל הבית [פו] ומן בעל הבית לבעל הבית [פז] ומן בעל הבית לבעל הבית [פח] ומן בעל הבית לבעל הבית [פט] ומן בעל הבית לבעל הבית [צ] ומן בעל הבית לבעל הבית [צא] ומן בעל הבית לבעל הבית [צב] ומן בעל הבית לבעל הבית [צג] ומן בעל הבית לבעל הבית [צד] ומן בעל הבית לבעל הבית [צה] ומן בעל הבית לבעל הבית [צו] ומן בעל הבית לבעל הבית [צז] ומן בעל הבית לבעל הבית [צח] ומן בעל הבית לבעל הבית [צט] ומן בעל הבית לבעל הבית [ק] ומן בעל הבית לבעל הבית [קא] ומן בעל הבית לבעל הבית [קב] ומן בעל הבית לבעל הבית [קג] ומן בעל הבית לבעל הבית [קד] ומן בעל הבית לבעל הבית [קה] ומן בעל הבית לבעל הבית [קו] ומן בעל הבית לבעל הבית [קז] ומן בעל הבית לבעל הבית [קח] ומן בעל הבית לבעל הבית [קט] ומן בעל הבית לבעל הבית [קי] ומן בעל הבית לבעל הבית [קיא] ומן בעל הבית לבעל הבית [קיב] ומן בעל הבית לבעל הבית [קיג] ומן בעל הבית לבעל הבית [קיד] ומן בעל הבית לבעל הבית [קטו] ומן בעל הבית לבעל הבית [קטז] ומן בעל הבית לבעל הבית [קיח] ומן בעל הבית לבעל הבית [קיט] ומן בעל הבית לבעל הבית [קכ] ומן בעל הבית לבעל הבית [קכא] ומן בעל הבית לבעל הבית [קכב] ומן בעל הבית לבעל הבית [קכג] ומן בעל הבית לבעל הבית [קכד] ומן בעל הבית לבעל הבית [קכה] ומן בעל הבית לבעל הבית [קכו] ומן בעל הבית לבעל הבית [קכז] ומן בעל הבית לבעל הבית [קכח] ומן בעל הבית לבעל הבית [קכט] ומן בעל הבית לבעל הבית [קל] ומן בעל הבית לבעל הבית [קלא] ומן בעל הבית לבעל הבית [קלב] ומן בעל הבית לבעל הבית [קלג] ומן בעל הבית לבעל הבית [קלד] ומן בעל הבית לבעל הבית [קלה] ומן בעל הבית לבעל הבית [קלו] ומן בעל הבית לבעל הבית [קלז] ומן בעל הבית לבעל הבית [קלח] ומן בעל הבית לבעל הבית [קל

(ה) ויש מפרשים דווקא לגבי בני אדם וכמדינ כתב דים לסמוך אלא לאכול אדם אחד ואדם לאחר לאכילה לבני אדם אחר אי נמי אדם אחר לאכילה לבני אדם אחר ולא אמר אלא בקדירה אחת

קט א) שאינה ראויה להתכבד. מכל מקום להתכבד בין במיכה בין מלגא במיכה לא בטלה אפילו בחלף כלבעול סי׳ ק״ח (פ״ו) ולקמן סי׳ ק״י (ש״ך ק״ק ס) וע״ש: ב) מין במינה. מכל מלגא במיכה למיך שטיס כדכמוך בהג״ה: ג) שאין נבלל כו׳. וכתב הכ״מ דקמח בקמח כיון דנבלל מיקרי לח בלח עכ״ל וכ״כ מהרלב״ו בת״ה סי׳ קי״ל בשם הכמ״ג (למון קלח) ומביאו ב״י (קל. ד״ה ובפסקם) וד״מ בת״מ סי׳ תמ״ז מחודש ג׳ (ועיין מ״ש בת״מ סי׳ תנ״ג) וכ״כ בחידושי הרשב״א פנ״ב דף (קי״ו ע״ב) (ס: ד״ה אמר ליה) ובתשובה (מ״ס) סי׳ רפ״ג וכן הוא בתוס׳ דזבחים (דף ע״ב ע״ס) ד״ה רבי יוחנן ובמנחות (דף כ״ב ע״ב) (ד״ה וכי) דלא כדמשמע בתוס׳ פרק הערל (יבמות) דיש דף פ״ב (ד״ה רבי יהודה) דקמח ס) בקמח לא הוי בלח בלא מלא כשהוא רותח (א):

ד) והאיסור עומד בעצמו. מלא שהוא מעורב עם אחרים אע״פ שהוא מבושל במים לו משקים אחרים מקרי יבש. ב״י (קע. קוד״ה תפיכה) וס״מ כלל ל״ט קוף דין ל׳ בשם הפוסקים וכן מוכח בש״ס (מולין ק.) מיהו פשיטא דבמבושל

סימן קט

דין יבש ביבש שנתערב. ובו ב׳ סעיפים:

לא [א] ס א **חתיכה** א) **שאינה ראויה להתכבד** ב **שנתערבה באחרות** ב) [ב] ג ג **מין במינה יבש** (א) **ביבש** [ג] (להיותו ג) שאין בכלל ד) והאיסור עומד (ב) בעצמו אלא שנתערב ואינו מכירו) (כ״י בשם תשובת הרשב״א והרמב״ן וקה״ת) (א) ה) [ד] ד **חד** ו) (ו) ה **בתרי בטיל** ו **ומותר לאכלן אדם אחד** ז) **כל אחת בפני** (ג) **עצמה** [ה] ג ז **אבל לא יאכל שלשתם יחד** [ו] ל **ויש מי שאוסר לאכלם אדם אחד אפילו זה אחר זה:**

קט (א) חד בתרי בטל. לכתיב (שמות כג ב) אחרי רבים להטות ולא אמרינו דבנו להלריך ס׳ כיון שאינה ראויה להתכבד רק שהמיכו שלא יאכל שלשתן כאחת דהא ממה נפשך אוכל האיסור בחותה אפילה:

כאר הגולה

מ ממשמעות הגמרא מוכין דף ל״ט וכ״ד חבמים דף ע״ב ומילה דף ל׳ כתבו התוס׳ והרא״ש שם והרשב״א בת״ה ושאר פוסקים לאפילו אוסרים לבנגן ליצא:

ב עוד בשם בה״ת:

ג הרשב״א:

ד סמ״ג מלבני התוספות שם בחולין:

גליון מהרש״א

קט א **חתיכה שאינה ראויה.** ואם נתערב מטריפה אחת חתיכה ראויה להתכבד וחתיכות שאין ראויות אם נימא אותן שאינן ראויות להתכבד מיהו בטלים עיין סימן ק״י ס״ז סק״ה ובש״ך שם:

ב **שנתערב באחרות מין במינה.** עי׳ גליון סי׳ צ״ח ש״ך ס״ק ו׳ שומן ובשר מתי נקרא מב״ם ודין בשר וכבד:

ג **מין במינה יבש ביבש.** זולת בפת של גוי ובשולי גוי סימן ק״ב ש״ך ס״ק כ״ג:

ד **חד בתרי בטל.** עי׳ לעיל ש״ך סי׳ ק״ב ס״ק י״ג ועי׳ ס״ז סימן ק״ד סק״א וש״ך שם סק״ג:

ה **בתרי בטל.** ואם נתערב עוד חתיכה אחר שנודע ויש הפ״מ עי׳ ש״ך סי׳ צ״ט ס״ק כ״א:

ו **ומותר לאכלן אדם אחר.** עי׳ ש״ך סי׳ ק״י ס״ק מ״ח:

ז **אבל לא יאכל שלשתם.** ולפ״ז לח בלח שנתערב יפה א״צ לטעם אמו אינו מינו אלא משום דאוכל וחדאי איסור הוי כאוכלם יחד ועי׳ מג״א סימן תצ״ח ס״ק כ״ח ובפ״מ בפתיחה לתערובת ח״ג פ״ג ד״ה שוב ראיתי (והוא דבור שבסוף הפרק):

ח **בטל כלומר ברוב.** עי׳ בש״ע לקמן ק״א סעיף ד׳:

ט **בהנך תרי שהם קטנים.** בכוונת הש״ך נחלקו אם ר״ל גם שבי הקטנים בצירוף הם עדיין קטנים מן האיסור מ״מ כיון דתרי הן בטל חדא דאיסורא או דוקא שבצירוף הם גדולים מהאיסור גם חד בחד אם ההיתר גדול מה דינו ועי׳ תשובת חנוך בית יהודה סימן פ׳ ובפ״ח סי׳ זה ועפ״ש המ״י דב׳ של איסור אינו בטל בג׳ של היתר כ״א בארבע כמו דחתיכה אחד בעי שנים כן ב׳ חתיכות צריכה ד׳ של היתר כנגדו דנטתר מן י״ב מזכין וי״א מחייבין זכאי:

ב שנתערבה באחרות (ג) ס ג [ב] ג ג מין במינה יבש (א) ביבש [ג] (להיותו ג) שאין בכלל ד) והאיסור עומד (ב) בעצמו אלא שנתערב ואינו מכירו) (כ״י בשם תשובת הרשב״א והרמב״ן וקה״ת) (א) ה) [ד] ד חד ו) (ו) ה בתרי בטיל ו ומותר לאכלן אדם אחד ז) כל אחת בפני (ג) עצמה [ה] ג ז אבל לא יאכל שלשתם יחד [ו] ל ויש מי שאוסר לאכלם אדם אחד אפילו זה אחר זה: לריך שטיס בין החתיכות והמיס נגד האיסור אלא שמיס בטל ברוב ואם אין בחתיכות המיס רוב כל החתיכות כיבש דבטל ברוב ואם אין בחתיכות אסורות אע״פ שיש ס׳ ועיין בא״ח סי׳ תמ״ז היאך דינו גבי חמץ ע״ש ואפילו ליבא רוב אלא בהנך תרי שהם קטנים מהאיסור וכגון שלא נודע איזה מהן אסור אפ״ה בטל עכ״ל הש״ך: (ג) עצמה. (דכשאוכל הראשון אני אומר זהו של היתר וכן בכל אחד ואחד ואפילו באחרון אני אומר מה שנאכל הוא היה של איסור וכבר הלך לו זה של היתר משא״כ בדברים הנבללים) הה״ה דמותר לאכול אחד ושנים או שנים ואחד. ש״ך:

קט (א) חד בתרי בטל. עיין פר״ח למקום לכל דהו עפי׳ ממהלה קני ועי׳ בכפר מנחת יעקב כלל ל״ט וכלל כ״ח דעתו המלרכנו בעינן דווקא כפל ועי׳ פמ״ג בפתיחה שכתב דבאיסור לדבנן גם המכ״י מודה לאין לריך כפל ואף באיסור לאומיתא המקיל בחשהו יותר כפר״ח אין לנעוה בו. [ועיין בתשובת מ״ס קי״ט מזה ווזה קלת לקמן סי׳ י״ז סק״ל] ועיין בתשובת חיוך בית יהודה סימן פ׳ שדעתו כהפר״ח דלא״ל כפל אף באיסור תורה. וע״ש שחלק על מכס אחד שפיסם לבני הש״ך (שכתב חד בתרי בטל כלומר ברוב ואפילו ליבא רוב אלא בהנך תרי שהם קטנים מן האיסור כו׳) דל״ל דהשתי חתיכות בינה המה קטנים מן האיסור ולבא אלא דוב מכין דהיינו שתי חתיכות נגד אחת ולא רוב כנין אפ״ה בטל והוא ז״ל הלק עליו ומזיקו וליבא הנאה אבל בשאר איסורים לא כ״ב התוספות במסכת עבודה זרה:

קט (א) ביבש. כתב הכ״ח דקמח בקמח כיון דנבלל מיקרי לח בלח: (ב) בעצמו. אלא שהוא מעורב עם אחרים אע״פ שהוא מבושל במים או משקים אחרים מיקרי יבש בית יוסף וח״ח וכן מוכח בש״ס מיהו פשיטא דבמבושל צריך ס׳ כין החתיכות והמים נגד האיסור אלא דאפילו יש ס׳ דין החתיכות כיבש דבטל ברובא

פתחי תשובה

קט (א) בתרי בטל. עיין פר״ח למקום לכל דהו עפי׳ ממהלה קני ועי׳ בכפר מנחת יעקב כלל ל״ט וכלל כ״ח דעתו המלרכנו בעינן דווקא כפל ועי׳ פמ״ג בפתיחה שכתב דבאיסור לדבנן גם המכ״י מודה לאין לריך כפל ואף באיסור לאומיתא המקיל בחשהו יותר כפר״ח אין לנעוה בו. [ועיין בתשובת מ״ס קי״ט מזה ווזה קלת לקמן סי׳ י״ז סק״ל] ועיין בתשובת חיוך בית יהודה סימן פ׳ שדעתו כהפר״ח דלא״ל כפל אף באיסור תורה. וע״ש שחלק על מכס אחד שפיסם לבני הש״ך (שכתב חד בתרי בטל כלומר ברוב ואפילו ליבא רוב אלא בהנך תרי שהם קטנים מן האיסור כו׳) דל״ל דהשתי חתיכות בינה המה קטנים מן האיסור ולבא אלא דוב מכין דהיינו שתי חתיכות נגד אחת ולא רוב כנין אפ״ה בטל והוא ז״ל הלק עליו ופיסם דל״ל דבהנך תרי יש גם רוב בנין שהבטנים יותר גדולים מן האחד אלא דא״ל כפל והאמיך בזה וכתב היולא לדיבא אם אחד אמר שיש לו בנים ז׳ חתיכות ו׳ ראתר ואחת איסור ואינו לעלמה ואנו מולאין בערבוביא ז׳ חתיכות ואחת מהם גדולה יותר מו׳ הבטנים לא אמרינן שמתבטל בשה ולא בס׳ אם הגדולה גדולה בכמות אבל הס׳ וכן אם אחד שיש לו חתיכה אחת ראתר של ז׳ ליטרות ושאה חתיכות איסור כל אחת ליטרא אחת ואחיל לעלמה ואחיל כך בא אחד ואחת הגדולה לי׳ אלקים ואתערבו בטלים ברוב ולבדי האחה הכ״ל לא בטיל להא אפילו לקולא אל גדולה בטל אבל קטנים לא שבאיסור אינם כמו הגדולה כ״ש לחומרא שהגדולה של ראתר בטילה בשאה חתיכות איסור ע״ש עוד:

משבצות זהב

קט (א) חד עבו״ל. הכה מאמרי רבים (שמות כג ב) לאמור בקבהדרין (ב.) ולפינו לבל האיסורין גם כן לאלינו בחר רובא, ומה שכתב להאמיר שלא לאכול בבת אחת, הוא לעת הרשב״א (תוכת הבית הקלר ב״ל ש״ל לף יב ע״ב) ומלבנבן הוא ומן התורה מותר הרשב״א לחומר לאכול בבת אחת וכ״מ בלקוך ק״ז ב׳ (ב״ל ש״ל לף ח ע״ל) והוא פשוט. ומלע לבלה בחיבו

משבצות זהב

כולו עלמא מודי דמן התורה ברובא קני ומדרבנן בעינן ס' אף שאוכל ושותה האיסור והיתר ביחד ליש בולה. ולע ליבא ביבש חל בתרי בעול לא בעינן קמוכין ומוקפין, אלא כל שיש ג' חתיכות ולי מהן טריפה אזלינן בתר רובא ואפילו ל' בבות ושתים בעלה א). ועמ"ש בש"ך לות י"ב, ובקיומן ק"י בש"ך לות י"ד, ושם בפר"ח לות י"ג לאפי' ג' חבויות ונתלא טריפה ואין ידוע באיזה מהן, מן התורה ברובא בעול כיון שאין ב) איסור אחבויות מיבר, ואף מדרבנן כל שאין בהם אחר"ל, ושם (בחלק הב') יבואר בעתה"י: שאלה אחיבת איסור של ראובן שבתערב בב' של שמעון מהו, ואי יש לחלק בין איסור אכילה לו בהאחה, ואי איתוקף אח"כ איסור בה"ג לי חזר ונוער: תשובה אשיב בקצרה. הבה יבא ביבש בעינו חל בב' בעול אפילו של ב' בבי אלש ובבי אבואר בבילה ל"ח עמוד ב' והבין הוא וזולי עפ"י ק"י (ס"ג ובש"ך לות ח ובפר"ח לות יב). ובאיתי לאהרש"א ז"ל שם (בילה לח: ד"ה מ"ש חבוין בשעוריס) שבתב כל איסורין לית להו בעלים לאפקרי להו, לריך עיון אבו איסורי אכילה ואותר בהאחה אחאי לית להו בעלים. וי"ל בדוחק לה"ק לפלוגתא לר"י ובבן איבא לאוקמיה באיסורי הגאה דוולאי אפקרי להו, אשא"כ בבילה בשאוטה אף לי"ל לאיסורי בשבנבילה אאיסורי הגאה בחו תקבובת ע"ז, מ"מ לומיא לשאוטה שיש לה בעלים ה"ה בבילה ביש לה בעלים יע"ש. ואיהו לי נתערב יבש ביבש אאיסורי הגאה (בבעל אחיר ואף איסור בבת בעל חל בתרי ואבואר באבבת בהן מ"ב פ"א (ד"ה והגה אבבת) ולוכתי עובא) יש לעיין לי אחייב ליה אחעון לאלאי לחי בעל אחיבה בהגילא, דוולאי הגחל איסורי הגאה אלא ולאי אחייב ליה לאלאי לחי אחיבה אעלוא. ואם בהאי בוחא בחוקף איסור על אאין לוב בבגון אבואר בבאיחן ל"ע (עי"ב) וח"מ איחן אם"ג) (ס"ל) ואפקרי אפקיר ליה. ואלאה לאם אבתערבת בבית אחעון י"ל אבתה לו אחיבו בהאי בוחא. ואיהו באיסורי אכילה לאם בעלים עליה ואל

ח) שלא במינו. כגון שנפרך למתיכות לקות שמין ניכר בין זה לזה עוד וכ"ל דמשכחת לה כמי כגון שיש כאן שנים או שלשה מינים א וכולע שאחד מהן אסור ואינו יודע איזה מהן כגון שנתן כמה מינים ויודע שאחד מהן נתמנו שלא כהגון ואינו יודע איזהו וכן כל כיולא בזה אבל מ"ש מהרלא"י בהגהת ש"ל סי' ל"ט והעתיקו מהרש"ל בלו"ש (אות ז) ובספרו פג"ה סי' (מ"ו) [מ"ז] והב"מ ושאר אחרונים דמשכחת לה כשנתערבו שני מינים שחלוקים בשמן ושויש במרלאה כו' ל"ע דמה כך שחלוקים בשמן הא גריכין להיות חלוקים בטעמן להא אסור משום טעמא ומרלאה לע"ס הוא ול"ל שחלוקין בטעמן ושוין במרלאה או קתמא דמילתא כשחלוקין בשמן חלוקים בטעמן וע"ל סי' ק"י ס"ק מ':

ט) צריך ששים. כיון דלפי שנשלם יתן טעם עוד בשם שה"ת וכ"כ הר"ן (חולין לו: ד"ה נגעי נגעי) וז"ל ומיהו כי אמרינן דיבש בין בתרי בטל אפילו מדרבנן ה"מ מין במינו כיון דמלאוריתא אפילו לא בלע ברובא בטיל (כדלעיל סי' ל"ח ס"ב) לא אמור רבנן דיבש להא א"א למיתי לידי איסור לאוריתא אבל מין בשאינו מינו דבלע בלע אזלינן בתר טעמא אפילו דיבש נמי בטיל בשיש כי היכי דלא מבטל להו יא ב לא ליתי לידי טעמא דהוי לאוריתא עכ"ל ומביאו ב"י (קע. ד"ה ומלאוה) יב מבואר מדבריו דדבר שאינו מין במינו אסור אבל לא אמר דבר אחר אלא דמשום דלא ליתי לידי איסור לאוריתא וכה"ג כתבתי בסי' ל"ח ס"ק ז' וכי היכי דקי"ל מין במינו אסור אבל לא אמר דבר אחר אלא דמשום דלא ליתי לידי איסור לאוריתא אבל מדרבנן ה"ה באיסור דרבנן ע"ש ועל פי זה כ"ל ליישב מה שמצא בהגהת ש"ל סי' ל"ט (אות ג ד"ה ואם) שני הגהות מא"ז דקתני מהדדי לאיתא התם מי הוי דבר יבש ולא אסור אלא מדרבנן אפילו נתערב חד בחד מותר בחמילה בשני בני אדם אי"ז עכ"ל (וכן הוא בהגה"מ (פ"ה סי' מט) מא"ז בקוף ע"ז) ובתר הכי בקמוך איתא וז"ל אי"ז אי) במקי עבודה זרה (פי' רעא) אם הוא דבר אלא אסור מדרבנן אם נתערב חד בתרי מותר בחמילה לשני בני אדם פירוש לשרלא וגוי וכ"ע בא"ז גדול עכ"ל ותו קשיא בהג"ה אחרונה גופה הא אפילו איסור לא בלע ברובא בטיל (כדלעיל סי' ל"ח ס"ב) לא אמור רבנן דיבש להא א"א למיתי לידי איסור לאוריתא אבל מין בשאינו מינו דבלע בלע אזלינן בתר טעמא אפילו דיבש נמי בטיל בשיש כי היכי דלא מבטל להו יא ב לא ליתי לידי טעמא דהוי לאוריתא עכ"ל ומביאו ב"י (קע. ד"ה ומלאוה) יב מבואר מדבריו דדבר שאינו מין במינו אסור אבל לא אמר דבר אחר אלא דמשום דלא ליתי לידי איסור לאוריתא וכה"ג כתבתי בסי' ל"ח ס"ק ז' וכי היכי דקי"ל מין במינו אסור אבל לא אמר דבר אחר אלא דמשום דלא ליתי לידי איסור לאוריתא אבל מדרבנן אף שאינו מין במינו כיון דבטל לא אמר דבר אחר אלא דמשום דלא ליתי לידי איסור לאוריתא אבל מדרבנן ה"מ מין במינו כיון דבטל לא אמר דבר אחר אלא דמשום דלא ליתי לידי איסור לאוריתא אבל מדרבנן אף שאינו

וכן מבואר בספר עבודת הקודש פרק כ"ו מחלק התכלית, כי השלימות האמיתי הוא המעשה. וזה לשונו, השלימות אשר זכרנו, אי אפשר הגעתו כי אם במעשה המצוות וקיומן בפועל. כי הואיל ונברא האדם לתבנית המרכבה, באיבריו ופרקיו, כמו שביארנו, והיה בו כלי המעשה עיקר, הנה היתה הכוונה בהם העבודה בפועל, להמשיך התכלית אשר בעבורו נברא, אשר הוא הייחוד — ואי אפשר כי אם במעשה. ולזה היו המצוות המעשיות החלק היותר גדול בתורה, לפי שקיומן צריך בפועל תמיד, כי מצוות לא תעשה, אין קיומן כי אם בשכל, והוא שיהיה עיני האדם על דרכיו תמיד, ולא יסיח דעתו, ויזהר לבלתי יחטא. כי כמו שקיום מצות עשה בפועל, סיבת בנין העולם וקיומו, כן קיום מצות לא תעשה בפועל, סיבת חרבנו. אלא שאם בא דבר עבירה לידו וניצול ממנו, הרי עשה מצוה שכפה יצרו, ואין מצוה יתירה כזו, וכדאיתא בפרק קמא דקידושין (לט ב). והטעם, כי כשאדם כובש את יצרו, וכופהו וזובחו, השם הגדול מתייחד בכבודו, ומתעלה בעולמו, וזה פרי המעשה וקיום המצוות. ועל דרך זה, יהפכו וישובו לא תעשה לעשה. וזה סיבה שתתעלה מדת הדין ברחמים, שהוא הייחוד השלם וזה פרי העבורות כולם. וזה סוד הכשר ותיקון הרע, והמעוות לתקנו, שיהיה כולו טוב וישר. והוא שורש אהבה, שנצטוינו עליה, באמרו (דברים ו, ה) 'ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך', ושנינו במשנה פרק הרואה (ברכות נד א) בשני יצריך, ביצר טוב וביצר הרע. כי מוטל עלינו חובת תיקון כל הדברים, לישרם ולתקנם, כמו שהיו במחשבה העליונה קודם הבדלם משם. כי בהיותם שם, טובים וישרים היו. ולזה נתחייבנו באהבה גם ביצר הרע, והוא התייחדו ביצר טוב והיו לאחדים, שלא יהיה זה חלוק על זה. וזה סוד האהבה שהיא שורש הייחוד וכמו שהתבאר במקומו. ולפי זה כלו שלמותו במעשה המצוות, לזה היו חלוק חלק האהבה, להורות כי הייחוד שהוא התכלית המכוון תלוי בקיום המצוות בפועל אשר הם מצד החסד, סוד אהבה רבה. ובספר קנה ראיתי בזה הלשון, ועל כן תרי"ג מצוות כולם, להוריד מן ה'א' אל ה'ת', וזהו מצוות מעשיות צורך גבוה וצורך אדם, עד כאן לשונו.

פט. תכלית הלימוד, ללמוד וללמד, לשמור ולעשות כו'. אתם בניי יצ"ו, אם בא לידכם איזה הוראה, ותזכו להיות מורי הוראה, תהיו יראי הוראה, שלא תכשילו חס ושלום לרבים. וקודם שתורו הוראה, יהיה הדין ברור כשמש בלבבכם, ובכל נדנוד ספק ספיקא תראו קודם בספר איך הדין ברור. ואם יש איזה פקפוק, אל תתביישו לדבר מזה עם לומדים. מי לנו גדול מרב הונא, כשהיה מורה טריפות, הוה מכניף כו' כי היכי דלמטי ליה שיבא מכשורא (סנהדרין ז ב). ויהיה יראת אלקים בלבבכם.

צ. מכל מקום, אל תאמרו, אם כן נחמיר על רוב. כי אין זה נקרא מורה הוראה, להחמיר לאחרים שלא כדין, ולו לעצמו יחמיר כטוב בעיניו. ובמסכת ברכות פרק קמא (ד א) אמר בדוד המלך ע"ה, שהיו ידיו מלוכלכות בשפיר כו' כדי לטהר אשה לבעלה. לא אמר כדי לטהר או לטמא, רק היה יגע כל כך באם הוא טהור בבירור על פי הדין, שחס ושלום לא יטמאנה, ויחמיר לאחרים לבטלם מפריה ורביה. ומכל שכן שמוזהר בעל הוראה שלא יכשיל חס ושלום אחרים, רק בא לאשמועינן כח דהיתרא. וכן הוא הדין בכל הוראות, ואפילו לעצמו, שמדת חסידות הוא שיחמיר לעצמו, הני מילי כשיש מקום לחומרא, אבל אם אין מקום להחמיר, רק שירצה להחמיר מחמת חסרון ידיעה, ואילו היה לומד ומעיין בבירור היה רואה שאין מקום לחומרא, ועם כל זאת הוא מחמיר, זהו חסיד שוטה.

צא. ועל זה שמעתי, ביאור המאמר בברכות פרק קמא (ה א), אמר ר' חייא משמיה דעולא, גדול הנהנה מיגיעו יותר מירא שמים, דאילו גבי ירא שמים כתיב (תהלים קכח, א) 'אשרי כל ירא ה'', ואילו גבי נהנה מיגיעו כתיב (שם שם, ב) 'יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך', אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא, עד כאן. וכבר הקושיא מפורסמת, דעל כרחך הנהנה מיגיע כפו הוא גם כן ירא שמים, דאם לא כן, איך יהיה הוא עדיף מירא שמים, מאחר שהוא חוטא, אף שנהנה מיגיע כפו. אלא על כרחך צריך לומר שהוא גם ירא שמים, אם כן מאי רבותא דהוא גדול. אלא ירא שמים קורא בכאן מי שהוא מחמיר ומטריף, אבל גדול ממנו מי שמיגע בתורה ולומד עד שנתברר לו שמותר באכילה, וזהו הנהנה מיגיע כפו, כי ידיו רב לו בתורה. אז אשריו בעולם הזה שהוא נהנה מאכילה, וטוב לו לעולם הבא שעסק בתורה, וקל להבין.

צב. לאחר שההוראה ברורה, אז לא יחמיץ אותה, וישיב להשואל. כשם שאסור לענות הדין בדיני ממונות, כן בכל הוראות. ובפרט בהוראות דיני נשים לטהר לבעלה, שלא ילין את דינה. ובמסכת שבת פרק במה בהמה (נה ב), אמר ר' שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן, כל האומר בני עלי חטאו אינו אלא טועה כו', אלא מה אני מקיים 'אשר ישכבן את הנשים' (שמואל־א ב, כב) מתוך ששהו את קיניהן שלא הלכו אצל בעליהן, מעלה עליהם הכתוב כאילו שכבום.

צג. יכול אדם לקנות מחבירו משכר לימוד ומעשה שלו, או למכור לו קודם שנעשה המעשה. כן כתב רבינו ירוחם בסוף נתיב ב' (סוף חלק ה'), והביאו בית יוסף בטור יורה דעה ריש סימן רמ"ו וזה לשונו, העוסק בתורה, קודם שיעסוק, יכול להתנות שיעסוק חבירו בסחורה, ויטול חלק מלימודו, כמו יששכר וזבולון, אבל לאחר שעסק, ונותן לו בשביל ממון, אינו כלום, אם יתן איש את כל הון כו'. וזה ענין הלל ושבנא, כדאיתא בפרק היה נוטל (סוטה כא א) ומסתברא שהעוסק אבד, שכבר בטל חלקו, כך כתבו המפרשים, עד כאן לשונו.

צד. נחזור לכבוד התורה. תנן בסוף סוטה (מט א), משמת רבן גמליאל הזקן בטל כבוד התורה. כי עד רבן גמליאל היו לומדים הכל בעמידה, אחר כך באה תשות לעולם והתחילו ללמוד מיושב. מכל מקום נראה שאיסור הוא ללמוד בסמיכה מוטה על צדו, רק ישב באימה וביראה, אם לא כשמהרהר תורה במטה בלילה, כשרוצה לישן. ומי שמטריח את עצמו ללמוד תורה במעומד כל מה דאפשר

ומעתה תכין הא דמפורסם הדבר בדברי חז"ל (חולין יא.) רוב בהמות כשרות הן, והנה אנחנו רואים בזמן הזה ותהי להיפך, אך הוא לדעתי, בדורות הקודמים היו ברוב הנצוצים הקדושים הוא בחינת הטוב בתוכם והיו כשרות כדי שיאכלם ישראלים, והן היום שכבר נתברר הטוב ולא נשאר רק מעט, כי הוא עקבות משיחא אשר חוצפא יסגי (סוטה מט.) היינו הרע הוא ביותר, על כן על פי הרוב הבהמות הטהורות נטרפים בכדי שלא יאכלום בני ישראל, הכן היטב.

ועתה מהראוי לך להתבונן, כיון שהדבר הזה הוא מאת הש"י שהוא מזמין הדבר האיסור שיתערב ברוב היתר בכדי שיהיה ניתר באכילה, כי יודע הש"י שזה הוא מכלל הבירור הנמסר לישראל, ואם כן מצוה הוא בדוקא שיאכל ישראל החתיכה ההוא ולא יחמיר, כענין שאמרו רז"ל (ברכות ח.) גדול הנהנה מיגיעו יותר מירא שמים, ופירש בזה הרב הקדוש בעל השל"ה ז) נהנה מיגיעו היינו שייגע את עצמו בתורה ויודע להכשיר המאכל הזה על פי התורה הגם שיש בתוך המאכל דבר איסור הנה שב להיתר על פי כללי התורה, והאדם הזה אוכל המאכל ונהנה ממנו, הנה הוא גדול מן הירא שמים המחמיר, והוא כדברינו ממש, להיות הדבר הזה נסיבה מאת הש"י שיתברר המאכל האיסור ההוא, ולזכות יחשב לאדם האוכלו על פי התורה כי יתבררו הניצוצים הקדושים, והוא גדול מן הירא שמים שאינו רוצה לאכול מטעם שיש בו תערובות איסור, הכן הדבר, על כן לדעתי הצעירה, אין זה מדרך החסידות מה שכמה אנשים נוהגים סלסול בעצמם שלא לאכול מן שום מאכל שהיה עליו שאלת חכם הגם שהוא דבר פשוט ומבואר דינו להיתר כגון על ידי תערובות בששים וכיוצא, כי לדעתי אדרבא מצוה הוא (חהלים כב כז) יאכלו ענוים וישבעו, כי הוא נסיבה מאת הש"י שישוב האיסור להיהר ויתברר על ידי אכילת ישראל, ומה שאמרו רז"ל (חולין מד:) לא אכלתי מבהמה שהורה בה חכם, היינו דוקא במלתא דתליא בסברא, וכמו שכתבו הפוסקים (שם).

והנה יש לחקור לפי זה, אם כן דבר איסור שנתערב בהיתר ונתבטל על פי התורה ושב להיתר בכדי שיתברר, אם כן למה לפעמים אסרוהו חז"ל, כגון יבש ביבש חד בתרי הנה נתבטל על פי התורה ומותר לאכול כל הג', והוא נסיבה מאת הש"י כנ"ל, אם כן האיך באו חכמים האחרונים וציוו להשליך חתיכה אחת, וטעמם פן יזדמן שישליכו האיסור, והנה הוא נסיבה מאת הש"י אשר דוקא יאכלו האיסור בכדי לברר הניצוצים הקדושים, אבל אומר לך הנראה לענ"ד, חכמים המתקנים תקנות לישראל וגודרים גדרים לתורה הן המה נקראים חכמים, להיות נשמתם באות ממקור עליון ומקבלין הארתם מן הכמה עליונה כביכול, וכבר ידעת (שער המצות פ' עקב) שסוד הבירור הוא בחינת החכמה כמו שכתב בזוהר הקדוש (ח"ב רנד:) כולם בהכמה עשית כולן במחשבה איתברירו, ממילא לפי זה כיון שהחכמים המקבלין כביכול הארת החכמה גוזרים גזירות ואנחנו מקיימים דבריהם, הנה נעשה הבירור מבחינת חכמה ממילא, הכן הדבר ויונעם לך, אמרתי הדבר הזה בפני כבוד מהותני הרב החסיד הקדוש המקובל מהרצ"ה זצוק"ל וקלסיה, (עיין דברים נחמדים חולין מ"ב דף כו ע"ב).

ועל פי זה אמרתי טעם לשבח על הא דחז"ל תקנו (כתובות ב.) בתולה נישאת ליום הרביעי וטעמא רבא אית ביה משום טענת בתולים, ותקנו גם כן אלמנה ליום החמישי בכדי שלא יאמרו נישואי אלמנה קיל להו לרבנן כמו שפירשו המפרשים, ומהיכא תיתי דנימא הכי, הנה על כרחך הוא מטעם המבואר בסבא משפטים (זח"ב קא:) שיש חשש הקטרוג שיקטרג ביה ההוא רוחא דמקשקש במעהא דשבק בה בעלה קדמאה, והנה לפי האמת מה הועילו חכמים בזה בתקנתן, ולפי הנ"ל יונה, כיון דחכמים (אשר מקבלין הארה מן החכמה אשר על ידה נעשה הבירור כנ"ל), המה תקנו תקנות נישואין לאלמנה, אם כן הנושא אלמנה ומקיים תקנת חכמים שלוחי החכמה כביכול, נעשה כביכול על ידי החכמה פעולת הבירור והעליה לניצוץ ההוא, היינו להההוא רוחא דשבק בה בעלה ומקשקש במעהא, ואם כן לא מיבעיא דלא יקטרג הנפטר על הנושא אלמנותו, אלא יעמוד עליו למליץ יושר שהיה לחלקי נשמתו עליה על ידו, ואם כן תקנת חכמים בנשואי אלמנה הוא לטובה רבה להנפטר

ולנושא

ז) מסכת שבועות נר מצוה ד"ה תכלית הלימוד, ועיין מהרש"א חולין מד., ועיין אלול מאמר ב סימן ד דף קעג ע"ב.

שהקטינה. כוליא שלקתה. כוליא שנמצא בה ליחה. כוליא שנמצא בה מים עכורין אע"פ שאינם סרוחין. כוליא שנמצאו בה מים סרוחין. חוט השדר' שנפסק. נימק (ס"א נמרק) מוח חוט השדרה ונתמסמס. נקרע רוב בשר החופה את הכרס. נגלד העור שעליה. נתרסקו אבריה מנפילתה. נידלדלו הסימנים. נשתברו רוב צלעותיה. נעקרו רוב צלעותיה. נעקר צלע א' בחולייתא. נעקר חולייא א'. נשמט הירך מעיקרו. נחסר עצם הגולגולת כסלע. נחבס רוב הגלגולת ונתרוצץ. אלו ע' חוליים שאוסרין הבהמה וחיה וכל שאפשר שימצא מהן בעוף באברין המצוין בו דינו כבהמה. שהיינו חוץ מטריפות הכוליא ושבטחול ובאונות הריאה מפני שאין להם חיתוך ריאה כבהמה. וטחול העוף עגול כענב ואינה כטחול הבהמה. לפיכך לא ניתנה לכוליא שהקטינה שיעור בעוף וכן כל כיוצא בזה. ושתי טריפות יש בעוף יתר על הבהמה ואע"פ שיש לה אותן אברים. ואלו הן שנשתנו מראה בני המעיים מחמת האור. ועוף המים שניקב עצם ראשו. ואין להוסיף על אלו הטריפות כלל. אפי' אם נודע בדבר אחד ע"פ הרפואה שאין סופה להחיות. ואין לגרוע מהן אפי' נודע מצד הרפואה שמקצתן אין ממיתין. ואפשר שתהיה מהן דאין לך אלא שמנו חכמים שנאמר ע"פ התורה אשר יורוך עכ"ל. ומיהו היכא שנשתנו מראה בני המעיים מחמת האור נהגינן להטריף אף בבהמה כדאי' לעיל. ואפי' בכל מקום שיש רק חששא לטריפו' אלו כגון בכל מקום שיש ריעותא ואמרו בו חכמים שצריך בדיקה. צריך לאוסרו עתה כדאי' לעיל. ודוקא כשמצא הטריפות או הריעותא בעצמה אבל אין לחפש אחריה. אפי' בהי"ח טריפות עצמן שהן הלכה למשה מסיני כתבו התוס' והרא"ש והסמ"ג והסה"ת שאין צריך לבדוק אחריהם אם לא נמצא מאליהן דהולכין אחר הרוב כדמסיק פ"ק דחולין מלבד הריאה של בהמה שצריכה בדיקה משום דשכיח בה טריפות. ואפי' בגדיים וטלאים לכתחילה:

יד וכתב עוד הרמב"ם פי"א דה"ש ואפילו אם נמצא ריעותא באיזה אבר מ"מ אין צריך לבדוק אלא אותו אבר בלבד אבל בשאר כל טריפות מהי"ח טריפות הולכין אחר הרוב:

ד **טו** ודוקא להוסיף ולהורות טריפות אחרות יתר על אלו שמנו חכמים אסור אמנם אם רצה להחמיר על עצמו שלא לאכול מהבהמה ועוף או מכל דבר שנשאל עליו לחכם או מתבשיל שנפל או שנמצא בו איסור בכלי שני או בכלי ראשון ויש ס' או בשר אחר גבינה באותה סעודה. ומכל כה"ג. ולהרחיק עצמו מכל דבר כיעור הרשות בידו. א) כמו שמצינו בקדמונים שלא אכלו בשר כוס כוס וכה"ג. וגם אמרו בהמה שהורה בה חכם בעל נפש לא יאכל ממנה. וכן כתב מהר"ם וכל אדם יכול לגדור ולהתקדש עצמו אף במותר לו ואין זה כמוסיף על התלמוד ומביא ראיה. וגם מצוה היה כמו שדרשו רז"ל. מכי עם קדוש אתם לה' אלהיכם:

נח דין הגעלה וטבילת כלים:

א כתוב בכלי מדין אך את הזהב ואת הכסף וגו' כל אשר יבא באש תעבירו באש וטהור אך במי נדה יתחטא וכל אשר לא יבא באש תעבירו במים. ומייתי בסמ"ג ע"כ הפסוק זה אין מדברת בטהרת כלים מטומאתם שאין לך טומאה שעולה ע"י האש אע"כ אינו מדבר רק בהכשר כלים מאיסורין על ידי הגעלה וטבילה. ומשמע בפסוק שמדבר בכלי סעודה ודרשוהו חכמים כל דבר שיבא באש שהיינו שאיסורו באש

הגהות

א) ועל העיטוגים דורד' מלאתי כתבו שמעתי ממהר"ם שלין לאוכלה. וגם אמר שהעולם נהגו בה איסור ואני יודע למה. ואמר כשמוגלין אומו על עיטוגיתא שמתבטלה גלו נמלאה עם שאר בשר אז מתיר ע"כ ליקוטי מהר"ם:

כגון השפודין והאסכלאות וכה"ג תעבירו באש שהיינו ליבון וכתיב וטהר הוסיף לך עוד טהרה אחרת והיא טבילה. ועדיין לא ידענו בכמה מים טובלין להכי כתיב אך במי נדה יתחטא. ותני בר קפרא במים שהנדה טובלת בהם והם מ' סאה וכל אשר לא יבא באש כלומר שאין תשמישו באש לבדו אלא ע"י חמין כגון היורות וקדרות של מתכת תעבירו במים כלומ' הגעלה במים רותחים דהיינו בכלי ראשון ואח"כ טובלין ג"כ כמו שפיר' הכתוב כבר ואע"פ דוטהר גבי כלים המתלבנים כתיב מ"מ משמעות הכתוב כך הוא וכלי אשר לא יבא באש תעבירו במים משמע שהכשר המים גידון כהכשר האש מה הכשר האש צריך טבילה אחריו אף הכשר המים כו' ועוד כ"ש הוא דהא עדיף ליבון מהגעלה ואפ"ה בעי טבילה וגם לא עדיפא מכלים חדשים. ואף טבילת חדשים למידין מכאן דא' רב נחמן אפי' כלים חדשים צריכין טבילה דהא ישנים וליבון כחדשים דמי ואפ"ה בעי טבילה והיינו אפי' בזמן הזה ואעפ"י שאין אנו נזהרים עתה מטומאה דטבילה אף להכשירו מן האיסור היא דהא פרשה שנייה איירי דוקא להכשיר כלים מאיסורין וכן ת"ר הלוקח כלי תשמיש מן הכנעני דברים שלא נשתמש בהן כל עיקר מטבילין והן טהורין דברים שנשתמש בהן ע"י צונן לבד כגון כוסות וצלוחיות מדיחן בצונן ג' פעמים ואח"כ מטבילין והן טהורין. קערות ויורות שנשתמשו ע"י חמין מגעילן ומטבילין והן טהורים. דברים שנשתמשו ע"י האור עצמו כגון שפודין ואסכלאות מלבנן ומטבילן והן טהורין. ואמר רבי חייא לא אסרה תורה אלא כלי ב"י אבל שאין ב"י נטל"פ ומותר. אבל מ"מ אסרו אף שאינו ב"י לכתחילה גזירה אטו ב"י:

ב כלל גדול (הגה"ה) פירשה תורה בהכשרת כלים שהכשרת כל דבר כמו שנאסר לכתחילה דככ"פ. מלבד דבר שנאסר ע"י עירוי לפי שאין לו כח להפליט כדאיתא לקמן והילכך דבר שנשתמש באיסור צונן לבד כגון קערה נקייה הודחה של בשר אפילו בת יומא [א] ששמו בה חלב צונן. או סכין של חלב שחתכו בו בשר צונן חי ואפילו בשר נבילה וטריפה. וכן הסכינין שמנקרי' בהם בשר מחמת הדם. או גבינה רכה בסכין של בשר. ומאחר שהוא צונן ורך סגי כל אחד דהיינו הסכין והבשר בהדחה. אפילו אם החלב היתה מלוחה ומאחר שלא שהה בתוכה כדאיתא לעיל בתשובת כבוש כמבושל:

ג אבל חתך חלבים אפילו צונן בסכין של בשר וכן סכין שמנקרי' בו במקום החלבין דבר הנראה הוא שהוא דבוק ע"ג הסכין ביותר. וארי' שצריך אז לדקדק בהדחת הסכין שישפשפנו מקודם במעט עפר צונן. וידיחנו אח"כ כ"כ עד שיכולין המים לעבור מראשו עד זנבו ומזנבו לראשו בלתי עכו' החלב א):

ד אבל סכין שחתך בו (הגה"ה) איסור צונן קשה ודחוק כגון סכין של בשר שחתך בו גבינה קשה וכל כה"ג כמו כן ינעץ אותו בקרקע קשה ולא ינעצנו בפעם שנית במקום

הגהות

א) הגה"ה שם בשמי' וגם אפי' בלא ליבוש ממין ואפר אפשר שיועיל אפי' נפל ביין רותח או בשאר איסור רותח וכיון שבולע צונן מתבטלים אפשר דה"ה רותח. וע"ש בהג' ובמרדכי. ואפי' בשר טריפה כשהוא מבושל קלת קשה הוא וגם רוב פעמים יש בו חלב ולבוש נסכין יומר, שאיל"ה:

זר זהב

[א] ששמו בה חלב צונן וכו'. עי' בבה"ג הל' גיה"נ ד' קל"ה שכתב דחלב שנחלבה מבהמה בכלי בשר מותר החלב דהחלב כשחולבין אותו לא מיקרי רותח, ע"ש ופשוט הוא. ומ"ש עוד אפי' אם החלב היתה מלוחה קאי אהא דלעיל שב' כגון קערה נקי' הודחה:

(ד) בשעת התקופה. כתוב בד"מ בשם אבודרהם מלאתי כתוב שיש ליזהר מלשתות מים בשעת התקופה משום סכנה שלא יתחזק ויתחממו וטעמא כי טיפת דם נופלת בין התקופה להקופה חבל בתחם אחן עוזרא הביב על כו' ואין בו סכנה כלל ויש מהגאונים אמרו כי לא נחם כיעקב אלא הקדמונים אמרו אלה הדברים לתפחיד בני אדם שיירלו מאת בשם יתברך ויבטו כדי שיעלים בשם יתברך מתרגנו תקופות הנשם עכ"ל: (ה) ולא בסופו. כיון דכבר ליתמחזיק הדבר מ"ז ועוד ליתמא בגמרא פרק הכונס דבר בעוד אל יכלך אדם. בלתמלא אדרבים מפני שמלאך המות יש לו רשות מפני להדיח עצום בעוד אל יכלך בלדי הדרכים מפני שאין לו רשות וכות מחבא לת עצמו וכתב רש"ל וכרתה דסיפא מייבי דוזקא בלילה שבכיום לא בכימי מזיקים אבל ריש"ל לענין דבר אין מיזוק כין יום לילה: (ו) בכלל אל תשקצו. כעור כ' בשם רשב"ל בזה סיו מכין אותו מכת מרדות ומ"ל אבל לא יהא חייב מלקות גמור ברלאה משום דהוי לאו שבכללות שדברים הרבה נכללים בו וכל לאו שבכללות אין לוקין עליו כדאיתא פ' אלבעה מיתות: מלאתי בקונן אחד יקן אלו ימיס שבכנה מאד בשם לבקיע דם קבלה מרבי יהודה המחיד אמ"ש טיינו ר"ת חייב אלו טבח בשבל יום ח' של אחד מן ס"ל ביום ב' או ביום ד' וכן ביום ה' אם לא כאוכל מן הנבלה אלא שבכל יום ד' אחד מן ס"ל ביום ב' או

לאחר כל הלאמתו אינ לישב כלל לשון אחורי וגם כל הכבוד
על וקוקקין וכו' הוא לשון מיותר ומעטה צריכה דבחס
ס"ל לאמיר מי' לאריפס שאינה יולדת לכן יפה הגיה אמ"ו
דברי האחרים כ"ע וכל דברי הא"מ הם מעות דמוכח :

דין ג ס"ק ו' ד"ה אבל כותבי וכו' עד אבל עדיין י"ע גם
הפר"ח סימן נ"ז ס"ק י' כיון לזה והציג על מהרש"ל
מכח דברי חוס' אלו :

כלל עד דין א ס"ק י' ד"ה הכי מסקי' וכו' עד יש
לסמוך אמתירין גם הפר"ח בסי' ק"י
ס"ק מ"ג ספק כדעת המתירין ע"ש :

דין ב ס"ק ג' ד"ה שעולה כיו"ע וכו' עד שהאריך ברחיות על
זה מיין בפר"ח סימן ל"ח ס"ק ז' שהאריך לקיים
כל דברי הש"ך בדין זה ואיזה שנקרא מין במינו לענין שנחת
לו קמנו ע"ש דברי באריכות :

דין ג ס"ק ה' ד"ה אם לבנו וכו' עד ואיסורי הנאה הם
גם הפר"ח ס"ק ה' העיר בקצת סגנות אלו שבתבתי
אלא שלא ירד לעלק בכל חילוקים שבתבתי דחזונא מעשה הגאה
אחריון ובמורי דאכילה הכל בטעמא אליא מילתא והוא הנכון
כמו שכתבתי בבירור אלא איכא ואיכא טעמא וחזונא דהוי
ממנו של איסור וכמ"ש ס"ק מ' ע"ש : שם ס"ק ז' ד"ה דוקא
בשהוא בעין וכו' עד ממנו של איסור לא בטל כן נ"ל :

דין ט האיר ונאסר לשנה הנאה במרדכי פ"ק דבילה כתב
בשם הר"ר י"ע דמה"ע גם חזק לא מקרי דעי"מ
האיר ונאסר לשנה הנאה והוא דעה דמיה כיון שבטלה זו
עצמה לא נאסרה לשנה הנאה לד' לאחר בפסח וכן הוא בפ'
המזבח מן הירק דחרש הוי דשל"מ וכן מקשות הפוסקים וכן
האריך הציג עליו הפר"ח ר"ס ק"ב. וכספר תורת חטאת מרגנו
כמה פעמים שבכל זה האריך בפסק חדש ולא מצאתיו בקונטרסין
שבידי וחכל על הכנדין כי בדברי האחרונים לא עלו בידם דבר
ברור ומ"ש בהלכות פסח ס"ס חפ"ב. מדין חדש: שם ס"ק
י"ח ד"ה הואיל ונאסר וכו' עד ול' ומ"ש בהל' פסח סימן
תמ"ז ס"ק ס"ח עוד שוב על קושיא זו :

כלל עה דין א בכל מה דאפשר להתיר וכתב בתשובת
נחלת שבעה סימן ע"ב דיש להתיר
הגלוסקאות של מחתוס בימים אלו ע"י שריה וכישול אח"כ דלא
הי' לו פחם כיון שמבשלין אח"כ ואפילו בלא שעה אחרת יש
להתיר בכ"ל. ולכל דברי בזה הם דברי שנגה והוא נגד משמעות
הש"ס והפוסקים וכבר הוכיר דעה דחויה בתשובת מהרי"ל סי'
קל"ה שדחהו בשתי ידים מי שהיה רולה להתיר פחם ע"י כישול
דאע"ג דכישול מוציאו מתורת לחם איסור שבו להיכן אזיל כיון
שבכבר נאסר בחפיה ונמצר החפיה לגמרי ולד' כלל לזריקת קיסם
שמושיל עדיין לאפיית הפת ועיין בקונקרס זה כלל ס"ח
לדין י"ח מ"ש שם :

דין ג יכשיר התנור ויחזור הפת וכתב עוד שם אם לא הספיק
לחח הפת בתנור ע"ש עם חקנה בשבת ע"ב וכ"כ הא"ה כלל מ"ד
וכתב בתורת חטאת דלחוי לסמוך על זה :

דין ד ס"ק מ' ד"ה בכל ענין וכו' עד נוהרים מפת בעל
הבית ולא נקרא פת בעל הבית אלא שעושה לאכול
לבני בית אבל אם עשה למכור לו ליתן בחנותה לו להאכיל
לשועלים וכה"ג מקרי פת עלמו כ"כ הפר"ח בס"ק ק"כ סעיף
י"א וכן. משמעות לשון הרב בהגה"ה שם : שם בטעם מנהג זה
גם בתורת חטאת כתב שאין לחמות בטובגין היתר ע"ש:

דין ה ס"ק י"א ד"ה כותח וכו' עד שאותו מין כותח אין
נעשה כלל מחלב עמה ובפר"ח סימן ק"כ ס"ק כ"ד
הציג על הט"ז דמן הבאתם כל מין כותח אינו נעשה מחלב
ממש וייעוב על פי זה הסוגיא דפרק אין מעמידין ובודאי לא
ס"ש בסוגיא רק בדברי הט"ז שבתיתין קלא לשון הש"ס כי
להניח מבותר שם בדף ל"ה דכתבא עבקה אף מחלב עמה
חמאלב הגבינה והחמאה ולא בפר"ח לכן נ"ל עיקר כמ"ש :

דברי האחרים כ"ע וכל דברי הא"מ הם מעות דמוכח :

דין ג ס"ק ו' ד"ה אבל כותבי וכו' עד אבל עדיין י"ע גם
הפר"ח סימן נ"ז ס"ק י' כיון לזה והציג על מהרש"ל
מכח דברי חוס' אלו :

כלל עד דין א ס"ק י' ד"ה הכי מסקי' וכו' עד יש
לסמוך אמתירין גם הפר"ח בסי' ק"י
ס"ק מ"ג ספק כדעת המתירין ע"ש :

דין ב ס"ק ג' ד"ה שעולה כיו"ע וכו' עד שהאריך ברחיות על
זה מיין בפר"ח סימן ל"ח ס"ק ז' שהאריך לקיים
כל דברי הש"ך בדין זה ואיזה שנקרא מין במינו לענין שנחת
לו קמנו ע"ש דברי באריכות :

דין ג ס"ק ה' ד"ה אם לבנו וכו' עד ואיסורי הנאה הם
גם הפר"ח ס"ק ה' העיר בקצת סגנות אלו שבתבתי
אלא שלא ירד לעלק בכל חילוקים שבתבתי דחזונא מעשה הגאה
אחריון ובמורי דאכילה הכל בטעמא אליא מילתא והוא הנכון
כמו שכתבתי בבירור אלא איכא ואיכא טעמא וחזונא דהוי
ממנו של איסור וכמ"ש ס"ק מ' ע"ש : שם ס"ק ז' ד"ה דוקא
בשהוא בעין וכו' עד ממנו של איסור לא בטל כן נ"ל :

דין ט האיר ונאסר לשנה הנאה במרדכי פ"ק דבילה כתב
בשם הר"ר י"ע דמה"ע גם חזק לא מקרי דעי"מ
האיר ונאסר לשנה הנאה והוא דעה דמיה כיון שבטלה זו
עלמה לא נאסרה לשנה הנאה לד' לאחר בפסח וכן הוא בפ'
המזבח מן הירק דחרש הוי דשל"מ וכן מקשות הפוסקים וכן
האריך הציג עליו הפר"ח ר"ס ק"ב. וכספר תורת חטאת מרגנו
כמה פעמים שבכל זה האריך בפסק חדש ולא מצאתיו בקונטרסין
שבידי וחכל על הכנדין כי בדברי האחרונים לא עלו בידם דבר
ברור ומ"ש בהלכות פסח ס"ס חפ"ב. מדין חדש: שם ס"ק
י"ח ד"ה הואיל ונאסר וכו' עד ול' ומ"ש בהל' פסח מימן
תמ"ז ס"ק ס"ח עוד שוב על קושיא זו :

כלל עה דין א בכל מה דאפשר להתיר וכתב בתשובת
נחלת שבעה סימן ע"ב דיש להתיר
הגלוסקאות של מחתוס בימים אלו ע"י שריה וכישול אח"כ דלא
הי' לו פחם כיון שמבשלין אח"כ ואפילו בלא שעה אחרת יש
להתיר בכ"ל. ולכל דברי בזה הם דברי שנגה והוא נגד משמעות
הש"ס והפוסקים וכבר הוכיר דעה דחויה בתשובת מהרי"ל סי'
קל"ה שדחהו בשתי ידים מי שהיה רולה להתיר פחם ע"י כישול
דאע"ג דכישול מוציאו מתורת לחם איסור שבו להיכן אזיל כיון
שבכבר נאסר בחפיה ונמצר החפיה לגמרי ולד' כלל לזריקת קיסם
שמושיל עדיין לאפיית הפת ועיין בקונקרס זה כלל ס"ח
לדין י"ח מ"ש שם :

דין ג יכשיר התנור ויחזור הפת וכתב עוד שם אם לא הספיק
לחח הפת בתנור ע"ש עם חקנה בשבת ע"ב וכ"כ הא"ה כלל מ"ד
וכתב בתורת חטאת דלחוי לסמוך על זה :

דין ד ס"ק מ' ד"ה בכל ענין וכו' עד נוהרים מפת בעל
הבית ולא נקרא פת בעל הבית אלא שעושה לאכול
לבני בית אבל אם עשה למכור לו ליתן בחנותה לו להאכיל
לשועלים וכה"ג מקרי פת עלמו כ"כ הפר"ח בס"ק ק"כ סעיף
י"א וכן. משמעות לשון הרב בהגה"ה שם : שם בטעם מנהג זה
גם בתורת חטאת כתב שאין לחמות בטובגין היתר ע"ש:

דין ה ס"ק י"א ד"ה כותח וכו' עד שאותו מין כותח אין
נעשה כלל מחלב עמה ובפר"ח סימן ק"כ ס"ק כ"ד
הציג על הט"ז דמן הבאתם כל מין כותח אינו נעשה מחלב
ממש וייעוב על פי זה הסוגיא דפרק אין מעמידין ובודאי לא
ס"ש בסוגיא רק בדברי הט"ז שבתיתין קלא לשון הש"ס כי
להניח מבותר שם בדף ל"ה דכתבא עבקה אף מחלב עמה
חמאלב הגבינה והחמאה ולא בפר"ח לכן נ"ל עיקר כמ"ש :

דין ט ס"ק ט' ד"ה והבנה"ב מוהר וכו' עד וכבר דמהו
פירוש הש"ך והט"ז גם בתורת חטאת האריך לדחות
כל דבריו והעמיק לשון לאחי"ה עלמו ממנו מפרו לחכה שכמה
הבנה זו לבעל הכ"ח ולא הביב לו כזה תשובה נכונה גם הראיות
ברורות שהביב הכ"ח לא כתב אחד מהם בתוך התשובה ברורה
מילתא שנם בעיני לא יקרו לעיע הואיל ולא הראם וכה"ג
נבי. דין איסור חדש מסיים: נמי בספר הכ"ח שהאריך בתשובה
בשכתב מעבה על הבנה שלי לא הביב שום שהחדשות מהתשובה
סוף דבר אין לזוז בנדון זה מדברי הראשונים ואומר אני ש"ש
לכל מעכיל להוהר בכל מקום שהכ"ח סותר דברי מי שקדמו
לעיין עד מקום שיד שבלו מנעת קודם שיסמוך על הברעותיו
מכ"ל :

דין יא ולא כאו"ה בתורת חטאת כתב דאפשר דגם הרמ"ם
מודה בכה"ח ובחמת בר"מ כתב על דברי הרמ"ם
וכ"ם כאו"ה וכ"כ לק' דין מ"ו ובשאלה על שלחן מלכים דרך
פרפרת יש בו משום בישוליהם מכ"ל ואפשר לחלק ולומר כיון
דזה הפה אינו עולה על שלחן מלכים אין בו משום בישוליהם
רק אם נתבשל כדרך שעולה על שלחן מלכים:

דין יב וכ"ן בתשובה כנ"ל: שם מני ליה בהגעלה נ"פ והיינו
דוקא לאחר מע"ל שנעשה אינו כ"י מתבולר בטוב
מ' מכ"ת מע"ש בדרישה ס"ק י"ז :

דין שו ס"ק כ"ט ד"ה דכל כ"ג וכו' עד וכ"פ בשכ"ג וכן
בסכמת הפר"ח בסי' ק"נ ס"ק כ"ז:

דין טז ס"ק ל' ד"ה אבל דבר וכו' עד וגם ס"ק ג' שבתב
העמיקו ולא כפר"ח בסי' ק"נ ס"ק ג' שבתב
בשעיטות דלא ק"ל. הכי דהכי הרי"ף והרמ"ם השמיטו אף לדעת
הרמב"ם והעור אפשר לומר כן וכן כתב בתורת חטאת
ועיין בעור אי"ה סי' שע"ו: שם דבר הנאבל בעות שהוא ודוקא
שנאכל כן לרוב בני אדם דאף אם אדם אחד אכלו מי בעולה
דעתו אבל כל אדם וכ"כ הפר"ח סימן ק"נ ס"ק ג' ואם יש
שני מקומות באחד אוכלין מיין ובאחד אין אוכלין הדין בכל ל' מתנהגו
ועי' בשנת דף נ"ב בתוספות שם ד"ה ואבל אוכל הדו"ק: שם ס"ק
ל"ח ד"ה וכ"כ מהרי"ל מפרשב וכו' עד מקל"ב בבישול וכ"כ ג"כ
הפר"ח בסימן ק"נ ס"ק ז' דקטניות מבושלין אם שולין על שלחן
מלכים יש בו משום בישוליהן ע"ש: שם שולין על שלחן מלכים
לפרפרת ומה"מ כתב שם דקטניות וקרבי דגים וחגבים ובני
מעיים של בהמה אע"פ שאין רגילין ליתן לפני אורחים נכבדים
מ"מ שולה משום פרפרת כמ"ש הרמב"ם פפ"ח ההמ"ל דאע"פ
שאינו עיקר הסעודה עכ"ל. והפר"ח בסימן ק"נ ס"ק ב' כתב
דגם דעת הרמב"ם יש לפרש בדרך אחר בהלי דפרפרת גם
בבחרין ופטריות הציג על האו"ה מסוגיא דש"ס פרק אין מעמידין
דאדרבי שהוא בחרין אינו שולה על שלחן מלכים ועמ"ש לעיל בקונקרס
זה כלל מ"ו ס"ק ב' ואולי דברים כאלו שתנו לפי המקום
והזמן וכמו שמביא הפר"ח עלמו שם בס"ק כ"ב לענין ערמונים
דמשתנה לפי מנהג מקום ע"ש:

דין כד ס"ק מ"ה ד"ה הוי דבר הנאכל וכו' עד הם תבונין
ושולין על שלחן מלכים אף שעיקר הרחיה על
הכ"ח הוא מפה שאחרו בפ' כל כתבי בפה מעוני שבת בדגים
קטנים אלמא דאית בה עונג שבת ושולין על שלחן מלכים
ובאמת אין ראיה מסוגיא זו כי שמעתי ממו"ר מ"ז הגאון
מוהר"ש ז"ל דהבאלה בש"ס הוא בפה שהוא יוצא ידי חובת
העונג שבת ועל פחות מהמעונים הוא שואל וכן משמעות
בסוגיא המעיין שם דוגמת לדבר בפ' יש בערבין ה"ל לשנא
בשם ולזה הפירוש כיון נ"כ בתורת חטאת והציג על הכ"ח בדין
זה אבל מ"מ עשיתי סמוכות לחילוק זה של הכ"ח מפסק
חוס' ומפרשים וכן הסכמת הפר"ח בסימן ק"נ ס"ק כ' שדברי
הכ"ח ובלי"ם נכונים ע"ש:

כלל עו דין א לו אחר ברכת המזון ותורת חטאת כתב
דעיקר להמתין הבעה אחר ברכת המזון
שאז יש היכרת שהוא סעודה אחרת כיון שאין לו מזונין
בסולת

בסילוק השלחן משא"כ שאוכל מיד אחר ברכת המזון ליכא היכרא
לכן כשהמתין הבעה קודם ברכת המזון ובירך ואח"כ צריך לילך
ולקום מעט כדי שיהיה היכר להפסק כ"כ מהרי"ל בשבת
כשהולה לבעות סעודה אלישית אחר סעודה שחרית יקום ויילך
מעט להפסקה שהיא סעודה אחרת והוא הדין כאן בכל
ועיין בא"ח סי' תל"ח: שם ס"ק מ' ד"ה ודה לעניין וכו' עד
יחמירו על עלמן בהמתנה עם שעות משמע דדווקא קחני תנ"ש
דבגמרא קאמר סתם מסעודה לסעודה י"ל דמומן סעודת שחרית
שהוא כחלי היום עד סעודת ערבית הוא זה הבעור המוגבל
בין שהוא אחיך מקריב סעודת ערבית לו שהיום קלר מאחרין
הסעודה וכ"כ להניח התורת חטאת אבל בפר"ח בסימן פ"ט כתב
דמלשון הש"ס ממעט מסעודה לסעודה אף שהימים קלים מני
בהמתנה מסעודה לסעודה ואף אליבא דבן אליבא לאכילה רק
ד' שעות מוחר עכ"ל אף שאין דבריו מוכרחים כל כך עד
נמשעות הפוסקים מ"מ המקיל לא הפסיד כזה שהוא רק חלר
מומרות המרקדקים גם לשון הרמבים בפ"ע מהמ"ל שבתב כמו
עם שעות משמע דלאו דוקא והרולה להחמיר יחמיר :

דין ב ס"ק מ' ד"ה ולכן החמיר וכו' עד שהוא כמו מיעוט
וכתב בתורת חטאת דלדעת מהרא"י ומהרש"ל הרולה
להחמיר לנהוג איסור בדבר שלא מלינו שהחמירו אמוראי כגון
מה שנתבטל בשעים אז בכלי שני הוי כמו מיעוט ולא שבכו
בהפסדו ולא כמ"ש האו"ה סוף כלל ל"ז והא דאמרי' אלא אבלתי
מבהמה שהוא בה תכס הייט מסברא דנפשיה ומו שפ"ש
והרמ"ם פל"ט וכן משמע בסוגיא עלמו דבר בר מנה
לתמרי' סתר ופ"ש בדברי הרמ"ם ומ"ש בס"מ שם :

דין ג ס"ק י"ב דבשי קנוח והדחה וכולי עד אחר בטול של
גבינה וכ"כ להניח בהגה"ה ס"ד בשם מהרא"י וכל זה
בבשר עלמו אבל הבשיל של בשר אחר הבשיל של חלב שני
בעגילה לדעת הרב המבואר בדבריו בדין ג' וע"ש ס"ק ו' :

דין ו ס"ק ע"ו ד"ה חוץ מבשפוד וכולי עד אין הבשר בכלי ל"
בפר"ח נמשך אחר מהרש"ל והציג על הרא"ש
גם בתורת חטאת מודיע לפרש דעת הרא"ש בענין אחר בשם
הגאון מהר"ק כ"ן ואתמיהתיה לטולמו דבריו הרא"ש עלמה
שהם בשבון :

דין ז ס"ק י"ז ד"ה ותוחר וגדבק וכו' עד דנ"ב יש להחר
והיינו דווקא בפרורין אבל בלא"ה אין לחוש דאין
הבליעה הולכת מכלי אל כלי כמ"ש המגן אברהם בא"ח סי'
קנ"ג ומותר לשוס קערה עם מאכל חלב במקום שעמד הקערה
עם בשר ע"ש: שם ונעלו בקרקע קשה היינו עפרה פעמים
וכ"כ בתורת חטאת וכבית הילל סי' פ"ט :

דין ח היה חוזר ומתלבן היטב בסיסק התנור ומזה אפשר
נמשבש המנהג מקלת בני אדם שמבשלין בפסח באותן
הקדרות המשקה שקורין בל"ה (לקרין) ואף שהוא קבוע תוך
התנור כלי חרס מ"מ אין הבליעה הולכת מכלי אל כלי ועמ"ש
בהל' פסח סי' הנ"ח ס"ק ס"ג ובסי' תס"ח ע"ש:

דין ט ודוקא שני בני אדם וה"ה אדם אחד לבד נ"כ אסור
להעלות לו כ"כ הבית הילל בסי' פ"ט ובסכמת הפר"ח
בק"ח : שם ס"ק כ"ב ד"ה שני בני אדם וכולי עד הציג על
מהרש"ל גם הפר"ח נמשך בזה אחר הט"ז ומו שבתבתי הוא
נכון:

הגה לבן המחבר **דין יא** אמר הקבון שמעון מ"ש אמ"ו
הרב בס"ק כ"ה דשמני אדם
הנחת אינו מתערב כלל תוך המשקה דיהא בטל בס' ובתב
הא"מ בסימן קי"ו ס"ק ג' וז"ל דלדבריו משמע דלא בטל כלל
משום דעומד בפני עלמו ואינו מתערב כלל ואם כן מקשי לי
אמאי אקרו הבמים בס' סלה בטל הלא אינו מתערב כלל
גם לא שהרך קוביות רבינו משאר סבנות דהרי לשון האו"ה
שסתם ופתח כל דבר סבנה משמע אפילו של נחש עכ"ל
ולא ידעתי אוך עלה על דעתו לפרש דעת אמ"ו בדרך זה
שהרי דקדק בלשונו הלא דיהא בטל בס' משמע דלמעלה בזה

דנעבל כח אחרים כיון שהתרבה עליו כל כך ואם דלו יסיה
כדבריו אין כתב הא דאבנים סלה בטל למלחת דשפיקא
ליה וזה אינו דאשלו מים שבקרקעות יש לומרים דאינו בטל
ופ' התפנה בדבר אחרת המבואר להניח בעור סימן קי"ו
ומסיק אסור להחמיר יש"ש וכ"ש בכלים אלינה דכ"ע ומ"ש האו"ה
כל דבר מבנה אין לומדין מן הכללות וכה"ג ע"כ נ"ל גם כן
לדעת הש"ך בבה"כ והשוכת חוט השני וכ"כ הפר"ח בסימן
קי"ו לאלכה: שם ס"ק כ"ו ד"ה אבל בדיעבד כו' עד וכן נלאה
להלכה וכן הסכמת הפר"ח בסי' קי"ו ס"ק ד':

כלל עח דין ב ס"ק ד' ד"ה אלא אי"כ וכולי עד וע"ע גם
הט"ז ס"ס קכ"ז מולק על הרב בתשובה
והנה"כ שם מסכים עם דעת הרב ע"ש :

כלל פ דין א ס"ק ג' ד"ה וכבר נהגו וכולי עד ואין
ספק שאלו רלה הט"ז והש"ך גם הפר"ח
שם נמשך אחר דבריהם ולשתמיטתא ליה גם כן דברי הרמב"ם
שבתבתי :

דין ב ס"ק י"ז ד"ה אסור לאכול מאכל וכולי עד ולפ"ד
אין כאן ספק כלל ובתורת חטאת פי' ג"כ בשיטות
דברי הרב כמ"ש:

דין ן ס"ק י"ב ד"ה מיהו בדיעבד וכו' עד אי"כ מרחמת
דאולי ירחה הישראל תוך הכלי תחלה והאר"ח שם נמשך
אחר דעת הש"ך והציג על הרב וכ"כ בתורת חטאת ומיין
עוד בפר"ח שם בסי' קנ"ז ס"ק ו' מסיק דבעיר שלא נמלח
שם חלב ממש אז שהוא יותר ביזקר מחלב שהוא מבולר לקחת
מהם החלב שנחלב כלי ראיית ישראל וכן המנהג. בתחשובות
וכן ההנתו אני זולת קלת יחידים טוהרים בזה. מכ"ל ואנו
טוהנין להחמיר :

כלל פה דין א ס"ק ח' בכל מה שחחב וכו' עד דאינו
מספק תחיבה כנ"ל: שם ס"ק ב' ד"ה
ולא תמיכן וכו' עד אינו מולך בלעיתו בכולו וכ"כ בתורת
חטאת ולפי זה אם חחב הקחת מן הכף של בשר מוך המאכל
חלב אף שנשתנע הכף בלא הקחת תוך מע"ל אינ לבטלו
כלל בדיעבד וכן מבואר סי' קכ"ח בהגה"ע והאחרונים שם
וכן העליחי בהל' פסח סי' תנ"ח סק"ח מ' ולא כמ"ש הכית הילל
בי"ד סימן ל"ד בהגה"ה בשם בעל המ"ח וחזל לשיטתו בא"ח
וגם שם הבנתי עליו אבל מ"מ הכף מאחר שוב להחמתם בו
עד שיגעילנו:

דין ג אבל המאכל אסור בהגאה פאו"ה כלל כ"ח דין י"ג
כתב וז"ל טהנין לשמוך המבשיל של בשר וחלב בבית
הבסא והוא קבוחתו אז להעבר דהוי כמבלע שאין יכול לישמת
ממנו שום בריה ע"ל פי' דבריו ומשליכים בבית הבסא אז. להבר
שריה קבוחתו ומבואר בהל' פסח סי' תמ"ב ואז הוי כאלו
נשרף שלא יוכל ליהנות ממנו שום בריה מכ"ל ולא כתורת
חטאת שהבנין בדעת האו"ה דהשלבה לעבר הוי כמשרף ולא
לנקבר לכן הציג עליו ובחמת לקח ומ"מ מעמנע מדברי
דאם רולה להחמיר ולשרוף שפיר דמי ולא"ג ולהציב בחתיתין
דסוף חמורה בשר וחלב בכלל הנקבריים וחמתים אומרים כל
הנקבריים לא ישרפו וכ"ם הרמב"ם סוף הל' פסולי המוקדשים
מ"מ כ"ל דאו"ה נמשך לדעת הרא"ש פ' כ"ם דפסק כר' יהודה
והרולה להחמיר ולשרוף רשאי ומעמו דהרמ"ם שפסק כר"י
ולא כחכמים עיין בהל' פסח סימן תמ"ה ס"ק ח' ע"ש ונסתלק
בזה חמיהות התורת חטאת גם הפר"ח בסימן ל"ד ס"ק
י' כתב וז"ל וכבים ונבולים הורו להשליך בכירה ע"ג האור
הבשיל שנאסרה שוף בכ"ח ומעט בדבר מעטה עכ"ל ואלילה
להעות רבים ונבולים לטעו' בדבר מעטה כי לע"ד יש לנסה על
מה שיסמכו נדול שבראשונים הרא"ש ז"ל והאו"ה. ובר' מן כל
דין כ"ל דזיל בתר מעמא הנקבריים לא ישרפו היינו מעמנע
שמקב הרמבים שוף הל' פסולי מוקדשין משום הנקבריים אפילו
אסור (ומה"ע אמן אפרו אסור בהלאתא בא"ח סימן תמ"ה)
ובשרפו אפרן מותר ואם ישרפו אתי ליהנות מאפרן וכיון כיון
שלא

(34)

7 ואמרבכי. כי שפרק כל הבשר כתב דמוהר"ם מצא פעם אחת גבינה בין שיניו מסעודה ולכן
החמיר על עצמו שלא לאכול בשר אחר גבינה כמו גבינה אחר בשר ודוקא בשר בחמה
או חיה אבל בבשר עוף היקל עכ"ל והאיסור והיתר הארוך כתב כלל מ' דאם אכל
גבינה שאינו ישן ששה חדשים או שאר מיני חלב יש לנהוג כסברת הפוסקים לאכול

תורת האשם

במשנה דסוף פרק כל הבשר אבל דעת רש"ל אינו כן
וכמ"ש בכלל ס"ב דין מ' ויתבאר לקמן דין ד'.

7 ולכן החמיר על עצמו וכו'. וז"ל תשובת מהר"ם
סימן תרע"ו ששאל אדוני ששמעת שאני נוהג שלא לאכול
בשר בהמה וחיה אחר גבינה ומיקל בבשר עוף בימי
חורפי הייתי מתלונן בבני אדם העושים כן ואדרבה
שארי לי מארי היה נראה בעיני כמו מיונות עד שפעם
אחת מסעודה לסעודה מצאתי גבינה בין השיניים
גזרתי על עצמי להחמיר בבשר אחר גבינה כמו גבינה
אחר בשר ואין בדבר זה כמו חולק על דברי הש"ס ולא
כמוסיף שהוא גורע דהא חזינן בפרק כל הבשר דאמר
אינא להא מילתא חלא בר חמרא לגבי אבא דאלו אבא
כו' וכל חד מלי לאחמורי אנפשיה לעשות משמרת ובשר
עוף אני מיקל שעוף וגבינה נאכלין באפיקורן ושלו'
מאיר בר ברוך ופירוש באפקורן בהפקר כלומר בלא
קנוח ובלא נטילה וכתב רש"ל בעטרת שלמה וז"ל ונראה
בעיני מאחר שכתב מהר"מ שהיה נראה בעיניו כעין
מיונות וכו' א"כ משמע להדיא מי שלא בא תקלה לידו
לא יכול להחמיר והוי כמו מיונות וא"ל מאחר שעיקר
תלוי בתקלה שבא לידו אם כן מה צריך לתלות בהני
אמוראים דכל א' הוסיף על עצמו כבר תירץ מהרא"י
בת"ה סימן ק"א דמשום תקלה שאירע בפעם אחת לא
היה ראוי להחמיר לולי שנמצינו זאת שהם נמי החמירו
ובודאי כל הני אמוראים החמירו לאו משום סיבה
ותקלה משום דהאמוראים יכולים שפיר להוסיף ולגזור
כפי השעה והנראה להם ואינם נראים כחולקים מידי
אבל אחר שנסתם חיבור האמוראים פשיטא שאין להחמיר
נגד חיבורם זולתי סיבה ותקלה שבא לידו בלירוף
שנמצינו הראשונים נמי החמירו על עצמם עכ"ל (ה)
ובספרו פרק כל הבשר סימן ו' הוסיף עוד וכתב וכ"ש
שנראה כמיונות מי שלא רוצה לאכול בשר אפילו אחר
חבשיל של גבינה עכ"ל ומסיק עוד דנראה אפילו מהר
בכל הפרישות לא יכול להחמיר ולמנוע עצמו שלא לאכול
בשר אחר גבינה משום פרישות אם לא שבא מכשול
לידו או שהשיניים נקובות וקרוב לידאי שלא יוכל לנקרם
ויבא לידי מכשול אבל יכול לנוות לביתו שלא יביאו לו

שני תבשילין א' של גבינה וא' של בשר בסעודה
וזה לא נראה כמיונות מאחר שלא הביא לו על
עכ"ל ומדכתב להחמיר אף בשיניו נקובים אף אם
שאם הגבינה קשה שיכול להחמיר ושעל זה לא
רש"ל דהא על כרחינו לריכין אנו לחלק לדבריו מ
להחמיר בני שעיניו נקובות אלא לריכים לומר
אינו נגד דברי מז"ל ולא כחולק או כמוסיף
אלא אמרינן דמז"ל בסתמא דברי חכמים בהוה והלכ
נקובים דמסתמא דברי חכמים בהוה
בגבינה קשה יכולין אנו לומר דלא דברו חכמים
לקמן בד"ה אם אוכל גבינה ישנה וגם לעיל בד"ה
ביום דהתם מחמירין נמי בלא תקלה שאירע נמי
זה דאמרינן דבכה"ג לא מיירו מז"ל אבל כן
דמהר"ם הוה בסתם גבינה ומז"ל לא חשו הלכ
איהו הוה חש הוה כמוסיף דגורע אי לאו דאסכת
נמי התמירו כל חד וחד טפי מחבירו ובתרומת הדשן
ראיה דלא חיישינן על פעם אחת שאירע טעות מ
אין מעמידין גבי חביות של עכו"ם למירמא ביה
דקאמר ואפ"ה לא חש למילתיה אמר אקראי
הוא ומלינו אף באיסור כרת דסמכינן על
שאמרו ז"ל בפרק כל היד דבעלה מחשב וסתה וגם
מעשה שאסורה לעמוד בטומאתה סומך על
אמרינן דלמא טעות אירע לה ושכחה כו'
[מהרא"י] ז"ל [וכתב] אי"ה סוף שער י"ז וז"ל
להוסיף על הערוכות שמנו חכמים אסור אמ
רלה להחמיר על עצמו שלא לאכול מבהמה ועוף
דבר שנשאל לחכם או מתבשיל שנפל או שנמצא בו
בכלי שני או בכלי ראשון ויש שנים או בשר אחר
באותה סעודה וכל כה"ג ולהרחיק עצמו מכל
כיעור הרשות בידו כמו שמצינו בקדמונים שלא
בשר כוס כוס וכה"ג וגם אמרו בגמ' בהמה שהוא
חכם בעל נפש לא יאכל ממנה וכ"כ מהר"ם וכל
יכול לגדור ולהתקדש עצמו אף במותר לו ואין זה כמוס
על דברי חז"ל והביא ראיה וגם מצוה היא כמו שה
מכי עם קדוש אתם לה' אלקיכם עכ"ל הנה לא
נראיה שהביא מהר"ם כמו שדקדקו מהרא"י וכ

מיד בשר אחריו על ידי ק
או המותלע מדת חסידות
נוהגין רבים שלא לאכול
ובית יוסף כתב באורח ח
אפילו בשר עוף כמו בגבי

רש"ל ז"ל שהרי הם סוברים שהרי
ים ולאו לאו הכי שמצינו שהחמירו
אמר אפילו ע"י תקלה שאירע לו
לא הוהה בה חכם אמרינן בפרק
דוקא במלתא דתליא בסברא ופיק
לה כי דפעמים שאדם טועה במרא
מה סברת עצמו כלומר בשיקול ה
הוא בפ"ק דעבו"ס סימן ג' וכן באו"
מרדכי פ"ה דעירובין בשם ר"י ד
מלא סברא אבל אי גמרא גמיר יאל
וסוגיא עצמה בפרק אלו עריפות
בשם סמך וכתבתי בספר מעדני
הרביה נמי הרי שקול הדעת היה
ם סברא להקיף כו' וז"ל דהרי כ
לחכמים לפי סברתם ושקול דעתם
בהמה זו נאמרה יש' להחמיר
מות כך כתבתי שם ונראה לי גם
ל באיסור כלי שני וכן לאסור אף ב
לכמו מיונות (ט) ואף אם בא מכשול
אלא מצינו שהחמירו בזה האמוראי
לה לאסור עצמו בדבר המותר לר
ה ונראה כשמן מיונות מ"ו ותל
מין בדין דלקמן בד"ה אמנם הב
לע"ע דין ז' בד"ה אבל להחלה וכ
ל בד"ה ורואי כו'.
אבל אם אוכל גבינה ישנה כו'. ש
מות לנהוג כמנהג מהר"ם כי נד
כו' כמוסיף כו' דהכא אנן מפרשינן
מרו וכמ"ש לעיל וגם כיולא בזה ב
ומיין עוד לעיל בסמוך לענין שאר
אחר גבינה קשה. והפכו מתוק כ
אלונה אינו נדבק כלל אלא קשה דאמ
פכו מתוק ועל שם שמחומץ וקשה
לא קשה.

דבדבכן בטוגג שרי וליכא מ"ל לאסור טוב מלאמיר לב מוכח לאסור מדיכא (וע' בש"ך ח"מ סי' שפ"ו סק"א בהג"ה שם שכ' כעין סברה הב"ש לענין לעשות לחכים משום"ד יעו"ש), אבל מלבד דיש סחיכה על סברת הב"ש מקלת מקומות שהבאתי כמבואר לעניין בכל שרי דוכתי, אף גם הרי בגיטין כ"ל פליגי ר"מ ור"י ולר"מ בדבבן קנסו שוגג טפי מבדאוריתא א"כ שפיר י"ל דכב' אמיר ע"ע אבל עדיכא שרי בעבר אדבבן בשוגג בדיעבד, וע' בסי' תקי"ז סעיף ב' בישראל שאמר לעכו"ם תקנה לי דאף דאסור לכתחילה מ"מ בדיעבד אם איכו רגיל שרי אבל אין מזה ראי' להיכי דעשה הישראל בעצמו בידים איסור דבבן, כלל הדבר כי לענ"ד הדין ברור דבעבר אדבבן בשוגג שרי ודלא כהסמ"ג ז"ל.

סוף דבר כי לענ"ד בכ"ד נוטה יותר לאסור ומ"מ אחרי שכבר הזכה להקל וקמך על הסטות דברי הר"ם כבר אמרו בדבבן עבדי' עובדא כו' דיש לו ע"מ שיסמוך בלילוף דעת הט"ז הכ"ל בשם שלא הוצאו מתוך לתחום אבל לענ"ד אין להוכיח להקל בזה מכל הלין טעמי דכתיבנא (א"ה מ"ש הסרוגל הסמג"ל לא מיירי רק שמביא למכור ליוצעו ומכירו בהרי"ן שכתב אליו הסמג"ל ל"מ כן וגם בש"ג שם פ' שואל ומשים שדרכן של בנ"ל ללקטן ביומן שלא יכשוטו וה"ה הכא וכמ"ש המחבר בלילת דגים משום דטובים יותר (אך בש"ע הר"ב ז"ל הר"י תקע"ו קלת ל"מ כן יעו"ש) ומ"ש מהוס' יבמות מ"ז בזה יש פלוגתא יעו' בתוס' הסתים שם ובטוב"י אח"ע סי' ב' וב"ח שם וש"ך יו"ד סי' רס"ח סקכ"א ומ"ש מהא דמכשירין לקיי"ל כת"ק במש"א למשכיות שם סעיר מהא דע"ז ע' ע"ב דוב גבבי ישראל ביכהו אבל י"ל דשם סוא רק לאוליא מדין קבוע כמחלה על מחלה וכמ"ש שם הריטב"א, ומ"ש בדין עבר אמלאכה דבבן אי הרי בדיעבד יעוי' בביאור הגר"א סי' ש"מ שם שהאריך והעלה דלכ"ע מותר בשוגג בדיעבד אך במזיד ביאר בס' מעשה בהרם שם ג"כ לאסור גם בדבבן ומ"ש בעכין לחמיר ע"ע בתם דשרי לכ"ע גם בש"ך יו"ד סי' ל"ט סק"ד לאין לבע"כ לחמיר בדבר שהשנו הוחירי' בש"ס וכל הסוסקים, הבכל"מ הוצא בפת"ש יו"ד סוס"ר קנ"ז לחמיר בתם שלא מליכו שהחמירו אמולאי כגון מה שכתבנו בס' הוי כמו אפיקולסים ולכאורה דבריו ל"ע מכש"י פ"ק דבילה ג' ע"ב ד"ה אפי' שכתב בעצמא דדשיל"מ ל"ב וז"ל הוא"ל ויש"מ לאח"ז לא יאכלו בחיקר ע"י ביטול הרי לענ"ם שם איסור עלי' אלא דהחורם הכיה וא"כ יכול לחמיר כמו מקוכנה אך י"ל כיון דהא דדשיל"מ ל"ב הוא לוקא בתב"מ וכיון דיש מ"ד בש"ם דמב"מ ל"ב הביב שפיר שם איסור עלי' ועפי"ז ניחא מה דקיי"ל דבא"מ בעל דשיל"מ דלכאורה לעעם הכ"ן ניחא יותר אבל לעעם רש"י ל"ע ולהכ"ל ניחא ולפי"ז ד' קל"מ שייך רק בא"מ ועי' תמ"ג סי' ק"ג אם יש להחמיר לכתחלה בבטל"מ ומלאתי בס' הפרדס לרש"י וז"ל כשם שאסור לחמיר אחיקור כך אסור לאסור המותר שהחורם הכה אבל הכולם להחמיר על עצמו אין בכך כלום וי"ל דמייתי שיש דיעה הסוסרת ועי' בפי' הרע"ב לאבות עשה הוכחך קבע, וגם בס' משמ"ש על הסמ"ג ה' תעבוכה סי' ל"ע הביא בעכין זה בתכוכות מתוס' ע"ז ל"ו ד"ה אבר בשם יבו' ובשי' ביאלה ב' ע"ב ד"ה לסיחבא ומ"ש בעיון יעקב חולין ד"ו דבשוא"ת בשאי לחמיר ע"ש.)

סי' נ"ז

לכבוד הרב המאה"ג מו"ה מרדכי זיידמאן ז"ל ראב"ד ומו"ץ דק' איזיראן.

בדבר מה שהאריך בדין גדר העיר שבפרן בה פחות מעשר ואין מהלכין שם דרך הפרלה כלל רק לפעמים הולך שם בעה"ב שדר שם לפרים מן הגדר והביא דברי מג"א סי' שפ"ה שהביא בשם רש"י וסג"ל דלא בקעו בה רבים הייכו מקום מעוכף ונסתפק אם הכונה אם כונה רש"י לחומרא דאף דלא בקעו בה רבים מ"מ בעיכן דוקא שיהי' מקום מעוכף שלא יוכלו לבקוע בו רבים לאל"כ מיקרי שפיר בקעו רבים אי דכונתו להקל דאפי' בקעו רבים כיון שבפרן למקום מקולקל מיקרי לא בקעו בה רבים וכו"מ ולא להוכיח דאף מדקאמר שם"ם בדף ו' שם מכלל דר"ה סבר אע"ג דלא בקעי בי' רבים מ"ם מדר"א ור"ל כו' מוכח דאי נימא לחלק בין בקעי ובין לא בקעי לק"מ די"ל דר"א ור"ל מייתי בלא בקעי ומ"ז הקשה דאם בכה"י לעיל דף ה' ע"א מבואר דבפרלה ג' טעמא מעוה לסרבים מקלין דרכם דרך אותה פרלה א"כ בע"כ מייתי בדבקעי בי' רבים ובעכל"ל דאף דבקעי רבים מ"מ כיון דסוי כפרן למקום מעוכף ליכו כלא בקעי בה ומזה הוכיח דכונת רש"י להקל עכ"ל אבל באמת דבריו דמוקים וז"ל הריטב"א שם דמעיקרא הוי קס"ל דר"ל ור"ל מייתי בדלא בקעי רבים ור"ה בדבקעי אבל הכא אמרא לאמרה דר"ה אפי' בדלא בקעי הוקשי ור"ל ופי' דלא בקעי הוכיח"ר ז"ל כגון שהפרלה למקום אשפות שאין על ב"א ליכך שם עכ"ל ומשמע דלפי הס"ל הא דר"ל ור"ל מייתי ג"כ בכה"ג שאין דרך ב"א ליכך דרך שם וגם מלשון רש"י משמע כן לפרש ולכן כלאה הטעם דהא דר' לש"ו לעיל ד' ה' הייכו למקקא דהכא דגם בבקעי רבים כיון דאיכא גדולי שרי אבל לפי הס"ל בע"כ הוי ה"ל לסכם דברי ר"ל ור"ל בעכין אחר, וז"ש, אבל בגוף הדין תמוה לי דלא הביא רו"מ דברי הראשונ"ז ר' שה"ה שהעלה דכל הסומכא של הלה ד' ובקעי בה הוא רק במבוי שכיתר בלאי ובוכים אבל בדאיכא לוה"ם אם הפרלות הם בלל ה' אפי' כמה הרלות יש להחיר בלא תיקון וגם בהסו' הסכי"ע מ"ל ר' ל"ל הארך בעכין דאין כוסגין לעשות תיקון מבוי עקום בעיירות הלו והעלה דכיון דמתקכים בראשם לוה"ם דינם כדין חצירות וגם בסו"ה ב"ה הסדשות ר' ג' בקו"ל שבסופו הביכו בזה הגאון מהרא"ז והגאון מהר"ם ז"ל לסוכים דלוקא לעכין להלכיך לוה"ם מהמיכים דדין מבוי יש לסם ולא הלר אבל כיון דמתקכים אותם בלוה"ם הוי בעיר מוקפת חומה יעו"ש בחורך וגם בסו"ה ב"ל הא"ה ר' כ"ו בלבל הדבה בעכין וגם לפמ"ש שם להחזיק דעת מג"ל דדין הלר דבקעי בה רבים ודאם דברי אחרונ"ז מ"מ עולם מדבריו שם דעיקר המילוק בין הלר למבוי הוא דאלר יש לו ד' מחילות ולכן גם בבפרן אלו אין לו דין מבוי עקום אבל מבוי שיש לה רק ב' לפכות